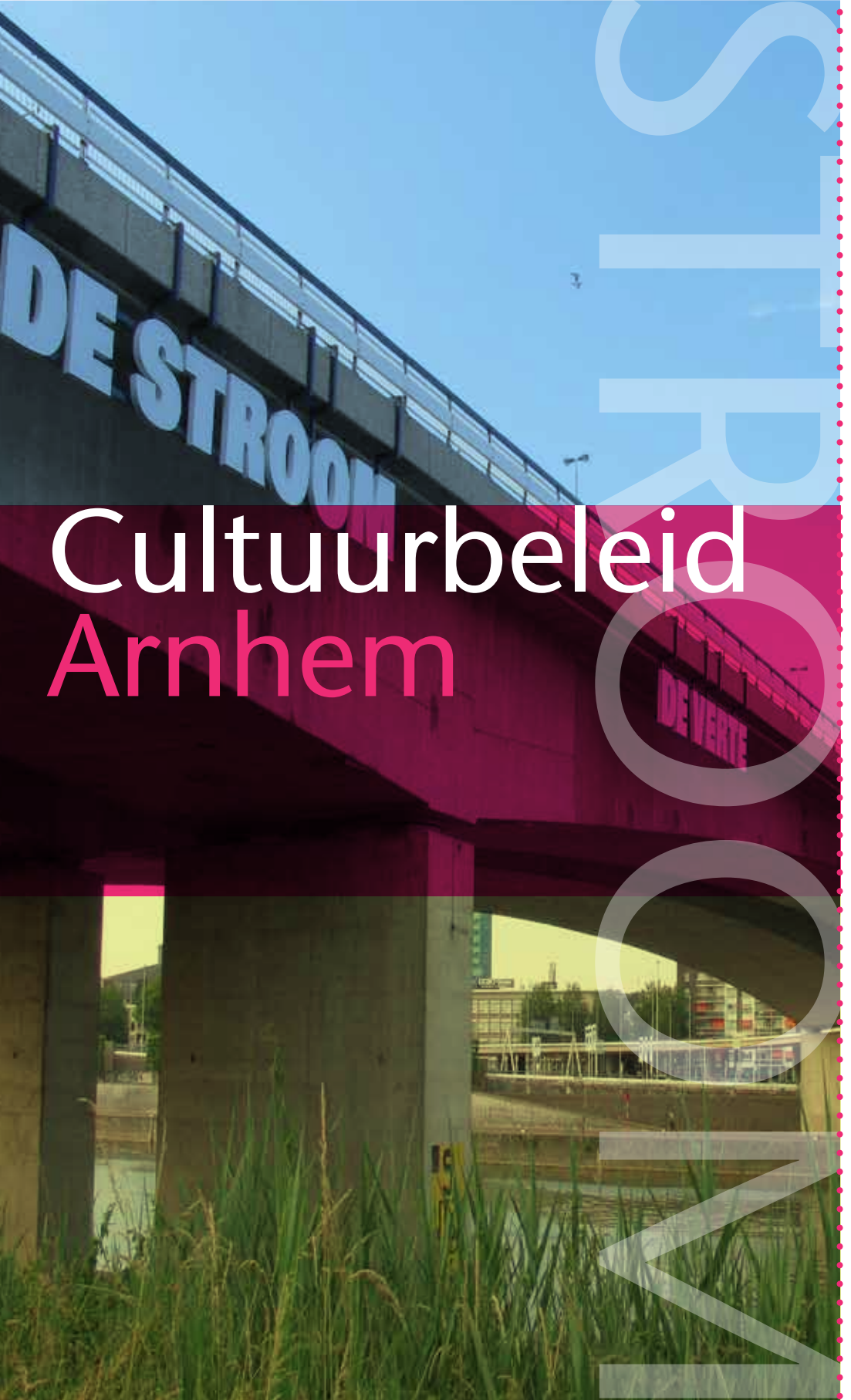

Cultuurbeleid Arnhem

STROOM

Gemeente Arnhem

voorwoord

Arnhem heeft een unieke positie op cultuurgebied in Oost-Nederland.
Uniek omdat de gehele creatieve keten (opleiding, productie, presentatie) in ruime mate is vertegenwoordigd voor alle kunstvormen (toneel, muziek, kleinkunst, dans en beeldende kunst, vormgeving en mode). De keten wordt gekenmerkt door een brede basis, een innovatief middensegment en een aantal topgezelschappen (Het Gelders Orkest, Introdans en Toneelgroep Oostpool).
Dit culturele klimaat draagt in belangrijke mate bij aan de aantrekkelijkheid van Arnhem.
In de beleidsnota cultuur beschrijven wij hoe wij de unieke positie van Arnhem de komende jaren, vanaf 2012, verder uit willen bouwen.
'Stroom' is de titel van dit nieuwe beleidskader. Een titel die staat voor de energie die stroomt door onze stad dankzij alle cultuur die we hebben. Een titel die ook past bij de stad aan de Rijn. Het water van deze rivier is constant in beweging, zoekt steeds nieuwe wegen en treedt soms buiten de oevers. De titel Stroom geeft aan dat dit beleid geen strak keurslijf is en dat we rekening houden met veranderende omstandigheden.
Deze stad kan en mag trots zijn op haar culturele klimaat. Graag spreek ik de verwachting uit dat dat ook in de toekomst zo zal blijven.
Het beleidsplan is in nauwe samenspraak met het culturele veld, ondernemers en betrokken inwoners opgesteld. Grote dank gaat dus uit naar iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van deze nota. Ik wens u veel leesplezier en Arnhem een goede culturele toekomst.

Michiel van Wessem
Wethouder Cultuur

Januari 2012

inhoud

voorwoord p. 3
samenvatting p. 7
inleiding p. 11

1 uitgangspunten en ambities p. 13

2 onze omgeving p. 19
2.1 Rijksbeleid cultuur p. 19
2.1.1 Podiumkunsten / Beeldende kunst en vormgeving p. 20
2.1.2 Cultuureducatie p. 21
2.2 Overig rijksbeleid p. 23
2.3 Landsdeel Oost en provinciaal beleid p. 24
2.4 Gemeentebeleid p. 24
2.5 Economische en technologische ontwikkelingen p. 27

3 hoe staan we ervoor p. 31
3.1 De positie van Arnhem als cultuurstad p. 31
3.2 Huidige stand van zaken: de evaluaties en debatten p. 32

4 het nieuwe beleid p. 37
4.1 Opdracht basisvoorzieningen p. 38
4.2 De aanjaagfunctie p. 39
4.3 Budget in beweging p. 41
4.3.1 Meerjarenvoorzieningen p. 41
4.3.2 Meerjarenactiviteiten p. 41
4.3.3 Eenmalige activiteiten p. 42
4.4 Randvoorwaarden p. 42
4.4.1 Huisvestingsagenda p. 42
4.4.2 Profilering en zichtbaarheid p. 45
4.4.3 Vergunningen / regelgeving p. 46
4.4.4 Creatieve milieus p. 47
4.4.5 Ondersteuning startende ondernemers p. 47

5 het subsidiegebouw p.49
5.1 Opzet subsidiegebouw p. 49
5.1.1 Subsidies basisvoorzieningen p. 51
5.1.2 Subsidies meerjarenvoorzieningen p. 53
5.1.3 Subsidies programmatische activiteiten p. 55
5.1.4 Eenmalige subsidies p. 56

6 uitvoeringsprogramma vanaf 2012 p. 59

bijlagen p. 61
1. Doelenboom cultuurbeleid Arnhem vanaf 2012 p. 63
2. Budgettair kader vanaf 2012 p. 65
3. Reacties cultuurdebatten *(Cultuur Arnhem 2011-2015 en Manifest van de ruimte)* p. 71
4. Evaluatie cultuurbeleid Arnhem 2009-2011 p. 75
5. Aangenomen moties d.d.30-1-2012 p. 105

samenvatting

In STROOM beschrijft de gemeente Arnhem de manier waarop ze vanaf 2012 haar doelstellingen van het cultuurbeleid wil verwezenlijken. Het is een uitwerking van de *Uitgangspuntenbrief Cultuur* die in het voorjaar van 2011 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Centraal in het nieuwe beleid staat de meerwaarde van cultuur voor de maatschappelijke ontwikkeling van Arnhem: cultuur is van belang voor de vitaliteit van de leefgemeenschap in onze stad en regio.
We plaatsen cultuur in een breder perspectief van waardecreatie, waarbij cultuurbeleid wordt gelinkt aan het ruimtelijke, economische en sociale domein.
Om dit te bereiken stellen we ons drie doelen: verbreding van cultuurbereik en participatie, versterking van de culturele keten, en profilering en vitalisering van het culturele klimaat.

De uitgangspositie van Arnhem is gunstig.
We kennen een levendig cultureel klimaat, een solide infrastructuur en er is, mede dankzij de aanwezigheid van de kunstvakopleidingen, veel creatief potentieel. De laatste jaren is door zowel de gemeente als het veld zelf veel geïnvesteerd, gerealiseerd en in gang gezet in het culturele domein. De laatste editie van de *Atlas voor Gemeenten* illustreert de invloed van deze inspanningen op de stadsontwikkeling: Arnhem neemt qua woonaantrekkelijkheid de 8e plaats in, waarmee de stad in 2011 de grootste stijger is van de 50 grootste gemeenten van Nederland. Deze positie is mede te danken aan de toegenomen indicator ‘cultureel aanbod’.

We willen deze positie behouden en tegelijkertijd de ontwikkeling en vernieuwing van cultuur in Arnhem stimuleren. Daarom is het belangrijk te anticiperen op wat er om ons heen gebeurt. We opereren in een complexe en snel veranderende omgeving. Digitalisering, medialisering en het economische tij zijn van invloed op het produceren, distribueren, verkopen en consumeren van cultuur(goederen). Deze ontwikkelingen raken ook het beleid van de overheden ten aanzien van cultuur.
Het nieuwe cultuurbeleid van het Rijk richt zich op de aanscherping van de relatie tussen vraag (afzet) en aanbod. De landelijke basisinfrastructuur wordt gehalveerd en rijksgesubsidieerde instellingen worden geconcentreerd in geografische kernpunten. Arnhem is voor de sector podiumkunsten aangewezen als geografisch kernpunt voor Oost-Nederland. Ook andere maatregelen, zoals de btw-verhoging op theater- en concertkaarten, het wegvallen van de Vogelaargelden voor het wijkwerk en het terugdringen van het aantal studenten op kunsthogescholen (ArtEZ), zullen de cultuursector de komende jaren beïnvloeden.

Onze omgeving legt dus beperkingen op maar biedt tegelijkertijd ook ontwikkel- en groeikansen voor cultuur in Arnhem. Om hier adequaat op in te kunnen spelen, is het van belang het culturele aanbod meer dan voorheen te verbinden met publiek (bereik en draagvlak) en ondernemerschap. Dat vraagt een andere manier van organiseren van het aanbod: het opereren in netwerkverband en het aangaan van allianties, onderling en met partijen buiten het culturele domein, wordt voor culturele instellingen en makers noodzakelijk.
Cultuur in Rijnboog is in deze beweging het vliegwiel. We geven hiermee een impuls aan het accommodatieniveau, de kwaliteit van het centrumgebied en de bedrijfsvoering van de culturele instellingen. Tegelijkertijd werken we toe naar een nieuw, breed aansprekende en gezamenlijk gedragen culturele programmering voor zowel stad als regio.

Om het culturele aanbod in Arnhem op peil te houden en creatieve bedrijvigheid en vernieuwing vrij baan te geven, is een kritische afweging nodig: wat willen we blijven ondersteunen, wat minder, wat vragen we van de instellingen in de stad en waar willen we extra investeren. Bij deze afweging hebben de evaluaties van het bestaande beleid en de cultuurdebatten die in de eerste helft van 2011 met de stad zijn gevoerd, een belangrijke rol gespeeld.
Onze inzet is er allereerst op gericht de culturele keten in tact te houden en verder te versterken. De keten rust op een brede voet van de basisvoorzieningen en voorzieningen op het gebied van professionele talentontwikkeling, facilitering in oefen- en repetitieruimte en de profilering van Arnhem als cultuurstad. Om vervolgens doorstroming en vernieuwing in de keten mogelijk te maken, is ruimte nodig: om te creëren, ondernemen, experimenteren, en om te groeien. Uit de beleidsevaluaties en de cultuurdebatten blijkt dat deze ruimte als beperkt wordt ervaren, wat remmend werkt op het creatieve en het ondernemend vermogen van culturele makers. We hebben geconstateerd dat de manier waarop wij het cultuurbudget inzetten, een belangrijke factor is. Daar ligt dan ook de sleutel om ruimte te maken voor vernieuwing en creatieve bedrijvigheid. We doen dit langs de volgende lijnen:

- Brede opdrachtverstrekking aan de basisvoorzieningen. We willen de publieke meerwaarde van deze voorzieningen voor de stad verhogen door hun capaciteit (faciliteiten, diensten, maar ook kennis en expertise) onderling *én* met andere partijen in de stad te delen. Basisvoorzieningen maken in hun programmering en activiteitenprogramma's ruimte voor andere partijen en gaan een rechtstreeks ondersteunende band aan met de Arnhemse makers.
- Om de vernieuwingsbeweging inhoudelijk en organisatorisch aan te zwengelen en de culturele sector actief hierbij te betrekken, creëren we een aanjaagfunctie. Deze kwartiermaker krijgt de opdracht mee structurele en duurzame samenwerking te bewerkstelligen. In de programmering, maar ook ten aanzien van organisatie, inkoop, co-productie, horeca, marketing en back office. Samenwerking levert inhoudelijke en strategische meerwaarde op, onder andere door gezamenlijk nieuwe publiekstrategieën te ontwikkelen.
- We brengen het cultuurbudget in beweging. Concreet zetten we een deel van de huidige meerjarensubsidies om in een nieuw, flexibel budget voor programmatische activiteiten. Ook een deel van het budget van de basisvoorzieningen wordt geoormerkt voor matching met dit budget. Een commissie, bestaand uit de kwartiermaker, Cultuur Netwerk Arnhem, een onafhankelijk voorzitter en twee roulerende commissieleden, zal de aanvragen voor dit budget toetsen en adviseren over de meerwaarde voor de stad.
- Daarnaast zullen we gemeentebreed voorwaarden scheppen op een aantal flankerende terreinen, zoals het vergunningenbeleid, profilering en zichtbaarheid, stimuleren van cultureel ondernemerschap en het faciliteren van woon-/werkruimten.

We koppelen deze beleidslijnen en maatregelen aan een nieuw subsidiegebouw. Dit bestaat uit subsidies voor de basisvoorzieningen en een regeling voor ondersteuning van meerjarige voorzieningen. Daarnaast worden twee subsidieregelingen gemaakt voor budgetten voor programmatische activiteiten en eenmalige activiteiten. Ook zullen indicatoren worden opgesteld waarmee de resultaten en het effect van het beleid te toetsen zijn. De financiële doorwerking van het nieuwe beleid vindt plaats vanaf 2013.

inleiding

De Arnhemse gemeenteraad heeft op 20 september 2010 ingestemd met het voornemen te komen tot een nieuw, integraal kader voor het Arnhemse cultuurbeleid. Dit nieuwe beleidskader, getiteld STROOM, verwoordt de visie, ambitie en doelen waar dit gemeentebestuur de komende jaren aan wil werken. Het huidige coalitieakkoord bevat een aanzet, maar behoeft verdere uitwerking. In de bestaande visiedocumenten 'Cultuurmenu 2001-2005-2015' en 'Cultuurvisie 2001-2005-2015' wordt de overtuiging uitgesproken dat het voor de maatschappelijke en stedelijke ontwikkeling van Arnhem belangrijk is om de positie van kunst en cultuur in de stad te steunen en te versterken.
Dit uitgangspunt staat nog recht overeind, maar er is behoefte aan actualisering en meer focus. Veranderingen in de omgeving, onder meer in het cultuurbeleid van het Rijk, maken dit noodzakelijk. Bovendien zijn de diverse beleidskaders waar nu op deelterreinen mee wordt gewerkt, op sommige punten verouderd en sluiten niet altijd op elkaar aan. Het nieuwe beleidskader cultuur zal vanaf 2013 de huidige beleidsnota's vervangen; 2012 merken we aan als overgangsjaar. Daarnaast is geconstateerd dat de huidige subsidieverlening in de cultuursector weinig overzichtelijk is, deels overlap vertoont en dat voor een aantal subsidies de juiste juridische grondslag ontbreekt. Door één integraal kader voor alle beleidsvelden te creëren en daar een nieuw subsidiesysteem aan te koppelen, willen we tot een transparante en doelmatige verlening komen, die beter aansluit bij de doelstellingen van onze investeringen in cultuur. Daarmee scheppen we ook duidelijkheid naar andere overheden en de cultuurfondsen, waarmee nauw moet worden samengewerkt de komende jaren.
Op 15 februari 2011 heeft het college een aantal uitgangspunten voor het cultuurbeleid vastgesteld in een zogenaamde *Uitgangspuntenbrief Cultuur* en deze voorgelegd aan de gemeenteraad. De raad stemde op 30 maart 2011 in met de uitgangspunten en voerde een aantal wijzigingen door. Vervolgens zijn drie openbare debatten gevoerd over de focuspunten uit de *Uitgangspuntenbrief Cultuur*[1]. Deze hebben veel waardevolle ideeën en gedachten opgeleverd. De uitkomsten zijn verwerkt in een concept Kadernota Cultuur, die met instellingen en stakeholders uit het culturele veld is besproken.
De nu voorliggende beleidsnota STROOM vormt hiervan de neerslag, vergezeld van een uitvoeringsprogramma voor de eerste jaren.

Leeswijzer
In Hoofdstuk 1 verwoorden we onze ambities met het cultuurbeleid, in lijn met de *Uitgangspuntenbrief Cultuur*. In Hoofdstuk 2 beschrijven we de externe omgeving, inclusief de gevolgen van de bezuinigingen op rijksniveau. Hoofdstuk 3 beschrijft de huidige stand van zaken in de Arnhemse culturele sector.
We geven hier ook de belangrijkste conclusies uit de evaluaties van de bestaande beleidskaders en de cultuurdebatten. In Hoofdstuk 4 komen ambities, stand van zaken en externe ontwikkelingen samen in een beschrijving van de nieuwe richting die we met ons cultuurbeleid inslaan. In Hoofdstuk 5 werken we dit concreet uit in het subsidiegebouw. Hoofdstuk 6 beschrijft kort het uitvoeringsprogramma voor de komende tijd.

1 Deze vonden plaats op 25 mei, 26 mei en 1 juni 2011.

1

uitgangspunten en ambities

Het gemeentelijk cultuurbeleid is geënt op een brede waardeopvatting van cultuur: de intrinsieke en onvervangbare waarde van cultuur is gelegen in de individuele mogelijkheid tot expressie en creatie, en wat dat vervolgens teweeg brengt bij mensen, tussen mensen en in de samenleving. Cultuur staat zowel voor binding, identiteit en traditie als voor dynamiek, creativiteit en vernieuwing. Daarmee is cultuur per definitie van belang voor de vitaliteit van de leefgemeenschap in een stedelijke omgeving.
We hebben deze opvatting vertaald in de volgende hoofddoelstelling[2]: Met cultuur versterken we de economische, sociale en ruimtelijke, kortom de maatschappelijke ontwikkeling van Arnhem. We willen een leefbare, levendige en mooie stad om in te wonen en te werken. Deze stad biedt een gevarieerd cultureel aanbod van goede kwaliteit, dat zichtbaar en toegankelijk is en ook voor de regio een functie heeft.
Om dit te bereiken stellen we ons de drie doelstellingen: We willen het bereik van en de participatie met cultuur verbreden. Cultuur is van en voor iedereen. We streven ernaar de toegankelijkheid en bereikbaarheid van kunst en cultuur in de breedte te vergroten en daarmee actieve en passieve cultuurdeelname te stimuleren. Dit komt de persoonlijke ontwikkeling van mensen ten goede, maar is ook voor de ontwikkeling van de lokale en regionale samenleving belangrijk. Voorwaarde is een sterke culturele keten[3], waarin educatie, productie en presentatie van cultuur is geborgd. Talent krijgt hierin de kans zich te ontwikkelen en te groeien; het culturele klimaat krijgt voeding. Het profileren en vitaliseren van het culturele klimaat tot slot is van belang voor ons functioneren in de regio en de uitstraling naar de rest van het land: Arnhem als culturele hoofdstad van het Oosten.

2 We volgen hiermee de wijzigingen die de raad op 31 mei 2011 heeft aangebracht in de *Uitgangspuntenbrief Cultuur* middels twee amendementen: 'De meer-waarde van cultuur' (fracties CU, SP, Trots) en 'Geen aparte focus op highlights' (fracties SP, Pro Arnhem, Zuid Centraal, CU, Fractie Özyurek). De tekst van de *Uitgangspuntenbrief Cultuur* is vervolgens gewijzigd. Ook de 'doelenboom' voor het cultuurbeleid vanaf 2012 is aangepast, zie de bijlage 'doelenboom'.

3 De term 'creatieve keten' is tot nu toe in het Arnhemse cultuurbeleid gebruikt om de culturele infrastructuur, ingedeeld naar functies, aan te duiden. De creatieve keten is echter een breder economisch begrip, dat ook organisaties en makers buiten de culturele infrastructuur omvat. We spreken daarom vanaf nu van de *culturele keten* als we de functies educatie, productie en presentatie van cultuur bedoelen, en *culturele basis-infrastructuur* om naar de instellingen te verwijzen die gezamenlijk deze functies uitoefenen.

De grondslag onder onze ambities is de visie op de creatieve stad en de creatieve economie[4].
De creatieve stad is geen statisch gegeven, bedacht achter een tekentafel of bureau. Het is een spannende, uitdagende en sociaal dynamische stad die in beweging blijft. De creatieve economie draagt bij aan de beeldvorming van de stad en aan de individuele ontplooiing, maatschappelijke participatie en sociaal-economische positie van mensen.
Het rendement van de culturele sector, onderdeel van creatieve economie, is gelegen in maatschappelijke waardevermeerdering. Naast de 'zachte' waardevermeerding door de bijdrage aan zelfredzaamheid en zelfbewustzijn van mensen, gaat het ook om 'harde' waardevermeerdering.
We doelen dan op de directe opbrengsten van culturele activiteit (multiplicatoreffecten, inkomsten evenementen en festivals, sponsoring topgezelschappen, toerisme) en de indirecte opbrengsten: stijgende huizen- en grondprijzen (de 'optiewaarde' van cultuur)[5], een gezonde werkgelegenheid en demografische ontwikkeling: geen krimp maar groei. Steden met een creatief klimaat en een divers cultureel aanbod doen het economisch beter: werken volgt wonen. Ook voor de aantrekkelijkheid van Arnhem voor studenten is de dynamiek die het culturele en creatieve klimaat met zich meebrengt van belang.
Cultuurbeleid is daarmee één van de instrumenten om de demografische opbouw en de spreiding van inkomens- en opleidingsniveau in balans te brengen en de stad daarmee bestendig te maken voor de toekomst. In dit licht bezien wordt subsidiëring van cultuur steeds meer een investering in het economische, ruimtelijke en sociale klimaat van de stad. We dagen professionele culturele organisaties en makers uit hun kwaliteiten en deskundigheid in te zetten voor de leefbaarheid, levendigheid en aantrekkelijkheid van Arnhem. Wij scheppen daarvoor de voorwaarden.

Om aan onze doelstellingen duidelijk richting te geven hebben wij ze in de *Uitgangspuntenbrief Cultuur* vertaald in 3 focuspunten:

- meer evenwicht en samenhang in de culturele keten;
- een kritische afweging van kosten en opbrengsten binnen de culturele basisinfrastructuur;
- de profilering van Arnhem als culturele hoofdstad van het Oosten.

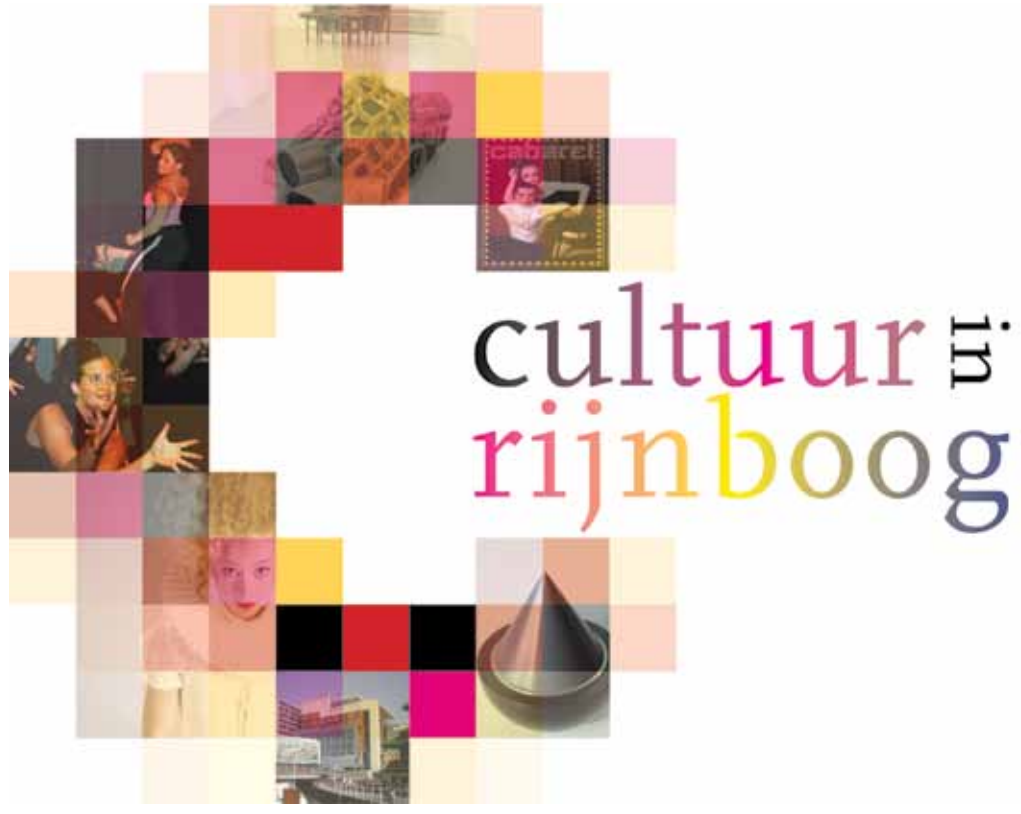
Een nieuw subsidiesysteem ('gebouw') is hiermee onlosmakelijk verbonden.

Culturele keten

De culturele instellingen, gezamenlijk onderdeel uitmakend van de culturele keten, spelen in onze ambities de hoofdrol. Of het nu gaat om toneel, dans, muziek, beeldende kunst en vormgeving of erfgoed: talloze instellingen zetten zich in voor educatie, productie en presentatie van cultuur.
In dit proces is de piramidestructuur van groot belang. De top wordt gevoed door de basis, de humuslaag waar de mogelijke talenten van morgen kiemen en ten dele doorstromen naar de top.
De top werkt op zich weer inspirerend voor de basis. Zonder (cultuur)educatie geen cultuurminnend publiek en kweekvijver van talent. Zonder talent geen aansprekende, vernieuwende culturele uitingen. En zonder dit alles geen excellentie.
Zo ontstaat een cirkel die vernieuwing garandeert. Dit proces dient een individueel belang - de persoonlijke ontwikkeling - en is ook van belang voor de samenleving: creativiteit en een onderzoekende houding zijn van toenemende waarde in de huidige kennissamenleving, waarin een steeds groter beroep wordt gedaan op de zelfredzaamheid van burgers, ook door de overheid.
Voor de werking van de culturele keten is een adequaat voorzieningenniveau een eerste voorwaarde. Cultuur in Rijnboog betekent een flinke opwaardering van dit niveau, zowel in fysiek en technisch opzicht als op het gebied van service, programmering en dienstverlening. De centrale

4 De creatieve economie bestrijkt meer beleidsterreinen dan Cultuur. Het gaat ook om bedrijvigheid en werkgelegenheid, terreinen waarop Economische Zaken actief is, en om ruimtelijke ontwikkeling. De creatieve sector is een benaming voor beroepen en bedrijven (veelal kleinschalig van opzet, MKB, ZZP) die zich primair richten op het scheppen van zaken, producten en diensten, de exploitatie van kunstzinnigheid en intellectueel eigendom. Hieronder vallen onder meer architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur; beeldende kunsten; literatuur, schrijven en poëzie; mode, vormgeving en interieur; muziek, compositie, dans, toneel; audiovisueel en grafisch ontwerp; film en fotografie; reclame en media; ontwikkelaars van software.

5 In de *Podiumpeiler 2011* berekent G. Marlet dat de podiumkunsten Nederland in 2009 minstens 900 miljoen euro aan welvaartswinst opleverden. Daar stonden in hetzelfde jaar maatschappelijke kosten van 600 miljoen tegenover. 'Welvaartswinst' wordt onder andere samengesteld uit de 'optiewaarde': de hogere prijs die mensen bereid zijn te betalen voor een locatie in een stad met een groot aanbod aan podiumkunsten. De podiumkunsten bepaalt mede de huizenprijzen. Uit: R.Ponds, G.Marlet en J.Poort: *Kassa of kaalslag? De maatschappelijke gevolgen van bezuinigingen op kunt en cultuur*, augustus 2011, p. 46.

positionering in de binnenstad zal de culturele voorzieningen extra loop en publieksbereik opleveren; andersom wordt een impuls gegeven aan de levendigheid en economie van de binnenstad.
We spelen met het Kennis- en Kunstencluster in op veranderende behoeften en gedrag bij het (potentieel) publiek. Het geïnteresseerde publiek laat zich niet meer eenduidig uitsplitsen in vaststaande categorieën als de 'bibliotheekbezoeker', 'theaterbezoeker' of 'filmbezoeker';
de moderne cultuurconsument is breed georiënteerd, veeleisender en op zoek naar ontmoeting en beleving. Dit is duidelijk terug te zien in de grote toename van het aantal festivals, ook in Arnhem.
Met het Kunstencluster spelen we hierop in: we creëren een laagdrempelige plek waar altijd iets te beleven is, niet alleen het verwachte, maar ook het onverwachte. De grenzen tussen (kunst) disciplines vervagen en vernieuwing vindt plaats op de snijvlakken tussen disciplines. Er vinden steeds meer kruisbestuivingen en *crossover*s plaats, ook tussen 'hoge' en 'lage' kunst, tussen amateur en professioneel, toegepast en autonoom, fysiek en digitaal, kunst en erfgoed. Onderzoek toont aan dat vooral hier de aanwas in het publieksbereik, met name onder jongeren, plaatsheeft.
Om deze ontwikkeling te faciliteren en te stimuleren zijn multifunctionele en multidisciplinaire gebouwen en ruimten nodig. Daarnaast is het minstens zo belangrijk dat instellingen en makers zichzelf en hun activiteiten wezenlijk anders gaan organiseren: efficiënter en nadrukkelijk in samenwerking met partijen binnen en buiten de culturele sector.

Kosten en opbrengsten: cultureel ondernemerschap

Kern van het nieuwe beleid is dat we cultuur inbedden in een breder perspectief van waardecreatie, waarbij cultuurbeleid wordt gelinkt aan andere maatschappelijke domeinen: ruimtelijk, economie, welzijn, onderwijs. Cultureel aanbod komt zo in nauwe relatie te staan tot publiek en

ondernemerschap[6]. Van instellingen wordt gevraagd kansen te zien en bedreigingen te pareren. Niet alleen ten aanzien van het publiek en de (lokale) samenleving, maar ook wat betreft de ambities van het gemeentelijk cultuurbeleid. Een sterke cultuursector is ondernemend en innovatief en zet zijn creativiteit niet alleen in voor een kwalitatief hoogwaardig aanbod, maar ook om nieuw publiek aan zich te binden en bestaand publiek te behouden.

Daarmee trekken we het begrip 'cultureel ondernemerschap' nadrukkelijk breder dan het genereren van eigen inkomsten. Ondernemerschap in enge zin (gerelateerd aan bereik en inkomsten) is immers niet voor alle culturele activiteiten mogelijk, dan wel noodzakelijk: er moet ook ruimte zijn voor vernieuwing, experiment en innovatie, waarvoor (nog) geen markt is. Met ondernemerschap in bredere zin bedoelen we dat makers en instellingen steeds meer genoodzaakt zijn om zich tot 'de basis' te verhouden en een breed draagvlak te verwerven. We willen dat zij hun aanbod verbinden aan de vraag en behoefte die leven in een stad – manifest of latent. Het is de kunst mensen aan je te binden: 'Art with people' in plaats van 'Art for people'[7]. Dit kan bijvoorbeeld door de lokale omgeving –amateur of professioneel – te betrekken bij het productieproces. Zo ontstaat sociaal draagvlak en in het verlengde daarvan een breder publieksbereik, crowdfunding en uiteindelijk meer bestaanslegitimiteit.
Instellingen moeten dus investeren in een sterke basis in eigen stad en regio. Het opereren in netwerkverband en het aangaan van allianties zijn daarbij onontbeerlijk. Bijvoorbeeld als het gaat om onderzoek naar potentieel en huidig publiek, het ontwikkelen van participatiestrategieën en gezamenlijke publiciteit/marketing, het aangaan van samenwerkingsverbanden in de publiek-private sfeer, het bedenken van inventieve product-marktcombinaties, het creëren van gezamenlijk aanbod, het inbedden van educatieve en publieksactiviteiten. Hier ligt ook een sterke link met onderwijsinstellingen in de stad - vooral ArtEZ en Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) - en met het economisch beleid.

Profilering Arnhem cultuurstad

Tot slot willen we de kwaliteit van het Arnhemse culturele aanbod en voorzieningenniveau beter buiten de stad uitdragen. Onze ambitie is een duidelijk profiel als cultuurstad neer te zetten en onze regiofunctie in Oost-Nederland beter te vervullen. We willen daarin meer dan nu aansluiting maken met grote culturele trekkers in de regio zoals het Nederlands Openlucht Museum en het Kröller-Müller Museum.
We zijn trots op Arnhems rijke productieklimaat, dat ook buiten de gemeentegrenzen veel te bieden heeft, zowel voor publiek als talentvolle makers.
De stadsregio Arnhem-Nijmegen bestaat uit een verzorgingsgebied van 750.000 mensen, met een verwachte aanwas vanuit het Westen van het land in de komende jaren[8]. En feitelijk is het verzorgingsgebied voor de culturele sector nog veel groter, al naar gelang de kunstdiscipline.
Zo trekken mode en vormgeving bezoekers uit Eindhoven en Amsterdam en is er voor beeldende kunst wederzijdse belangstelling tussen Arnhem en het Ruhrgebied.
Iedere stad wil zijn eigen voorzieningen(niveau) hebben en behouden. Zowel publieke als culturele organisaties zijn aan de eigen identiteit gehecht en de bereidheid te reizen voor cultureel aanbod is vooral in de podiumkunsten beperkt[9].
Dat neemt niet weg dat, zonder de eigen identiteit te verliezen, het goed mogelijk is om tussen instellingen in omringende gemeenten samen te werken op onderdelen als inkoop, kaartverkoop en marketing en meer gezamenlijk, uniek aanbod te creëren in Arnhem èn de regio (festivals, thematische programmering). We gaan daarbij uit van dat wat in Arnhem natuurlijk is ontstaan en bij ons hoort en dat waar we goed in zijn: mode en vormgeving, en de podium- en beeldende kunsten. Hierin past ook aandacht voor de cultuurhistorische identiteit van Arnhem, in het bijzonder de periode rond de Tweede Wereldoorlog.

6 De term publiek moet steeds worden gerelateerd aan het soort activiteit. Het gaat dus niet noodzakelijkerwijs om een omvangrijk publiek; minstens zo belangrijk zijn de breedte en samenstelling van het publiek.

7 Charles Leadbeater betoogt in zijn essay 'The Art of with' dat mensen meer dan ooit zelf actief zijn in het produceren van cultuur: ze nemen deel aan leesclubs, ze bloggen, schrijven recensies, publiceren in eigen beheer, uploaden filmpjes en eigen muziek. Hij bepleit deze creativiteit 'van onderaf' te integreren in de praktijk van de kunst- en cultuursector. (http://www.charlesleadbeater.net/home.aspx)

8 "De Randstad is vol en dat zal leiden tot een trek naar andere stedelijke regio's als Arnhem-Nijmegen." Uit: *Nederland in 2040: een land van regio's*, Planbureau voor de Leefomgeving (augustus 2011).

9 G. Marlet, *Atlas voor Gemeenten 2011*, p.14.

2 onze omgeving

2.1 Rijksbeleid

In het regeerakkoord van het huidige kabinet Rutte is afgesproken met ingang van 2013 jaarlijks 200 miljoen euro te bezuinigen op het rijksbudget voor kunst en cultuur. In de beleidsbrief *Meer dan kwaliteit* beschrijft staatssecretaris Cultuur Halbe Zijlstra hoe hij dit wil realiseren. Belangrijkste maatregel is het halveren van de landelijke basis-infrastructuur (BIS) naar 90 instellingen in 2013. Ook wordt de btw op theater- en concertkaartjes en op aankopen beeldende kunst van 6 naar 19% verhoogd.

De beleidsbrief illustreert de veranderende rol van de rijksoverheid ten opzichte van de kunst- en cultuursector. Kunst en cultuur zelf staan niet ter discussie, wel de legitimatie van overheidssteun ervoor: "Het kabinet staat voor een omslag in het cultuurbeleid. Die is nodig omdat onze samenleving is veranderd en het cultuurbeleid daarmee niet langer in de pas loopt. De overheid treedt te veel op als financier en bij de verlening van subsidies is nu te weinig aandacht voor publiek en ondernemerschap[10]."

In de brief wordt ook de analyse gegeven die aan deze stellingname ten grondslag ligt. Het bezoek aan musea, klassieke muziekconcerten en de schouwburgen beperkt zich per definitie tot een relatief klein hoogopgeleid deel van de bevolking. In dit segment treedt vergrijzing op, terwijl aanwas van onderaf geen vanzelfsprekend gegeven is. Tegelijkertijd blijft het aanbod groeien, met als gevolg dat het bereik van gesubsidieerde cultuur stagneert en in een aantal segmenten zelfs terugloopt. Het economisch tij van de afgelopen jaren zet deze ontwikkeling verder op scherp[11]. Deze ontwikkelingen beïnvloeden het politieke draagvlak voor de inzet van publieke middelen voor kunst en cultuur.

Staatssecretaris Zijlstra maakt in zijn brief duidelijk dat artistieke kwaliteit en ambities niet op zichzelf staan maar gerelateerd zijn aan publiek en maatschappij. De nieuwe criteria voor de BIS illustreren dit: participatie, publieksbereik en publieksbinding, educatie, en cultureel ondernemerschap. Overige criteria zijn: aanbod van (inter)nationale betekenis en concentratie in een van de aangewezen geografische kernpunten.

In Arnhem zullen de gevolgen van het nieuwe rijksbeleid cultuur vooral de sector podiumkunsten (toneel, dans en muziek) en het beleidsterrein cultuureducatie treffen omdat daar het meeste

10 'Meer dan kwaliteit: een nieuwe visie op cultuurbeleid', p. 2

11 Vanaf 2009 doet zich landelijk een tendens voor van dalende bezoekersaantallen bij de duurdere en traditionele podiumkunsten (zoals opera en klassieke muziek) en bij de commerciële segmenten (zoals musical en popmuziek). In 2010 resulteerde dit in een afname van het aantal bezoekers van 6% (= 1 miljoen personen) en 12% minder publieksinkomsten. (bron: Ministerie van OCW, *Cultuur in beeld* (2011), p.52). Al langer daalt het gemiddeld aantal bezoekers per voorstelling: van 369 in 2005 naar 323 in 2009 (bron: G. Marlet, *Podiumpeiler 2011*).

rijksgeld naartoe gaat, en in mindere mate de beeldende kunst en vormgeving. We schetsen hieronder de wijzigingen en voor zover mogelijk de gevolgen. Pas op Prinsjesdag 2012 zullen de budgettaire gevolgen duidelijk zijn, als de Tweede Kamer in het kader van de cultuurbegroting de subsidiebesluiten vanaf 2013 behandelt.

2.1.1 Podiumkunsten en beeldende kunst en vormgeving

De podiumkunsten vormen budgettair de grootste sector in het rijksbeleid en er wordt stevig op bezuinigd. Het budget loopt terug van 236 miljoen nu naar 156 miljoen in 2013. Inzet van het nieuwe beleid is het aanscherpen van de relatie tussen vraag (afzet) en aanbod, vooral bij toneel en dans. De rijksgesubsidieerde instellingen worden geconcentreerd in geografische kernpunten, minder instellingen kunnen aanspraak maken op subsidie en de aangewezen gezelschappen krijgen minder subsidie en meer taken. Voor het huidige middensegment (producties voor de midden- en kleine zaal), dat wordt gefinancierd via het Fonds Podiumkunsten, komt aanzienlijk minder geld beschikbaar: het budget van het fonds wordt met éénderde gekort terwijl het aantal aanvragen sterk zal toenemen door instellingen die niet langer een plek in de BIS hebben. Ook zal naar verwachting een aantal instellingen niet kunnen voldoen aan de ondergrens om in aanmerking te komen voor subsidie. Voor podiumkunstinstellingen wordt de toetredingsnorm eigen inkomsten 21,5% voor de jaren 2013-2016.
Ten aanzien van de beeldende kunst en vormgeving geldt dat in Arnhem door zowel kunstenaars als presentatie-instellingen (waaronder Gemeente Musea Arnhem) vooral een beroep wordt gedaan op incidentele projectgelden van het Fonds BKVB en

Mondriaanstichting. Deze fondsen zullen fuseren en het gezamenlijke budget wordt substantieel verlaagd: van 40 miljoen nu naar 25,6 miljoen vanaf 2013. Ook wordt de Wet Werk en Inkomen Kunstenaars (WWIK) afgeschaft, een wet die afgestudeerde kunstenaars ondersteunt in het opzetten van een rendabele beroepspraktijk.

Gevolgen voor Arnhemse instellingen en makers

Arnhem is aangewezen als geografisch kernpunt voor theater, met Toneelgroep Oostpool als stadsgezelschap om Oost-Nederland te bedienen (een werkgebied van 3 miljoen inwoners)[12]. Kerntaak is het op de planken brengen van grootschalige theaterproducties. Daarnaast krijgt het stadsgezelschap taken op het gebied van research & development, educatie en talentontwikkeling. Daarvoor moet verregaand worden samengewerkt met productiehuizen, schouwburg, opleidingen en tot slot het jeugdtheater, waarvoor per regio € 0,5 miljoen beschikbaar is.
De functie talentontwikkeling wordt niet langer door het rijk ondersteund. Het gaat om de werkplaatsen/ productiehuizen toneel, dans en muziek, in Arnhem zijn dat Generale Oost en Productiehuis Wintertuin. Beide bevinden zich momenteel in een fusietraject met Productiehuis ON (popmuziek). De taak om bewezen (afgestudeerd) talent door te laten stromen wordt belegd bij de grote gezelschappen, echter zonder extra of geoormerkt budget.
Op het gebied van de (klassieke) muziek wordt in het toekomstige orkestenbestel per landsdeel een bedrag van € 6 miljoen beschikbaar gesteld. Dit betekent dat zowel Het Gelders Orkest als Orkest van het Oosten een flinke korting op hun subsidie tegemoet kunnen zien. Introdans krijgt de (extra) landelijke taak jeugddans te verzorgen, een erkenning van de kwaliteit van het Ensemble voor Jeugd.
Het korten op de budgetten van Fonds Cultuurparticipatie en het Fonds voor de Podiumkunsten zal vooral het middensegment toneel, muziek en dans treffen. Arnhemse gezelschappen die gesubsidieerd worden uit de twee- of vierjarige regeling van het Fonds voor de Podiumkunsten zijn Keesen & Co, orkest de Ereprijs en De Plaats. Voor deze gezelschappen geldt eveneens in de toekomst een hogere eigen-inkomstennorm.
Ook de korting op de fondsen voor beeldende kunst en vormgeving zal diverse Arnhemse instellingen en/of individuele makers raken.
Het Fonds BKVB subsidieerde in 2010 24 projecten en individuele kunstenaars/ vormgevers. De Mondriaanstichting verleende tien subsidies, onder andere aan het MMKA, de Arnhem Modebiënnale en enkele kleinere evenementen. Het afschaffen van de WWIK zal gevolgen hebben voor individuele Arnhemse kunstenaars en het aanbod in de stad.

2.1.2 Cultuureducatie

Cultuureducatie heeft prioriteit in het nieuwe rijksbeleid. De regeling versterking Cultuureducatie voor het primair onderwijs (€ 10,90 per leerling) blijft bestaan. Het huidige Fonds Cultuurparticipatie wordt samengevoegd met het Fonds Podiumkunsten. Het gezamenlijk budget bedraagt ruim € 12 miljoen. Samen worden ze verantwoordelijk voor de uitvoering van vier programma's cultuureducatie en –participatie. Het huidige programma 'cultuurparticipatie' wordt per 2013 met 25% gekort tot € 10 miljoen per jaar en voortgezet onder de noemer 'cultuureducatie met kwaliteit' dat gericht is op het primair onderwijs. Dit programma behelst een landelijk flankerend beleid voor een doorlopende leerlijn cultuureducatie in het primair onderwijs. De overige programma's hebben betrekking op amateurkunst[13], talentontwikkeling[14] en immaterieel erfgoed[15].
Het budget voor deze programma's bedraagt ongeveer € 2 miljoen. De overige regelingen van

12 In de podiumkunsten worden voorzieningen geconcentreerd in een beperkt aantal regio's (geografische kernpunten). Dit zijn stedelijke gebieden waarin aanbod, afname, opleiding, ontwikkeling, doorstroming, coproducties en uitwisseling plaats kunnen vinden omdat er niet alleen rijksgesubsidieerde producerende instellingen zijn gevestigd, maar er ook een kunstvakopleiding aanwezig is en een schouwburg die in zijn programmering een zwaartepunt legt op gesubsidieerde podiumkunst. In de subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2013-2016 van het rijk wordt Arnhem specifiek als geografisch kernpunt genoemd.

13 Dit programma ondersteunt beoefenaars, verenigingen en instellingen om via nieuwe media en internet in te spelen op de veranderingen in de kunstbeoefening zoals het rapport Toekomst Kunstbeoefening van het Sociaal en Cultureel Planbureau die schetst.

14 Dit programma draait om de ondersteuning van jong talent in de fase voorafgaand aan het kunstvakonderwijs. Het richt zich bijvoorbeeld op buitenschoolse projecten en concoursen.

15 Een klein programma waarbij een aantal pilots in kader het van de uitvoering van het UNESCO-verdrag immaterieel erfgoed gesubsidieerd worden.

het Fonds Cultuurparticipatie komen te vervallen. Educatie wordt een algemeen toetsingscriterium om toegelaten te worden tot de basisinfrastructuur. De BIS-instellingen moeten samenwerking zoeken met het onderwijs, dat een rol krijgt als opdrachtgever en afnemer. De rijksbijdrage aan de cultuurkaart voor het voortgezet onderwijs wordt beëindigd. Tot slot geldt niet langer een btw-vrijstelling op cursussen voor volwassenen voor cultuureducatie-aanbieders.

Gevolgen voor Arnhemse instellingen

Het programma 'cultuureducatie met kwaliteit' moet ertoe leiden dat cultuureducatie een stevige basis krijgt binnen het primair onderwijs en meer is dan een aaneenschakeling van incidenten en losse kennismakingen. Zo veel mogelijk scholen en culturele instellingen moeten gaan werken met een doorgaande leerlijn cultuureducatie. Voor landsdeel Oost is een bijdrage van € 1.9 milljoen beschikbaar voor dit programma. Anders dan voorheen gaan de middelen rechtstreeks naar de culturele instellingen in plaats van de overheden. Voor het gemeentelijke budget betekent dit een verlaging van € 161.000 die nu nog van het Rijk wordt ontvangen. Ook hanteert het Fonds een entreebedrag, gebaseerd op leerlingaantallen, van € 250.000 wat betekent dat een aanvraag uit het landsdeel Oost een gezamenlijke aanvraag van meerdere instellingen uit verschillende steden moet zijn. Van de overheden wordt co-financiering verwacht op basis van het leerlingaantal in het primair onderwijs. Voor Arnhem betekent dat een bijdrage van € 79.000[16]. BIS-instellingen kunnen overigens geen aanvraag indienen.
De veranderde opzet van het Fonds Cultuurparticipatie leidt ertoe dat de financiële ruimte om te sturen op samenhang en samenwerking tussen onderwijs en cultuur (onder andere door middel van de combinatiefuncties) kleiner wordt. In combinatie met het vervallen van de Vogelaargelden, komen de combinatiefuncties cultuur, het programma cultuureducatie voortgezet onderwijs en het programma 'cultuur in de wijk' onder grote druk te staan. Voor het voortgezet onderwijs vervalt daarbij ook de rijksbijdrage aan de Cultuurkaart. Dit kan tot gevolg hebben dat cultuur voor en binnen het voortgezet onderwijs buiten beeld raakt[17].

2.2 Overig rijksbeleid

Het wegvallen van de Vogelaargelden heeft verregaande consequenties voor stichting Beleven. Wijk- en bewonersbudgetten gaan fors omlaag waardoor het culturele aanbod in de wijken van stichting Beleven onder druk komt te staan. In het onderwijsbeleid zien we een recente ontwikkeling ten aanzien van de hbo-kunstopleidingen. Het Nederlandse kunstvakonderwijs levert jaarlijks ruim 20.000 studenten af in de podium- en beeldende kunsten en vormgeving. Het lukt slechts een beperkt deel van hen om daadwerkelijk in hun vakgebied werk te vinden of een op hun vakgebied gebaseerde beroepspraktijk op te zetten. Op verzoek van de Tweede Kamer en staatssecretaris Zijlstra heeft de Hbo-raad een sectorplan opgesteld, met daarin de afspraak dat de gezamenlijke kunsthogescholen 25% minder studenten autonome beeldende kunst aannemen en 10% minder studenten klassieke muziek en jazz[18]. De hogescholen gaan zich meer specialiseren (differentiatie) en profileren. Mogelijk heeft dit gevolgen voor de opleidingen van ArtEZ, die over drie steden zijn verdeeld. Dit geldt met name voor de opleiding Fine Art (autonome beeldende kunst) die momenteel op alle drie locaties wordt aangeboden, waarvan Fine Art Arnhem de enige Gelderse hbo-opleiding autonome beeldende kunst is. Belangrijke aanbeveling van de Hbo-raad is dat het kunstvakonderwijs meer aandacht besteedt aan cultureel ondernemerschap en aansluiting bij de creatieve industrie.

16 In 2010 waren er 12.230 basisschoolleerlingen .
17 Uit recent onderzoek van TNS NIPO blijkt dat directieleden uit het voortgezet onderwijs verwachten dat slechts 3% van de scholen de financiering van culturele activiteiten die nu via de Cultuurkaart loopt, volledig vanuit eigen budget zullen gaan financieren als deze kaart wordt opgeheven. Naar verwachting zal de rest van de scholen dit budget hier maar gedeeltelijk (71%) of helemaal niet voor inzetten (26%).
18 *Focus op toptalent*, Den Haag, juli 2011.

2.3 Landsdeel Oost en provinciaal beleid

Nu het belang van cultuur breed wordt erkend als stimulator voor stedelijke ontwikkeling, ontstaat er meer concurrentie tussen steden. Tegelijkertijd worden de middelen schaarser, wat juist tot samenwerking noopt. Afstemming met andere overheden zoals provincie en omringende gemeenten, is dan ook van toenemend belang. Dit geldt zeker nu Arnhem door het Rijk is aangewezen als geografisch kernpunt voor het landsdeel Oost: Arnhem vervult met zijn aanbod en voorzieningen een taak voor de regio. Daarbij zien we de regio als katalysator, met mogelijkheden tot samenwerking in de functies productie en presentatie, zoals podia, musea, festivals. Dit geldt vooral voor Nijmegen dat sterk is in popmuziek, letteren, debat en film; terreinen die in Arnhem niet of minder goed ontwikkeld zijn. Juist het feit dat beide steden eigen specialisaties kennen levert veel interessante samenwerkingsmogelijkheden op, onder meer tussen de musea (Gemeente Musea Arnhem en museum Het Valkhof), de poppodia (Luxor en Doornroosje) en op het gebied van het theater (aanbod voor jeugd en volwassenen) en talentontwikkeling. De structurele samenwerking tussen de productiehuizen Wintertuin (Nijmegen), Productiehuis ON (Deventer) en Generale Oost (Arnhem) is wat dat betreft een goed voorbeeld van grensoverstijgend samenwerken.
De provincie Gelderland kondigde in 2010 aan met ingang van 2013 fors te bezuinigen op het Gelderse bibliotheekwerk. Voor Bibliotheek Arnhem betekent dit een halvering (a € 450.000) van de subsidie voor de Wetenschappelijke Steun Functie. Het huidige cultuurbeleid van de provincie is verwoord in de nota *Meer verbindingen* (2008) en in het coalitieakkoord uit 2011. Daarin worden monumentenzorg en culturele infrastructuur als kerntaken benoemd en voor de laatste een extra investering van € 30 miljoen uitgetrokken.
In Arnhem vindt samenwerking en afstemming met de provincie plaats op het gebied van marketing en toerisme, cultureel hergebruik en functievernieuwing van industrieel erfgoed en de culturele infrastructuur (Cultuur in Rijnboog, renovatie en verbouw Musis Sacrum).

2.4 Gemeentelijk beleid

In de paragraaf Cultuur in het Arnhemse coalitie-akkoord staat een aantal wensen en uitgangspunten benoemd: de kleinere podia zoveel mogelijk behouden; stimuleren dat grote culturele instellingen efficiënter gaan werken en verzelfstandigen of zo veel mogelijk samenwerken; bekijken of de verzelfstandiging van MSSA kan worden versneld; organisatoren van evenementen krijgen alleen tegen strengere voorwaarden een garantiesubsidie; de gemeente steekt minder geld in de volgende editie van de Modebiënnale; er komt een broedplaats/informatiepunt voor kunstenaars; in Arnhem-Zuid komt een (oefen) ruimte voor muziek, dans, circus en theater.
Het Arnhemse Cultuurbeleid draagt bij aan de stadsprogramma's 'Verbeteren woon- en leefomgeving' en 'Aantrekkelijke centrumstad', waarin de (economische) versterking en profilering van Arnhem als centrum van het Oosten centraal staat.
Het financiële beleid van de gemeente heeft in 2010 en 2011 tot twee bezuinigingsronden geleid. Voor het programma cultuur betekende dat allereerst een structurele bezuiniging vanaf 2011 van € 572.000. Deze is ingevuld door kortingen op de structurele subsidies/bijdragen (€ 295.000), de meerjarige subsidies (€ 100.000), de incidentele subsidies (€ 117.000) en overige maatregelen (€ 60.000). Vervolgens heeft de gemeenteraad in april 2011 een structureel bezuinigingspakket van in totaal € 25 miljoen met ingang van 2012 vastgesteld. Hiervan is € 242.000 gevonden in het budget voor het programma cultuur.
De bezuiniging is ingevuld door een verlaging van de subsidies/bijdragen aan Musis Sacrum / Schouwburg Arnhem (vanaf 2013 € 100.000), Het Gelders Archief (vanaf 2013 € 105.000), RTV Arnhem (vanaf 2014 € 37.000).
Het economische beleid van de gemeente, neergelegd in de *Economische Agenda Arnhem 2015*, is voor de cultuursector van groot belang omdat het (creatieve) bedrijvigheid stimuleert, met de nadruk op het cluster mode en vormgeving. Startende ondernemers worden ondersteund door coaching, advies en werk- en ervaringsplekken (IkStart smart, project GO!, mode-incubator, Coming Soon), netwerken worden geprofessionaliseerd (OPA)

en er is aandacht voor internationale uitwisseling (EU-project ORGANZA). Daarnaast schept de gemeente op tal van andere terreinen voorwaarden voor culturele productie en ondernemerschap: fysiek (woon/werkruimten, creatieve milieus), in regelgeving (o.a. vergunningenbeleid) en middels starterssubsidies (Inwonerszaken).
De brede schoolontwikkeling en het flankerend onderwijsbeleid (combinatiefuncties, verlengde schooldag, visie op het jonge kind) zijn van belang voor het beleidsterrein cultuureducatie. Instellingen die in de brede school participeren, zullen elkaar moeten versterken door het activiteitenaanbod op elkaar af te stemmen maar ook door gezamenlijk nieuwe activiteiten te bieden. Om de samenwerking tussen onderwijs en partners vorm en inhoud te geven zijn combinatiefuncties in het leven geroepen.
Binnen het wijkgericht werken vindt de komende jaren een heroriëntatie plaats die raakt aan het nieuwe cultuurbeleid. De nieuwe wijkaanpak richt zich niet meer op wijken als geheel maar op delen van de wijk (buurtaanpak). Daarnaast wordt gekeken naar de mogelijkheden om het gebruik van wijkaccommodaties te optimaliseren of af te stoten. Op dit moment zijn er vele professionals, waaronder de cultuurscouts, actief in wijken.
Er wordt ingezet op samenwerking en een gerichte inzet (interventies) van deze professionals.
Dit moet zowel efficiency als effectiviteit vergroten.
Het jeugdbeleid heeft een raakvlak met cultuurbeleid omdat het uitgaat van stimuleren van talentontwikkeling in brede zin van het woord. Onderdelen van het jeugdbeleid worden herijkt, zoals de uitgangspunten voor het tiener- en jongerenwerk. Nieuwe forse uitdagingen, waaronder de decentralisatie van de jeugdzorg, komen op de gemeente af. Door het afschaffen van diverse kortingen vanuit het minimabeleid kan de maatschappelijke participatie, met name van kinderen die op sportverenigingen, kunstclubs zitten of cursussen bij een kunstinstelling volgen, onder druk komen te staan. Er wordt gezocht naar andere vormen van financiering, bijvoorbeeld bijdragen van particulieren of fondsen. Deze zijn noodzakelijk om de participatie van kinderen uit gezinnen met een minimuminkomen te blijven ondersteunen. Voor cultuurparticipatie is het jeugdfonds Cultuur in beeld.

In de beleidsnota *Panorama Arnhem* (2009-2012) heeft cultuurhistorie een actieve en zichtbare rol bij ontwerpkeuzen en stadsontwikkeling. In erfgoed bevindt zich de identiteit van een stad. Er wordt in dit verband ook wel gesproken over het culturele DNA van de stad. Onderzoek wijst uit dat (cultureel) erfgoed een belangrijke factor is in de aantrekkingskracht van steden voor verhuizende huishoudens en voor toerisme.
Er zijn in Arnhem veel dwarsverbanden tussen erfgoed en cultuur: culturele instellingen zijn gehuisvest in monumentaal erfgoed (onder andere Musis Sacrum, Luxor, Focus Filmtheater, MMKA) en in toenemende mate wordt religieus, militair en industrieel erfgoed hergebruikt voor de creatieve milieus. Bovendien kent Arnhem veel monumentaal groen erfgoed, waaronder de historische stadsparken. Dit leent zich uitstekend voor culturele activiteiten, bijvoorbeeld door locatiegebonden kunsttentoonstellingen en podiumkunstenfestivals. Deze combinatie verwerken we in onze stadspromotie: Arnhem groen & creatief.

2.5 Economische en technologische ontwikkelingen

De gevolgen van de economische en financiële crisis laten zich inmiddels voelen in de culturele sector. Er wordt fors bezuinigd op de rijks- en provinciale begrotingen, veel gemeenten volgen. Ook de budgetten van de private fondsen zijn geslonken, waardoor zij vaker subsidieaanvragen afwijzen. Sponsoring is eveneens een meer onzekere factor dan voorheen. Daarnaast werkt door dat mensen minder te besteden hebben en hun cultuurconsumptie daar op aanpassen.
Ze zijn minder bereid vaste verbintenissen aan te gaan (bijvoorbeeld een vast abonnement) en hun gedrag is minder voorspelbaar. Vrijetijdsbesteding in het algemeen is individueler geworden en meer ad hoc van aard.
Een andere belangrijke trend is de opkomst van de beleveniseconomie, al langer een bekend fenomeen in commerciële sectoren zoals boekhandels, horeca en bioscopen. Het vraagt een meer consumentgerichte benadering; mensen zijn bijvoorbeeld veeleisender en kritischer ten aanzien van sfeer en serviceverlening. Daar komt bij dat het traditionele onderscheid tussen *low*

en *high* cultuur steeds minder scherp is af te bakenen. Culturele instellingen concurreren met de commerciële vrijetijdsector, die veel sterkere marketingsmethodes inzet.
Deze tendensen worden sterk gevoed door ICT-ontwikkelingen, vooral internet en nieuwe media. Zij hebben de mogelijkheden enorm vergroot om zelf te produceren, te distribueren en te marketen. Er wordt in dit verband wel gesproken over de democratisering van kunst en cultuur. Waren vroeger productie en distributiemiddelen voorbehouden aan een relatief bescheiden groep, tegenwoordig is iedereen behalve consument ook een potentiële maker (prosumer) en vindt via internet of via social media zijn eigen publiek; mensen zijn op zoek naar authenticiteit en kleinschaligheid. Bovendien is bijna alles te downloaden en veelal nog gratis ook. Deze tendens raakt vrijwel alle makers, organisaties en bedrijven in de publieke en private sector: van bibliotheek, schouwburg, orkest en concertzaal tot boekhandel, bioscoop en media. Ook zij moeten de digitaliseringslag maken en tegelijkertijd op zoek naar een nieuwe relatie met hun publiek en andere verdienmodellen.

Concluderend kunnen we stellen dat onze omgeving beperkingen oplegt maar ook ontwikkel- en groeikansen biedt voor cultuur in Arnhem.
We kennen een levendig cultureel klimaat, een solide infrastructuur, er is veel creatief potentieel en met onze positie als geografisch kernpunt groeit ons afzetgebied, wat meer betrokkenheid en samenwerking met de regio vraagt. Voorwaarde voor behoud en versterking van het culturele klimaat is dat het culturele aanbod meer in relatie komt te staan tot publiek (bereik en draagvlak) en ondernemerschap. Dat vraagt een andere manier van organiseren van het aanbod: het opereren in netwerkverband en het aangaan van allianties, onderling en met partijen buiten het culturele domein, wordt voor culturele instellingen en makers noodzakelijk. Cultuur in Rijnboog is in deze beweging het vliegwiel; we geven hiermee een impuls aan het accommodatieniveau en de kwaliteit van het centrumgebied. Tegelijkertijd werken we toe naar een breed aansprekend en gezamenlijk gedragen culturele programmering.
In de volgende hoofdstukken zetten we uiteen hoe we met ons beleid anticiperen op de veranderende omgeving en inspelen op de kansen die zich voordoen.

3

hoe staan we ervoor

3.1 De positie van Arnhem als cultuurstad

In een tijd waarin alle steden zich profileren met hun onderscheidend vermogen en kwaliteiten heeft Arnhem met zijn groene ligging en creatieve klimaat een goede uitgangspositie. Dankzij de aanwezigheid van de hogescholen ArtEZ en HAN en de creatieve opleidingen van ROC Rijn IJssel kent Arnhem een relatief hoog aantal mensen dat wordt opgeleid of werkt in de creatieve sector. Daarnaast biedt de stad tal van voorzieningen voor creatief talent om zich verder te ontwikkelen, om werk te presenteren en te verkopen. Hierdoor heeft Arnhem een vruchtbaar productieklimaat waarin veel hoogwaardige producties en activiteiten tot stand komen. De rijksgezelschappen maken en presenteren hier hun podiumkunstproducties, het Museum voor Moderne Kunst Arnhem (MMKA) heeft een nationale reputatie, manifestaties als de Arnhem Mode Biënnale, Made in [Arnhem] en Sonsbeek Internationaal trekken bezoekers uit regio en land, de stad huisvest het grootste theater van Nederland, GelreDome, en kent met de aanwezigheid van het Nederlands Openlucht Museum ook een erfgoedtrekker van formaat. Zowel het rijk als de provincie dragen bij aan de financiering van onze culturele infrastructuur en we nemen deel aan het strategisch overleg in landelijke G9-verband (de 9 grote cultuursteden). De theaterdisciplines zijn van oudsher sterk ontwikkeld in Arnhem; het nieuwe cultuurbeleid van het Rijk bevestigt deze positie door Arnhem aan te wijzen als geografisch kernpunt. Daarnaast is Arnhem sterk op het terrein van de beeldende kunst en vormgeving. Met een (inter)nationaal gerenommeerde mode-afdeling biedt Arnhem een ideale basis voor tal van activiteiten en ontwikkelingen op het gebied van mode.

Er is de laatste jaren veel geïnvesteerd, gerealiseerd en in gang gezet op cultureel gebied. We maken voortgang in het project Cultuur in Rijnboog, de bouw van het Kenniscluster is begonnen, we zetten stappen in het verzelfstandigingsproces van de werkmaatschappijen Het Domein, Musis Sacrum/Schouwburg Arnhem en Gemeente Musea Arnhem. Nieuw beleid voor podiumkunsten en cultuureducatie wordt uitgevoerd, er is een lokaal cultureel netwerk ontstaan (Cultureel Netwerk Arnhem), Showroom Arnhem maakt regionaal naam als hotspot, Luxor Live heeft zijn deuren geopend, het imago van Arnhem modestad is verder uitgebouwd en cultuur is meer dan voorheen duidelijk onderdeel van onze citymarketing.
De laatste editie van de *Atlas voor Gemeenten* illustreert de invloed van deze inspanningen op de stadsontwikkeling: Arnhem neemt qua woonaantrekkelijkheid de 8e plaats in, waarmee de stad in 2011 de grootste stijger is van de 50

grootste gemeenten van Nederland[19]. Deze positie is te danken aan de toegenomen indicatoren veiligheid en cultureel aanbod. Bij het aanbod springt Arnhem er vooral uit met het aantal uitvoeringen podiumkunsten (4e positie), musea (5e) en evenementen (3e). Daarnaast blijkt opnieuw dat het aandeel van de creatieve beroepsbevolking hoger ligt dan gemiddeld in Nederland.

Arnhem staat er op het eerste oog goed voor op cultureel gebied. Maar als we onze blik op de horizon richten, zien we dat onze verworvenheden onder druk staan. De eerder geschetste landelijke ontwikkeling van stagnerend en dalend publieksbereik van gesubsidieerde cultuur zet zich versneld door als gevolg van de rijksbezuinigingen. Onderzoek van Bureau Berenschot uit augustus 2011 wijst uit dat de gesubsidieerde kunst- en cultuursector in 2013 maximaal 1 miljard euro minder inkomsten zal hebben, 20% minder dan in 2009. Dit is het directe gevolg van bezuinigingen bij de drie overheidslagen en de dalende kaartverkoop als gevolg van de recente btw-verhoging. Voor het seizoen 2011-2012 is de omzet uit de voorverkoop van theater- en concertkaarten met 18% gedaald. De absolute kaartverkoop liep terug met 14%, daarnaast kochten mensen minder dure kaartjes[20]. Voor MSSA geldt dat de absolute kaartverkoop voor deze periode is gedaald met 9%, de omzet met 14%[21]. De teruglopende inkomsten zullen onvermijdelijk het aanbod (zowel aantal producties als uitvoeringen) en cultuurparticipatie in brede zin beïnvloeden. Dit zal ook het culturele klimaat in Arnhem raken. De noodzaak hierop te anticiperen - en de spiraal mogelijk te stoppen - is groot, zowel bij de gemeente als bij de instellingen en makers zelf. Het vergroten van de publieke belangstelling, het creëren van meer maatschappelijk draagvlak en een efficiëntere bedrijfsvoering vormen de grootste opgaven voor de culturele sector in de komende jaren.

3.2 Huidige stand van zaken: de evaluaties en debatten

Wil de gemeente kunnen anticiperen op wat er om ons heen gebeurt, dan is het ook belangrijk te weten wat er op dit moment speelt in het Arnhemse culturele veld en welke behoeften er leven[22].Gebaseerd op de evaluaties van de beleidskaders cultuur (podiumkunsten, cultuureducatie en amateurkunst), de behandeling in de gemeenteraad van de *Uitgangspuntenbrief Cultuur* en de debatten die naar aanleiding van de uitgangspunten in de eerste helft van 2011 met de stad zijn gevoerd, komen we tot onderstaand actueel beeld:

- Er is grote behoefte aan ruimte voor (jonge) makers en cultureel ondernemers, zowel fysiek als in regelgeving[23]. Makers en cultureel ondernemers hebben podia, woon- en werkruimte en ‘vrije ruimte’ voor initiatieven zoals festivals en manifestaties nodig[24]. Het aantal concrete plekken waar - ook tijdelijk en/of experimenteel - geproduceerd en gepresenteerd kan worden blijft achter bij de behoefte in de stad.

- Daarnaast geldt de behoefte aan ruimte ten aanzien van het cultuurbeleid en –budget, vooral een meer flexibele inzet van subsidies. Het merendeel van het cultuurbudget, te weten 70%, wordt structureel besteed aan de basisvoorzieningen: de twee gemeentemusea, de stadspodia Schouwburg, Musis Sacrum,

19 “De grootste stijger is de stad die zich zowel op de woonaantrekkelijkheidsindex als op de sociaal-economische index de laatste vijf jaar het meest heeft verbeterd. De combinatie van deze twee indices is van groot belang omdat die aangeeft dat de stad er dus niet alleen in geslaagd om haar aantrekkingskracht te vergroten, maar ook om zoveel mogelijk mensen in de stad daarvan mee te laten profiteren.” Uit: G. Marlet, Atlas voor gemeenten 2011, p. 16

20 Bron: http://www.vscd.nl/nieuws/1159/Btw_verhoging_leidt_tot_minder_kaartverkoop_/?ref=%2F (website Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties)

21 Stand voorverkoop op 30-08-2011.

22 Zie voor een uitgebreide evaluatie van het huidige beleid de bijlage Rapportage Evaluatie cultuurbeleid. Deze gaat in op kwantitatieve gegevens over het culturele veld en kwalitatieve gegevens: de beleidsevaluaties podiumkunsten, cultuureducatie en amateurkunst, en de cultuurdebatten die dit voorjaar plaatsvonden.

23 De cultuurdebatten hebben twee reacties uit de culturele sector opgeroepen. Ten eerste een brief van meerdere Arnhemse culturele ondernemers: ‘Cultuur Arnhem 2011-2015: Investeer in (jonge) ondernemende bruisende mensen’ (24 mei 2011). Zij pleiten voor meer aandacht voor een nieuwe generatie makers en creatief ondernemers. In juli volgde het (anonieme) ‘Manifest van de ruimte’, een pleidooi voor “een radicaal ander cultuurbeleid” met meer fysieke, mentale en financiële ruimte voor de jonge generatie makers.

24 In het kader van creatieve milieus is tot nu toe vooral gesproken over ateliers en atelierwoningen, waarmee een sterke link werd gelegd met beeldende kunsten en beeldend kunstenaars. Omdat dit echter één van de vele doelgroepen is binnen de creatieve sector, naast bijvoorbeeld makers en uitvoerenden binnen de podiumkunsten, is er voor gekozen om in het vervolg te werken met de begrippen *werkruimte en woonwerkruimte.*

Luxor en Focus Filmtheater, de openbare bibliotheek, het Gelders Archief en Het Domein. In de verantwoordelijkheidsverdeling tussen rijk, provincie en gemeente is de laatste verantwoordelijk voor huisvesting en podia. Financieel wordt dit vertaald in één instellingssubsidie voor een basisvoorziening waarmee activiteiten, bedrijfsvoering en huisvesting worden ondersteund. De consequentie van deze manier van financieren is dat er grote verbondenheid ontstaat tussen het 'eigen' aanbod en de publieke voorziening. Dit staat een optimale verbinding in de weg met de ontwikkelingen en behoeften die in de stad leven, zowel bij het (potentiële) publiek als bij de makers en cultureel ondernemers.

- Aanbod en bereik sluiten in Arnhem niet goed op elkaar aan, zo illustreert *Atlas voor Gemeenten 2011*. We scoren goed op aanbod (4e positie), maar het publieksbereik blijft daar behoorlijk bij achter: voor theater- en museabezoek zijn de posities respectievelijk 17e en 12e. Een andere indicator is de gemiddelde zaalbezetting van Schouwburg en Musis Sacrum, die op 58,4% ligt.

- Samenwerking binnen de culturele sector gebeurt hoofdzakelijk op ad-hocbasis, dat wil zeggen projectmatig. Meer vergaande en duurzame samenwerking op het gebied van publieksinformatie, marketing, promotie, ticketing en programmering vindt nauwelijks plaats.

- Versnipperde inzet van middelen. Door aan veel ontvangers relatief kleine subsidiebedragen te verlenen werken we een gefragmenteerde sector in de hand. Dit geldt met name in de podiumkunsten en wel in de schakels *productie* en *presentatie*. Bij de producerende instellingen heeft meerjarige ondersteuning van het middensegment een financiële basis gelegd in de exploitatie, maar is de subsidie niet langer voldoende om verder te kunnen groeien. Op het gebied van presentatie is er sprake van overlap in de programmering (onder andere cabaret en kleinkunst) en van meerdere afzonderlijke programmeringsinitiatieven (kamermuziek). De samenwerking en afstemming – ook met de basispodia en in regionaal verband – kunnen hier worden verbeterd.

- Spreiding over de stad. De ruimtelijke ontwikkeling van het centrumgebied krijgt veel aandacht, maar culturele activiteit op wijkniveau is ook belangrijk, onder andere met het oog op participatie. Kleinschalige activiteiten en experiment vinden veelal hier plaats[25].

- Zichtbaarheid. Het aanbod is er, maar is het voldoende zichtbaar? Er is behoefte aan meer samenwerking op het gebied van zichtbaarheid, ook van subculturen en op het digitale vlak. Hier is voor de basisvoorzieningen en voor Cultuur Netwerk Arnhem een rol weggelegd.

- Profilering – het Arnhemse productieklimaat kent veel potentieel, maar dit komt in de profilering van de stad onvoldoende terug. Er is behoefte aan een duidelijke blikvanger (*flagship branding*): Arnhem modestad. Als de aandacht eenmaal getrokken is kunnen we laten zien wat Arnhem verder te bieden heeft. Dit geldt nadrukkelijk ook voor ons cultureel-historische erfgoed en voor kunst in de openbare ruimte. Arnhem kent relatief weinig *landmarks*: karakteristieke visuele en ruimtelijke ijkpunten in de stad. Er is overigens geen behoefte aan een *highlight* op het gebied van de presentatie van podiumkunsten, dat wil zeggen een toonaangevend, (inter)nationaal georiënteerd podiumkunstenfestival. De profileringsambitie van Arnhem mag niet leiden tot het 'opleggen' van grote evenementen, maar deze dienen vanuit de stad op te borrelen.

- Er is behoefte aan eenduidig en duidelijk beleid. Het gemeentelijk beleid kent talloze subsidieregelingen, -budgetten en fondsen, elk met andere voorwaarden en criteria. Daarnaast hecht men waarde aan duidelijker uitdragen van het beleid: wat wil de gemeente en waarom?

25 Zie ook 'Bouwstenen voor een nieuwe kadernota Cultuur Arnhem' dat Dany Jacobs en Ewan Lentjes in opdracht van de gemeente Arnhem schreven als input voor de raadsbehandeling van de *Uitgangspuntenbrief Cultuur*. Beide zijn verbonden aan het Arnhems Centrum voor Creatieve Economie en Innovatie (ARCCI) van ArtEZ en HAN.

4

het nieuwe beleid

Ruimte voor vernieuwing

Om in een situatie van teruglopende middelen het culturele aanbod in Arnhem op peil te houden en creatieve bedrijvigheid en culturele vernieuwing vrij baan te geven, is een kritische afweging nodig: wat willen we blijven ondersteunen, wat minder, wat vragen we van de instellingen in de stad en waar willen we extra investeren.
Dit geldt ook voor het huidige coalitieakkoord van het stadsbestuur: de omstandigheden en de omgeving waarin het akkoord in het vroege voorjaar van 2010 tot stand kwam, zijn in relatief korte tijd gewijzigd. De destijds ten aanzien van cultuur geformuleerde ambities - lopend tot 2014 - staan inmiddels voor een deel op gespannen voet met de realiteit.

Een sterke culturele keten waarin de educatie[26], productie en presentatie van cultuur zijn geborgd, is het vehikel van ons cultuurbeleid en een voorwaarde voor het bereiken van onze doelstellingen. Onze inzet de komende jaren is er allereerst op gericht de culturele keten in tact te houden en verder te versterken. De keten rust op de brede voet van de basisvoorzieningen die actief zijn in de functies ‘educatie’ en ‘presentatie’: Musis Sacrum/ Schouwburg Arnhem, Gemeente Musea Arnhem, Luxor Live, Focus Filmtheater, Het Domein, Bibliotheek Arnhem en het Gelders Archief[27]. Met de investering in Cultuur in Rijnboog geven we een flinke impuls aan de basis, zowel in huisvesting als in diversiteit, levendigheid en vernieuwing van het inhoudelijke aanbod. Daarnaast zijn er voorzieningen op het gebied van professionele talentontwikkeling, facilitering in oefen- en repetitieruimte en de profilering van Arnhem cultuurstad. Deze voorzieningen zijn eveneens van belang voor de continuïteit en het functioneren van de culturele keten.
Er is dus een stevige basis. Om vervolgens doorstroming en vernieuwing in de keten mogelijk te maken, is ook ruimte nodig: om te creëren, ondernemen, experimenteren en om te groeien. Uit evaluatie van het bestaande beleid en de cultuurdebatten blijkt dat deze ruimte als beperkt wordt ervaren, wat remmend werkt op het creatieve en het ondernemend vermogen van culturele makers. We hebben geconstateerd dat de manier waarop wij het cultuurbudget inzetten een belangrijke oorzaak is. Daar ligt dan ook de sleutel om ruimte te maken voor vernieuwing en creatieve

26 In de functie Educatie zijn de beroepsopleidingen ArtEZ, Hogeschool Arnhem Nijmegen en ROC Rijn IJssel actief. Het gemeentelijke cultuurbeleid beperkt zich tot niet-beroepsgerelateerde cultuureducatie, onder andere in het primair en voortgezet onderwijs.

27 Het Gelders Archief (GA) rekenen we tot de basisvoorzieningen maar heeft een status aparte omdat het archief deel uitmaakt van een Gemeenschappelijke Regeling. Het GA ontvangt geen subsidie maar een bijdrage voor het uitoefenen van een aantal wettelijk vastgelegde taken. Over de invulling van de publiekstaken en het deelnemen in Cultuur in Rijnboog zullen afspraken worden gemaakt. De geldelijke bijdrage kan niet zonder instemming van de andere partners in de GR worden verlaagd.

bedrijvigheid. We doen dit langs een aantal lijnen:

- Brede opdrachtverstrekking aan de basisvoorzieningen. We willen de publieke meerwaarde van deze voorzieningen voor de stad verhogen door hun capaciteit (faciliteiten, diensten, maar ook kennis en expertise) onderling *én* met andere partijen in de stad te delen. (4.1)
- Om de vernieuwingsbeweging inhoudelijk en organisatorisch aan te zwengelen en de culturele sector actief hierbij te betrekken, creëren we een aanjaagfunctie. (4.2)
- We brengen het cultuurbudget in beweging. Concreet zetten we een deel van de huidige meerjarensubsidies om in een nieuw, flexibel activiteitenbudget. Ook een deel van het budget van de basisvoorzieningen wordt geoormerkt voor matching met dit activiteitenbudget. (4.3)
- Daarnaast zullen we gemeentebreed voorwaarden scheppen op een aantal flankerende terreinen, zoals het vergunningenbeleid, profilering en zichtbaarheid, stimuleren van cultureel ondernemerschap en het faciliteren van woon/werkruimten (4.4).

De budgettaire uitwerking in het nieuwe subsidiegebouw komt aan de orde in Hoofdstuk 5.

4.1 Opdracht basisvoorzieningen

De basisvoorzieningen in de stad hebben een taak die breder is dan het brengen van een 'eigen programma' binnen de bewuste discipline. Met Cultuur in Rijnboog in zicht is het noodzakelijk dat zij vanuit hun opdracht als publieke voorziening een interactieve relatie met de stad aangaan: met bewoners, bezoekers, andere organisaties en met het aanwezig creatief talent, van amateur tot professioneel. Dit vraagt van de instellingen een andere werkwijze en mentaliteit: krachtige, open en flexibele instellingen die lokaal en regionaal verankerd zijn en structureel samenwerken, zowel inhoudelijk als organisatorisch en in de bedrijfsvoering. Kort gezegd: van stand alone organisaties naar netwerkorganisaties die vanuit hun gedeelde kennis bijdragen aan het creatief klimaat door publiek en cultureel ondernemers in de stad te verbinden.

In onze toekomstige, brede opdrachtverstrekking vragen we concreet van basisvoorzieningen om:

- In te spelen op actuele ontwikkelingen. Basisvoorzieningen maken in hun programmering en activiteitenprogramma's ruimte voor andere partijen. Zodoende ontstaat een stadsbreed, authentiek en onderscheidend aanbod met aandacht voor actuele ontwikkelingen in stad en regio. Zowel dubbelingen als mogelijke hiaten in het aanbod worden hiermee voorkomen.
- Makers en cultureel ondernemers te ondersteunen. De basisvoorzieningen gaan een rechtstreeks ondersteunende band aan met de Arnhemse makers (van topinstellingen tot middensegment, van professionelen tot amateurs). Dit kan betrekking hebben op facilitaire zaken, serviceverlening, ondersteuning in zichtbaarheid, systeem- en kennisdeling, publieksinformatie, etcetera. Hiermee ondersteunen zij het cultureel ondernemerschap van zowel top- als middensegment. Ten aanzien van het amateurcircuit bevorderen zij de zelfredzaamheid.
- Het aanbod efficiënter te organiseren. De basisvoorzieningen voeren deels dezelfde functie uit, bedienen deels dezelfde markt en een aantal van hen zal zich straks fysiek onder één dak bevinden. Instellingen zullen structureel moeten samenwerken op het gebied van organisatie, inkoop, programmering, co-productie, horeca, marketing en back office. Niet alleen om kosten te besparen maar ook om kwaliteit te verbeteren door kennis en ervaring te bundelen en bepaalde taken gezamenlijk uit te besteden aan een specialist.
- Actief en structureel samen te werken om publieksbereik te verbreden en/of vergroten. Samenwerking levert ook inhoudelijke en strategische meerwaarde op, onder andere door gezamenlijk nieuwe publiekstrategieën te ontwikkelen. Instellingen gaan hierbij ook allianties aan met partijen buiten het culturele veld (zoals het hoger onderwijs) en buiten de gemeentegrenzen. We gaan in de opdrachtverstrekking en subsidieverlening uit van een geleidelijk oplopende verdiencapaciteit.

Met deze elementen in de opdrachtverstrekking beogen we een dubbele werking: enerzijds ondersteuning van het creatieve vermogen van Arnhemse makers en cultureel ondernemers, anderzijds levert het de basisvoorzieningen de voeding en prikkels die nodig zijn om (nieuw) publiek te bereiken en de publieksparticipatie te verhogen.

Met name voor de drie cultuurwerkmaatschappijen (MSSA, GMA en Het Domein) die naast Cultuur in Rijnboog ook op weg zijn naar verzelfstandiging, geldt dat zij momenteel beperkt zijn in hun mogelijkheden te flexibiliseren, zowel in hun organisatievorm en –samenstelling als in de wijze waarop zij budget kunnen inzetten. Dit betekent dat bovenstaande omslag parallel aan de verzelfstandiging gefaseerd moet worden doorgevoerd.

4.2 De aanjaagfunctie

Er ligt dus een brede opdracht aan de basisvoorzieningen en de noodzaak hier gezamenlijk, op structurele en duurzame basis invulling aan te geven. Onderling, maar ook met andere partijen in de stad. Regie op deze stevige opgave is nodig, maar gemeente noch de afzonderlijke instellingen kunnen dat op zich nemen. Gezien de ambities die het culturele veld in Arnhem uitdraagt en de wens hier gezamenlijk vorm aan te geven, willen we de sector nadrukkelijk bij de realisatie van het nieuwe beleid betrekken[28]. We doen dat door een kwartiermaker aan te stellen in de aanloop naar de realisatie van het kennis- en kunstencluster. Hiermee roepen we tijdelijk een bemiddelende en verbindende functie in het leven. Vanuit de budgetten voor beide clusters verstrekken we een kwartiermaker een tijdelijke opdracht om inhoudelijk (programmering), organisatorisch en bedrijfsmatig de basisvoorzieningen te verbinden. Het gaat enerzijds om de afstemming van elkaars programmering en het gezamenlijk opzetten van nieuwe, stadsbrede programmering. Tegelijkertijd bewerkstelligt de kwartiermaker dat instellingen structureel samenwerken. Doelstelling hierbij is om het aanbod efficiënt te organiseren en om het aanbod effectief te laten zijn, door het ontwikkelen van gezamenlijke doelstellingen en strategieën ten aanzien van publieksbenadering en -bereik.

28 We verwijzen hierbij onder andere naar het manifest Kunst en cultuur is meer dat Cultuur Netwerk Arnhem in januari van dit jaar uitbracht.

Daarbij delen zij hun voorzieningen, systemen, faciliteiten, kennis en expertise met elkaar én met zoveel mogelijk andere culturele partijen in de stad. Uiteindelijk nemen de basisvoorzieningen in de clusters deze aanjaagfunctie over. Voor de inhoud van de aanjaagfunctie – activiteiten/programmering (eerst onder aanvoering van de kwartiermaker, later door de basisvoorzieningen zelf) zal een deel van het huidige budget voor de basisvoorzieningen worden geoormerkt (zie verder hoofdstuk 5). Ook moet worden bezien of de deelnemende organisaties in Cultuur in Rijnboog zelfstandig moeten blijven of beter kunnen toegroeien naar één organisatie, of een tussen- en overkoepelende vorm hiervan. Daarnaast zal de kwartiermaker als opdracht krijgen te beoordelen welk deel van het subsidiebudget van de basisvoorzieningen gereserveerd wordt om in te zetten voor de gezamenlijke nieuwe programmering en activiteiten.

4.3 Budget in beweging

We gaan de middelen voor cultuur flexibeler inzetten. We bouwen het aantal subsidierelaties af en beperken de meerjarige ondersteuning naast de basisvoorzieningen tot enkele meerjarenvoorzieningen (4.3.1). Deze subsidies worden niet langer instellingsgericht verleend, maar gekoppeld aan opdrachten. De opdrachtverstrekking is afgeleid van de hoofddoelstellingen van het cultuurbeleid en gekoppeld aan prestatieafspraken. De resterende subsidiebudgetten brengen we onder in twee activiteitenbudgetten. Eén budget voor programmatische activiteiten, in principe met een looptijd van twee jaar (4.3.2). Daarnaast blijft een budget beschikbaar van subsidies voor eenmalige activiteiten op het gebied van *zichtbaarheid* en *participatie* (4.3.3).

4.3.1 Meerjarenvoorzieningen

De door ons beoogde meerjarenvoorzieningen krijgen voor een periode van vier jaar een opdracht en een daaraan gekoppelde vierjarige subsidie (zie voor criteria paragraaf 5.1.1).
Na deze periode wordt het culturele veld en de behoeften daarbinnen opnieuw in beeld gebracht en voor de volgende periode opdrachten verstrekt.
Meerjarenvoorzieningen zijn er op twee terreinen.
Ten eerste gaat het om voorzieningen die ondersteunend zijn voor de functie productie.
Als dat wegvalt, kunnen (individuele) makers hun werkzaamheden niet meer uitvoeren. Het gaat om fysieke facilitering zoals de bemiddeling in woon/werkruimten en repetitie/oefenruimten, om technische ondersteuning (werkplaatsen) en om ontwikkelingstrajecten voor (semi)professioneel talent (productiehuizen). Ten aanzien van de instellingen die zich op de niet-professionele productie richten, zullen we alleen de mogelijkheid tot oefenen/repeteren subsidiëren. De verdere ontwikkeling via lessen, workshops, coaching en dergelijke laten we over aan de markt.
Ten tweede gaat het om voorzieningen die we dermate van belang achten voor de landelijke profilering van Arnhem dat we hen meerjarig ondersteunen. Het betreft de rijksgezelschappen en de grote (kunst)manifestaties met een landelijke uitstraling en betekenis. Voor manifestaties als Sonsbeek Internationaal en Arnhem Modebiënnale geldt dat hiervoor afzonderlijke organisaties zijn opgericht. In aanloop naar de verzelfstandiging van Gemeente Musea Arnhem zal de overweging worden meegenomen deze festivals onderdeel te maken - zij het met gescheiden bedrijfsvoering - van de toekomstige taken en activiteiten. Dit geldt ook voor Dag van de Arnhemse Geschiedenis (Bibliotheek Arnhem, Gelders Archief, Historisch Museum Arnhem). We gaan in de opdrachtverstrekking en subsidieverlening aan de meerjarenvoorzieningen uit van een geleidelijk oplopende verdiencapaciteit.

4.3.2 Programmatische activiteiten

Een aanzienlijk deel van het huidige budget meerjarige subsidies (het middensegment) zetten we om in een activiteitenbudget ten behoeve van *productie*, *presentatie* en *educatie (*programmatische activiteiten*)*. Instellingen kunnen een subsidie aanvragen voor een periode van steeds twee jaar. Voor een nog nader te omschrijven categorie activiteiten met een aantoonbaar langer plannings- of investeringsperspectief, wordt de mogelijkheid ingebouwd om in het tweede jaar een verlenging met opnieuw twee jaar aan te vragen. De eventuele verlening hiervan gebeurt op basis van een lichte toets op het nakomen van gemaakte prestatieafspraken. Deze manier van financieren betekent dat niet per definitie vooraf vaststaat wie wat doet in de stad; we dagen instellingen uit hier zelf vorm aan te gaan geven, inspelend op de behoeften en ontwikkelingen in de stad en de ambities van het cultuurbeleid.
De toetsing en advisering over dit budget komt te liggen bij een externe commissie. Deze bestaat uit de kwartiermaker, Cultuur Netwerk Arnhem, een onafhankelijk voorzitter en twee roulerende commissieleden die niet professioneel gelieerd zijn aan een Arnhemse instelling. De zittingstijd van de roulerende commissieleden is bij voorkeur drie jaar.
De commissie toetst aanvragen op het criterium *kwaliteit / vakmanschap*, in artistieke zin of afgemeten aan het niveau van de activiteiten van de instelling. Daarnaast zal de commissie advies geven over de *meerwaarde van de activiteiten voor de stad*.
Deze meerwaarde wordt gerelateerd aan:

- inhoud - de activiteiten zijn van toegevoegde waarde op het bestaande aanbod;
- publiek - bereik in aantallen (gerelateerd aan het soort activiteit of doelgroep) en/of onder nieuwe doelgroepen;

- vernieuwing - activiteiten dragen bij aan de ontwikkeling binnen kunstdisciplines.

Na toetsing en advies volgt een (gemeentelijke) weging van de hoogte van de subsidie. Aan de hand van een puntensysteem worden de bovengenoemde criteria ten aanzien van meerwaarde gewogen. Daarbij zullen aanvullend worden meegenomen, in wisselende 'zwaarte': het *cultureel ondernemerschap* (eigen inkomsten staan in verhouding tot de subsidie, kosten zijn in verhouding met opbrengsten), de *mate van samenwerking* (activiteiten komen tot stand met andere makers of instellingen en/of andere partijen), *de efficiënte organisatie van het aanbod* (onderlinge organisatorische samenwerking en ondersteuning), de *mate waarin wordt ingespeeld op actuele ontwikkelingen* en de *verbinding met de stad / regio* (instellingen/makers zijn afkomstig uit stad of regio). De commissie zal tevens een deelopdracht krijgen in de advisering ten aanzien van kunstopdrachten (1%-regeling). Zie hiervoor verder onder 4.4.2 Profilering en zichtbaarheid.

4.3.3 Eenmalige activiteiten

Vernieuwing kiemt van onderaf, via tal van nieuwe, kleinschalige, soms experimentele initiatieven. We willen graag de mogelijkheid behouden om dergelijke eenmalige initiatieven een duwtje in de rug te geven, vergelijkbaar met het huidige Fonds Cultuur. Het accent bij dit – beperkte - budget ligt op *participatie* en *zichtbaarheid*.

4.4 Randvoorwaarden

4.4.1 Huisvestingsagenda

Er spelen in Arnhem meerdere huisvestingsvraagstukken: van grote vernieuwingsprojecten als Cultuur in Rijnboog tot de behoefte van het middensegment en de individuele makers aan creatieve woon/werkruimte. We concentreren onze inzet op huisvesting allereerst op de basisvoorzieningen. Deze huizen veelal in verouderde accommodaties (Schouwburg, Musis Sacrum, Het Domein, Focus Filmhuis, Bibliotheek Arnhem), wat een moderniseringslag noodzakelijk maakt. We investeren met Cultuur in Rijnboog in een hoogwaardig voorzieningenniveau. Door meerdere functies samen te brengen ontstaat een nieuw en levendig cultureel complex met ruimtelijke en inhoudelijke meerwaarde voor stad en regio. Ook verbetering van Musis Sacrum en huisvesting van de rijksgezelschappen - die we als stad graag onderdak bieden - heeft prioriteit.
Voor de huisvesting van overige instellingen streven we naar optimalisering van het ruimtegebruik. We gaan zoveel mogelijk uit van flexibel, geclusterd en mogelijk multifunctioneel gebruik, ook vanwege de bijdrage aan gebiedsontwikkeling. Dit is in lijn met het algemene huisvestingsbeleid van de gemeente Arnhem (onder andere op het gebied van onderwijs). Onze focus ligt in het algemeen op de koppeling tussen cultuur en andere domeinen, waardoor maatschappelijke en/of economische meerwaarde ontstaat. Daarnaast gaan we zoveel mogelijk uit van (her)gebruik van bestaande panden, zoals scholen en kazernes.
De impact van de rijksbezuinigingen op de afzet van cultuur en daarmee ook de accommodatiebehoefte, is nog niet goed in te schatten, bijvoorbeeld wat het betekent voor de benodigde podium- en repetitieruimte. Ook dit pleit voor flexibele ruimteoplossingen.

Tot slot vinden we het belangrijk dat culturele voorzieningen gespreid over de stad beschikbaar zijn. In hun 'Bouwstenen voor een nieuwe kadernota Cultuur Arnhem' benadrukken Dany Jacobs en Ewan Lentjes dat de ruimtelijke inrichting van de creatieve stad niet alleen op het centrumgebied betrokken moet worden, aangezien Arnhem - doorsneden door de Rijn - een uitgestrekte en gesegmenteerde stad is.
Zij pleiten voor een multifunctionele infrastructuur rond onderwijs en cultuur in de wijken en voor het bieden van ruimte aan *bottom-up* initiatieven, onder andere op het terrein van de amateurkunst. Cultuur kan een rol spelen bij in- en uitbreidingslocaties en we willen culturele interventies - voor korte of langere tijd - in herstructureringsgebieden actief aanmoedigen, in het kader van de leefbaarheid en levendigheid. Een goed voorbeeld hiervan is de broedplaats Locatie Spatie in Presikhaaf.
Het coalitieakkoord volgend zullen we voorrang geven aan kansrijke initiatieven in Arnhem-Zuid, waar veel behoefte is aan voorzieningen voor het amateurcircuit.

Investeringsagenda basisvoorzieningen

Binnen Arnhem staat een aantal flinke investeringen op het gebied van culturele infrastructuur

op de rol. Deze voorgenomen investeringen zijn van groot belang voor de culturele regiofunctie van Arnhem. Daarom moeten we de investeringsagenda op het gebied van cultuur in nauwe samenwerking met provincie vormgeven. Er zijn drie investeringsopgaven die de komende jaren spelen: de nieuwbouw van een productiehuis podiumkunsten, de verbouwing van Musis Sacrum en de realisatie van het Kunstencluster. Onzekerheid over bezuinigingen op Generale Oost en Toneelgroep Oostpool betekent dat we de ontwikkeling van een nieuwbouw theaterproductiehuis stilzetten.
Dit staat los van de noodzaak, die wij onderschrijven, voor een centraal gelegen presentatieruimte in Arnhem voor de productiehuisfunctie die straks door het gefuseerde productiehuis voor Oost-Nederland uitgevoerd gaat worden en voor extra repetitieruimte voor Toneelgroep Oostpool. Voor Musis Sacrum en het Kunstencluster geldt dat deze podia een belangrijke rol hebben in de culturele infrastructuur van de regio en dat verbetering van Musis van groot belang is om Het Gelders Orkest voldoende ontwikkelingskansen te geven. Voor beiden zal in 2012 duidelijk worden wat de kosten zijn van realisatie en kan een inschatting worden gemaakt van benodigde externe financiering. Arnhem heeft voor de investering in culturele infrastructuur aanvullende programmamiddelen ter beschikking. Daarmee kan worden voorzien in een forse kwaliteitsimpuls. Hoe en in welke mate deze middelen kunnen worden ingezet hangt voor een deel af van beschikbare externe middelen.

4.4.2 Profilering en zichtbaarheid

In de profilering van Arnhem als groene & creatieve stad springt mode naar voren: Arnhem is modestad, met de Arnhem Mode Biënnale als blikvanger. Wie zijn blik iets langer vasthoudt, ziet vervolgens een waaier aan hoogwaardige producties en voorzieningen op het gebied van de podium- en beeldende kunsten en vormgeving. Festivals en evenementen spelen hierin een belangrijke rol: zij zijn een laagdrempelige en toenemend populaire manier om te laten zien wat er gebeurt in de stad. Ook regionaal kan Arnhem zich hiermee verder profileren. Het Duitse grensgebied en de regio Nordrhein-Westfalen is ook een interessante uitbreidingsmogelijkheid. Voor de stad is de zichtbaarheid van kunst een belangrijk element in de profilering van Arnhem als creatieve stad. Kunstenaars en vormgevers willen op hun beurt hun werk in de stad laten zien.
Het mes snijdt dus aan twee kanten. Voor de gemeenteraad was dit reden om de 1%-regeling voor kunst in de openbare ruimte uit te sluiten van de bezuinigingsmaatregelen met ingang van 2013. In het verlengde hiervan heeft de raad in juli 2011 besloten een deel van de bestemmingsreserve BKV in te zetten voor een projectplan van een ‘bruggenbouwer beeldende kunst’. Deze functie is ook van belang voor de ambitie meer tijdelijke activiteiten te ontplooien in het Rijnbooggebied. De middelen die worden gegenereerd met de 1%-regeling worden benut voor het realiseren van hoogwaardige kunstwerken (ook vormgeving) in het publieke domein van de stad. De achterliggende gedachte is dat beeldende kunst en vormgeving een bijzondere en unieke meerwaarde kunnen toevoegen aan onze leefomgeving en een stimulans kunnen zijn voor de beleving en de waardering ervan. Bovendien maakt het ons creatieve vermogen letterlijk zichtbaar en beleefbaar voor iedereen. Om een creatieve en artistieke inbreng in een zo vroeg mogelijke fase van de ruimtelijke procedures te waarborgen, ontwikkelen wij een visie op kunstwerken (= onze collectie) in het publieke domein. De advisering over de kunstopdrachten aan het college beleggen we als aparte (deel)opdracht bij de externe commissie die over het budget voor programmatische activiteiten cultuur adviseert. Het beheer en onderhoud van de collectie in de stad wordt gewaarborgd door de beschikbare middelen bij Stadsbeheer en het Fonds Monumentale Kunst.
Naast de kwaliteit van de openbare ruimte is erfgoed een tweede belangrijke element in het aantrekken van toerisme en als stimulans in de binnenstadseconomie. Tot nu toe is in het gemeentelijk cultuurbeleid weinig aandacht besteed aan de zichtbaarheid en publieke presentatie van cultuurhistorisch erfgoed. Daar gaan we verandering in brengen, samen met andere relevante partijen zoals de afdeling Openbare Ruimte en Erfgoed, de Provincie Gelderland en uiteraard alle partijen die zich met erfgoed bezighouden in en rond de stad. Historisch Museum Arnhem, het Gelders Archief en Bibliotheek Arnhem (inclusief Gelderland Bibliotheek) werken op dit moment samen aan de realisatie van

het erfgoedcentrum in het toekomstige Kennis-cluster. Daarnaast wordt de digitale toegankelijkheid van cultuurhistorie steeds belangrijker. Krachtenbundeling is hier gewenst en noodzakelijk. We zullen dit nadrukkelijk opnemen in de toekomstige opdrachtverstrekking aan genoemde basisvoorzieningen.

De toegankelijkheid en zichtbaarheid van het culturele aanbod wordt steeds belangrijker. In het algemeen geldt dat de presentatie en promotie van het aanbod collectief samengebracht en gestroomlijnd moet worden. Dit past in een andere, ontkokerde publieksbenadering (zowel in informatie als in ticketservice) en is ook voor de zichtbaarheid in de stadsregio en Gelderland van belang. Het gebruik van ICT is hierbij onontbeerlijk: mensen gebruiken internet, waaronder sociale media, en mobiele applicaties om zich op cultuurbezoek voor te bereiden en zich ter plaatse te oriënteren. Hierin moet nog een flinke slag worden gemaakt door de culturele sector. Instellingen en individuele makers richten hun marketing nu nog veelal op het product en het eigen netwerk, in plaats van 'out of the box' te denken en strategische allianties met anderen aan te gaan. Juist ICT en nieuwe media maken het mogelijk dat instellingen niet steeds het wiel opnieuw hoeven uit te vinden en toch hun eigen identiteit kunnen blijven behouden. Zo ontwikkelen RBT-Kan en UITburo Arnhem momenteel een online uitagenda voor heel Gelderland met alle informatie over vrijetijdsbesteding (UITinGLD.nl). Een dergelijke website en database heeft meervoudig nut, onder andere voor instellingen als bron van ontwikkelinformatie. Er ligt hier een uitgelezen kans om marketing en promotie op een hoger (digitaal) plan te krijgen. Cultuur Netwerk Arnhem moet in dit proces een aanjager zijn, bij voorkeur samen met Cultureel Netwerk Nijmegen.

4.4.3 Vergunningen / regelgeving

In de inrichting van de openbare ruimte spelen commerciële en economische belangen en gelden bestuurlijke restricties en regels voor orde en veiligheid, zoals de vergunningen rond sluitingstijden en terrassen en voorschriften voor geluid en publieksaantallen. Hierdoor komt een deel van de initiatieven niet van de grond.

Dit staat haaks op het streven naar een levendige en bruisende stad en de ambitie de creativiteit in de stad ruimte te geven en vooral ook zichtbaar te maken. Om dit aan de kaak te stellen, heeft een aantal Arnhemse makers en creatief ondernemers een *Manifest van de ruimte* opgesteld. Zij pleiten met Berlijn als lichtend voorbeeld voor ruimte - zowel fysiek als in regelgeving- voor creatieve activiteiten. Zij vragen geen substantiële financiële ondersteuning – hooguit om de leges vergunningen niet te innen maar juist mee te geven als kleine steunbijdrage. Het gaat hen om de mogelijkheid om gebruik te maken van leegstaande panden, van tijdelijke ontheffingen of verruiming van normstellingen. Een van de genoemde middelen is het instellen van tijdelijke ontwikkelzones, waar in een regelluwe omgeving gepionierd en geëxperimenteerd kan worden.

In Arnhem zien wij kansen voor een dergelijke zone in het centrumgebied dat in het noorden en zuiden grenst aan de Rijn (Stadsblokken, Meinerswijk, Rijnbooggebied, Cobercogebied). In delen van dit gebied zijn momenteel al de nodige initiatieven: het Rijnbooggebied fungeert als tijdelijk, openbaar podium. We willen in het centrumgebied rond de Rijn een pilot pionieren instellen, op het gebied van cultuur, maar ook op sportief en economisch vlak. Daarmee geven we ruimte aan nieuwe, al dan niet experimentele initiatieven die het culturele klimaat in Arnhem vrij en vitaal houden, wat zowel de cultuur zelf als het imago van de creatieve stad ten goede komt.

4.4.4 Creatieve milieus

Het aantal presentatie-, werk- en repetitie/oefenruimten, zowel voor de professionele beroepsuitoefening als in het amateurcircuit, blijft achter bij de behoefte in de stad. Tegelijkertijd is er - aangewakkerd door de economische crisis - de nodige leegstand van kantoorpanden, scholen, kazernegebouwen. Uitgaand van de voordelen van medegebruik willen we de nodige creatieve milieus ontwikkelen, waar zo mogelijk meerdere disciplines samenkomen en verbindingen aangaan met andere sectoren (zakelijke dienstverlening, horeca)[29]. Hiermee dragen we niet alleen bij aan de creatieve bedrijvigheid maar ook aan gebiedsontwikkeling: de levendigheid in de wijken, de lokale (micro) economie en aan een nieuwe identiteit (zie bijvoorbeeld het Modekwartier). Arnhem heeft de ambitie uitgesproken om voor scheppende kunstenaars (dus ook podiumkunsten) in 2014 driehonderd permanente en vierhonderd tijdelijke woon/werkruimten te realiseren[30].

Er wordt nu allereerst gekeken naar een beperkt aantal kansrijke gebouwen en complexen[31]. De rol van de gemeente hierin is voorwaardescheppend, aangezien we afhankelijk zijn van vele factoren en andere partijen in de financieel verantwoorde ontwikkeling van betaalbare creatieve milieus. Het is van groot belang dat betrokken partijen (markt, overheid, cultuursector, coöperaties) samenwerken. Er is veel kennis en potentie die beter verbonden kan en moet worden.

4.4.5 Ondersteuning startende ondernemers

Gemeentebreed geven we op diverse manieren ondersteuning aan startende ondernemers. Vanuit het economisch beleid zijn vooral op het gebied van mode en vormgeving de nodige initiatieven op dit vlak medegeïnitieerd en gerealiseerd (onder andere Modekwartier, mode-incubator). Vanuit het perspectief van werk en inkomen speelt met ingang van 1 januari 2012 de verwachte afschaffing van de Wet Werk en Inkomen Kunstenaars (WWIK). Dit betekent dat in Arnhem zo'n 50 à 70 kunstenaars vanaf die datum een beroep zullen moeten doen op de Wet Werk en Bijstand (WWB) of het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz). De gemeente onderzoekt momenteel de mogelijkheden te komen tot een gericht aanbod voor kunstenaars binnen de WWB en Bbz, gericht op het ondernemend vermogen en het duurzaam in eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

Vanuit het nieuwe cultuurbeleid dragen we bij aan het stimuleren van cultureel ondernemerschap door aan de basisvoorzieningen de opdracht te geven als 'steunorganisaties' voor cultureel ondernemers te fungeren. De tijdelijke opdrachtverstrekking aan de meerjarenvoorzieningen (met name op het gebied van de beeldende kunst en vormgeving) is voor een belangrijk deel gebaseerd op de ondersteuning van productie. Eén van de criteria waarop zowel de basis- als de meerjarenvoorzieningen worden beoordeeld, is het bereik dat zij realiseren. Het bereik dat zowel basis- als meerjarenvoorzieningen realiseren (de afname van hun activiteiten) wordt een van de criteria waarop zij worden beoordeeld.

29 Een creatief milieu is een bundeling van creatieve ondernemers, beroepen en bedrijven en daaraan gerelateerde voorzieningen en functies in een gebouw, een complex of in elkaars nabijheid gelegen gebouwen. Doorgaans is het programma (de mix ondernemers, beroepen en bedrijven) dusdanig samengesteld dat zij elkaar versterken en het geheel meer is dan de som der afzonderlijke delen.

30 Begin 2009 verscheen de nota 'Ruimte voor creatieve milieus', gevolgd in 2011 door een rapport van de Groen-Linksfractie 'Broeden in Arnhem'. Op basis hiervan heeft de gemeenteraad in juli 2011 besloten een deel (€66.000) van de bestemmingsreserve BKV in te zetten voor de realisatie van een Plan van aanpak Creatieve Milieus.

31 Gemeente Arnhem maakt sinds januari 2011 samen met onder andere A-Platform, Volkshuisvesting en Ondernemers Kontakt Arnhem, deel uit van het 'Aanjaagteam hergebruik leegstaande kantoren Arnhem'. Dit stelt zich ten doel voor kansrijke leegstaande kantoorpanden (ca. 200.000 m2 in Arnhem) een nieuwe functie te vinden.

5 het subsidiegebouw

5.1 Opzet subsidiegebouw

In het nieuwe cultuurbeleid gaan we uit van een subsidiegebouw met de volgende typen (gesubsidieerde) activiteiten:

- basisvoorzieningen: een wezenlijk en bepalend onderdeel op een deelterrein van het culturele aanbod dat als basis fungeert voor dat deelterrein. Aan deze instellingen wordt een langjarige opdracht gegeven. Zij worden met naam en maximaal subsidiebedrag in de begroting opgenomen;
- meerjarenvoorzieningen: onderdelen van een deelterrein die - in aanvulling op de basisvoorzieningen - een (semi-)permanente, centrale en vooral faciliterende rol vervullen binnen het betreffende deelterrein. Aan instellingen wordt voor een middellange termijn een opdracht verleend. Zij worden met naam en maximaal subsidiebedrag voor ten hoogste vier jaren in de begroting opgenomen;
- programmatische activiteiten: productie, presentatie en educatie activiteiten die op grond van het actuele cultuurbeleid met subsidie worden gesteund voor een periode van maximaal twee jaar.
- eenmalige activiteiten: incidentele activiteiten die op grond van een subsidieregeling voor subsidiëring in aanmerking komen.

Met deze indeling in basis- en meerjarenvoorzieningen, programmatische activiteiten en eenmalige activiteiten wijken we af van de indeling in de nota Cultuurmenu uit 2002. Daar zijn de structurele subsidies bedoeld voor huisvesting en onderhoud van de grote instellingen (basisvoorzieningen). De semi-flexibele subsidies zijn bedoeld voor de activiteiten van zowel de basisvoorzieningen als andere gezichtsbepalende initiatieven of organisaties. Wij denken dat de hierboven voorgestelde indeling beter aansluit op de wet en bij de praktijk. Een subsidie dient op grond van de Algemene Wet bestuursrecht gerelateerd te zijn aan activiteiten en niet sec aan huisvesting of onderhoud.
Ten aanzien van alle budgetten geldt dat die ook in het nieuwe subsidiegebouw onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gemeente blijven: zowel advisering als besluitvorming blijven bij het college van burgemeester en wethouders.

In ons cultuurbeleid maken wij een onderscheid in de verschillende werkvelden van de kunst- en cultuursector:

- werkveld podiumkunst;
- werkveld cultuureducatie/amateurkunst;
- werkveld beeldende kunst en vormgeving;
- werkveld media, letteren en erfgoed.

Gegeven bovenstaande overwegingen ziet het subsidiegebouw voor de Arnhemse cultuursector er schematisch als volgt uit:

	Podiumkunst	Beeldende Kunst en Vormgeving	Cultuureducatie en Amateurkunst	Media / Letteren / Erfgoed
Subsidies basisvoorzieningen	basisvoorzieningen	basisvoorzieningen	basisvoorzieningen	basisvoorzieningen
Subsidies meerjaren voorzieningen	meerjaren voorzieningen	meerjaren voorzieningen	meerjaren voorzieningen	meerjaren voorzieningen
Subsidies programmatische activiteiten	programmatische activiteiten	programmatische activiteiten	programmatische activiteiten	programmatische activiteiten
Eenmalige subsidies	Incidentele activiteiten	Incidentele activiteiten	Incidentele activiteiten	Incidentele activiteiten

In onderstaande overzichten worden, als referentie voor de consequenties van het nieuwe subsidiegebouw, de bedragen van 2011 weergegeven. De besluitvorming over de hoogte van de bedragen in 2013 e.v. zal in 2012 plaatsvinden. De genoemde bedragen vormen geen precedent voor deze besluitvorming.

5.1.1 Subsidies basisvoorzieningen

De subsidies aan de basisvoorzieningen zijn de financiële vertaling van een opdracht aan een organisatie om een basisvoorziening vorm te geven[32]. Bij de basisvoorzieningen gaat het om een wezenlijk en bepalend onderdeel van het culturele aanbod; om de grote instellingen dus, met een professionele organisatie en huisvesting waaraan de gemeente substantieel subsidie beschikbaar stelt. Zij zijn binnen een van de drie functies (productie, presentatie, educatie) een onmisbare schakel en de opdracht die zij vanuit de gemeente krijgen is primair om voor de betreffende functie als basis te dienen. Ook de huidige gemeentelijke werkmaatschappijen cultuur rekenen we tot deze categorie, met de kanttekening dat het hierbij (nog) niet om zelfstandige rechtspersonen gaat, maar om dienstonderdelen van de gemeente. Bij deze dienstonderdelen spreken we formeel niet van subsidies en subsidieovereenkomsten, maar voor het overige gedragen zij zich als basisvoorzieningen. Bij al deze instellingen is het (subsidie-) beleid gericht op continuïteit. Actualisering van de opdracht is erop gericht accenten te verleggen, niet om de subsidierelatie te beëindigen. Elke vier jaar wordt hun plan met meetbare doelstellingen verzonden aan de adviescommissie en CNA (het liefst vóór mei). Het ontwikkelplan zal openbaar zijn zodat andere instellingen erop kunnen inhaken.

Wij kennen momenteel de volgende basisvoorzieningen (met subsidies/bijdragen in 2011)[33]:

Cijfers 2011 (excl. alg. beheer)	Podiumkunst	Beeldende Kunst en Vormgeving	Cultuureducatie en Amateurkunst	Media / Letteren / Erfgoed
Subsidies basisvoorzieningen	schouwburg en concertzaal (*MSSA*) € 3.284.000 poppodium (*Luxor Live*) € 350.000 filmtheater (*Focus Filmtheater*) € 258.000	gemeentemusea (*MMKA*) € 2.626.000	centrum voor kunstzinnige vorming (*Het Domein*) € 2.236.000	openbare bibliotheek (*Bibliotheek Arnhem*) € 4.336.000 archief *(Het Gelders Archief)* € 1.012.000 onderhoud en bespeling stadsorgel *(stadorganist)* € 14.000
Totaal: **€ 14.116.000**	Totaal: € 3.892.000	Totaal: € 2.626.000	Totaal: € 2.236.000	Totaal: € 5.362.000

32 De rechtmatigheid van de subsidie/bijdrage aan de basisvoorzieningen vindt zijn grondslag in de gemeentebegroting. In de gemeentebegroting is dus jaarlijks afleesbaar hoeveel subsidie aan de betreffende organisatie beschikbaar wordt gesteld en wat de opdracht is (welke producten/prestaties daarvoor worden geleverd). Het is wenselijk met deze basisvoorzieningen te komen tot eenduidige budget-prestatieafspraken.

33 In de cijfers 2011 werken de bezuinigingen uit het amendement 'Duurzaam bezuinigen'(1 november 2010) door. Voor de cijfers in 2012 zie de bijlage 'Budgettair kader 2012 -2013' (waarin verwerkt een voorstel van het college van november 2011 tot aanvulling van genoemd amendement: gedeeltelijk eenmalige andere dekking in 2012. Besluitvorming hierover door de Raad vindt parallel aan de behandeling van deze kadernota plaats). Dit geldt ook voor cijfers op de pagina's 30 t/m 32.

Met het oog op Cultuur in Rijnboog reserveren we 1% van de subsidies aan de basisvoorzieningen voor het uitvoeren van de gezamenlijke inhoudelijke ontwikkelagenda (programmering en activiteiten). De kwartiermaker zal als startopdracht meekrijgen te bezien met welk percentage en in welk tempo deze reservering de daaropvolgende jaren stijgt. Het streven daarbij is op termijn de vrij besteedbare ruimte op te laten lopen naar circa 20% van de huidige structurele subsidies.
De kwartiermaker beschikt niet zelf over budgetten, maar adviseert de gezamenlijke deelnemers per cluster over de besteding van de gemeentelijke bijdrage/subsidie. Het college van burgemeester en wethouders wordt hierover jaarlijks gerapporteerd, waarna het college in de opdrachten aan de deelnemende basisvoorzieningen kan bijsturen op het gewenste resultaat. De subsidieverlening aan de basisvoorzieningen, de meerjarenvoorzieningen en programmatische activiteiten gebeurt aan de hand van de volgende criteria:

- mate waarin wordt ingespeeld op actuele ontwikkelingen;
- samenwerking (activiteiten komen tot stand met andere instellingen, cultureel ondernemers en makers);
- efficiënte organisatie van het aanbod (onderlinge organisatorische samenwerking en ondersteuning);

- kwaliteit / vakmanschap (in artistieke zin of afgemeten aan het niveau van de activiteiten van de instelling)
- inhoud (activiteiten zijn van toegevoegde waarde op het bestaande aanbod);
- publiek (bereik in aantallen -gerelateerd aan het soort activiteit of doelgroep- en/of onder nieuwe doelgroepen);
- vernieuwing (activiteiten dragen bij aan de ontwikkeling binnen kunstdisciplines)
- cultureel ondernemerschap (eigen inkomsten staan in verhouding tot de subsidie, kosten zijn in verhouding met opbrengsten);
- verbinding met de stad en/of regio (instellingen/ makers zijn afkomstig uit stad of regio).

5.1.2 Subsidies meerjarenvoorzieningen

Deze subsidies zijn een vertaling van een opdracht aan een organisatie die de rol van meerjarenvoorziening op zich neemt[34]. Zij vervult ten opzichte van de functie *productie* een belangrijke faciliterende en ondersteunende rol. Daarnaast gaat het om voorzieningen die wij van belang achten voor de landelijke profilering van Arnhem: rijksgezelschappen en kunstmanifestaties met een bovenlokale uitstraling. Een maal per vier jaar wordt vastgesteld welke meerjarenvoorzieningen gewenst zijn en welke organisaties daarvoor in aanmerking komen. We stellen voor de onderstaande voorzieningen als 'meerjarig' aan te merken en hen vierjarig te subsidiëren:

Cijfers 2011 (excl. alg. beheer)	Podiumkunsten	Beeldende Kunst en vormgeving	Cultuureducatie en Amateurkunst	Media / Letteren / Erfgoed	Algemeen
Subsidies meerjaren-voorzieningen	**oefenruimte popmuziek** *(Jacobiberg)* € 201.000	**grafisch centrum** *(PlaatsMaken)* € 100.000	**repetitieruimte amateurkunst** *(Huis van Puck)* € 194.000	**productiehuis literatuur** *(Wintertuin)* € 34.000	**woon/werk-ruimten creatieven** *(SLAK)* € 235.000
	productiehuis theater *(Generale Oost)* € 90.000				
	rijksgezel-schappen *(Het Gelders orkest, Introdans, Toneel-groep Oostpool)* € 223.000	**festivals** *(Arnhem Mode-biënnale, Sonsbeek internationaal)* € 400.000			
Totaal € 1.477.000	Totaal € 514.000	Totaal € 500.000	Totaal € 194.000	Totaal € 34.000	Totaal € 235.000

34 De rechtmatigheid van de meerjarige subsidies vindt zijn grondslag in de gemeentebegroting (jaarlijks afleesbaar hoeveel subsidie maximaal voor de betreffende organisatie).

Deze subsidies worden – onder voorbehoud van begroting – voor vier jaar vastgesteld en in een opdracht aan de organisatie vastgelegd. Of de organisatie voor een volgende periode wederom voor vierjarige subsidie in aanmerking komt is enerzijds afhankelijk van periodiek te actualiseren cultuurbeleid en anderzijds van de vraag welke kwaliteit de betreffende organisatie op de mat heeft gelegd. Net als bij de subsidies aan de basisvoorzieningen wordt ook bij subsidieverlening aan meerjarenvoorzieningen gewerkt met een exploitatiebijdrage. Bij de beoordeling van aanvragen zal het criterium *bereik* (aantallen bezoekers, cursisten, opdrachten, verhuur) en de ontwikkeling daarvan (verdiencapaciteit) worden meegewogen.

Tot slot zullen we bij de toekomstige subsidieverlening aan de basis- en meerjarenvoorzieningen meer dan voorheen aandacht besteden aan bestuur van en toezicht bij instellingen. We stimuleren dat instellingen gebruik maken van de Code Cultural Governance die richtlijnen bevat voor goed, verantwoord en transparant bestuur van en door culturele instellingen (en toezicht daarop).

5.1.3 Subsidies programmatische activiteiten

Het deel van de huidige meerjarensubsidies dat niet valt onder de boven beschreven meerjarenvoorzieningen willen we 'losmaken' van de instellingen en omvormen tot een flexibel in te zetten activiteitenbudget. Een budget waarbij een externe commissie een toetsende en adviserende rol krijgt toebedeeld. De instellingen die op dit moment een meerjarige subsidie ontvangen (de jaarlijkse subsidie peiljaar 2011):

Podiumkunsten	Subsidiebedrag
Bosch	5.000
Circus Poeha	38.000
Colline	10.000
Concerten Schepenzaal	6.000
Dapper	20.000
De Plaats	30.000
De Zaal	10.000
Ereprijs	25.000
Gif-t	10.000
Guus Tangelder Big Band	20.000
InterArt	9.000
JAZZ in Arnhem	20.000
Jens van Daele	15.000
KAB Posttheater	159.000
Keesen & Co	50.000
Komma 4	10.000
Muziekzomer Gelderland	39.000
Park Open-Ronde Weide	43.000
Rijnconsort-Koepelkerk	10.000
Telder	15.000
Theater het Hof	46.000
Willemeen	20.000
Totaal Podiumkunsten	**610.000**

Amateurkunst	Subsidiebedrag
Amateurverenigingen	142.000
St. Beleven-Cultuur in de Breedte [35]	225.000
Totaal Cultuureducatie/ Amateurkunst	**367.000**

Beeldende Kunst en Vormgeving	Subsidiebedrag
CASA	15.000
GBK	10.000
Ontwerp Platform Arnhem (OPA)	40.000
G.A.N.G.	31.000
Subwalk	5.000
TAPE	12.500
InterArt	17.500
Made in Arnhem	15.000
Subtotaal BKV	**146.000**
Minus onttrekking Bestemmingsreserve 2011	20.000
Totaal BKV	**126.000**

Media / Letteren / Erfgoed	Subsidiebedrag
RTV Arnhem	134.000
Totaal Media / Letteren / Erfgoed	**134.000**

TOTAAL	**1.237.000**

35 Stichting Beleven bevindt zich momenteel in een fusietraject met Het Domein, dat als basisvoorziening wordt aangemerkt. Een fusie zal gevolgen hebben voor de positie van Stichting Beleven in het subsidiegebouw.

Na omvorming is € 1.237.000 beschikbaar. Daarbij willen we het budget voor de amateurkunstverenigingen, waarvoor al een aparte regeling bestaat, oormerken (€ 142.000)[36]. We willen bezien of de resterende € 1.095.000 verhoogd kan worden door de jaarlijkse (nog toe te kennen) nominale loon/prijsbijstelling op het cultuurbudget (1%) hiervoor te bestemmen.
In ieder geval voegen we het huidige budget voor Kunstmanifestaties toe aan het budget voor programmatische activiteiten (zie verder onder 5.1.4). Het budget voor programmatische activiteiten komt zeker uit op circa € **1.229.000** per jaar, mogelijk hoger (excl. budget voor amateurverenigingen).
De commissie adviseert het college van burgemeester en wethouders over de inzet van dit budget. Het betreft niet de hoogte van de te verlenen subsidie, maar een toets van de kwaliteit van de aanvragen en een advies over de meerwaarde voor de stad van de activiteiten waarvoor subsidie wordt aangevraagd. Daarbij bewaakt de commissie ook de onderlinge balans in het geheel van aanvragen. Vervolgens vindt binnen de gemeente een weging plaats om de hoogte van het te verlenen subsidiebedrag te bepalen. Dit gebeurt op basis van een puntensysteem gekoppeld aan de criteria zoals genoemd in paragraaf 4.3.2.
De commissie krijgt tevens een adviserende rol in de monitoring en evaluatie van het budget. Voor de onkostenvergoeding en secretariële ondersteuning van de werkzaamheden van de commissie wordt een bedrag van circa € 30.000 beschikbaar gesteld uit het budget programmatische activiteiten.

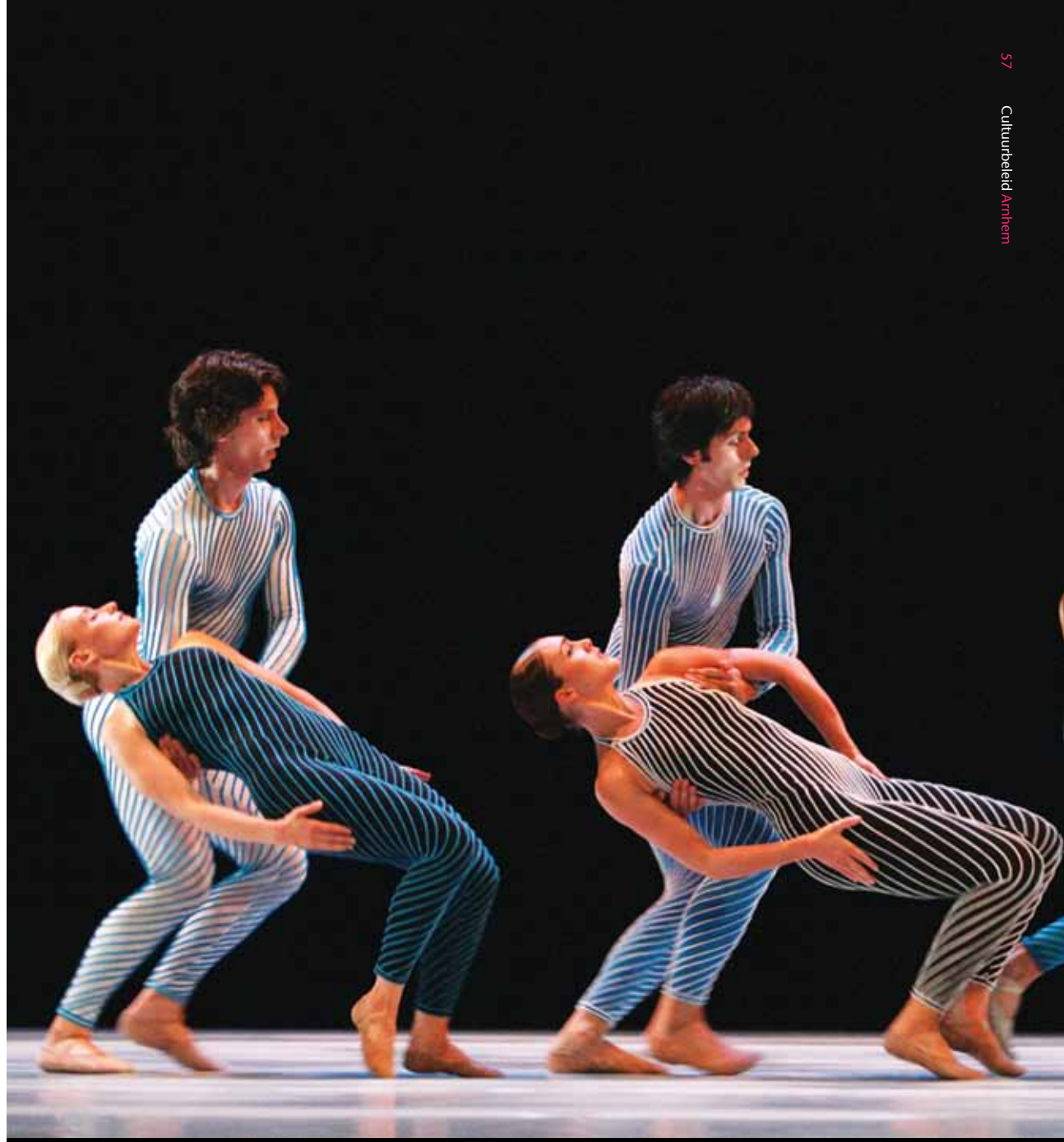
5.1.4 Eenmalige subsidies

Wij kennen op dit moment[37] jaarlijks de volgende subsidiebudgetten voor eenmalige activiteiten, te weten:

- Fonds Cultuur: € 58.000;
- Budget Kunstmanifestaties (culturele festivals): € 134.000;
- Flexibel budget Beeldende kunst en vormgeving: € 12.500;
- Extra activiteitenbudget amateurkunst: € 0

Het Fonds Cultuur is een beperkt budget waarop organisaties een beroep kunnen doen voor een financiële ondersteuning (maximaal € 5.000) voor een eenmalige activiteit van een organisatie. Deze activiteiten moeten meerwaarde inhouden voor de instelling en de stad. Het budget Kunstmanifestaties is bedoeld ter ondersteuning van culturele festivals. Hieruit worden (soms al meerdere jaren) festivals als de Sonsbeektheateravenue, het Sprookjesfestival, de Popronde, de Cultuurboulevard, het Wintertuinfestival en het UITburo gesubsidieerd. Zoals gezegd voegen we dit budget toe aan het nieuwe budget voor meerjarige activiteiten. Het Flexibel budget Beeldende kunst en vormgeving is een klein budget voor de ondersteuning van bijzondere eenmalige activiteiten op het betreffende beleidsterrein. Het activiteitenbudget amateurkunst ten slotte is bedoeld voor eenmalige bijzondere activiteiten op het gebied van amateurkunst.
Wij willen de budgetten Fonds Cultuur, het Flexibel budget Beeldende kunst en vormgeving en het activiteitenbudget amateurkunst samenvoegen tot een budget voor incidentele activiteiten op het gebied van participatie en zichtbaarheid, groot € **70.500**, en te beheren door het college van burgemeester en wethouders (advisering en besluitvorming).

36 Dit is inclusief de bijdrage van € 5.000 aan de Arnhemse Federatie Muziekgezelschappen (AFM), waarvoor de Verordening Amateurkunst aangepast zal worden.
37 Peiljaar 2011

6

uitvoeringsprogramma vanaf 2012

De uitwerking van de kadernota werkt toe naar een volgend moment van besluitvorming door de gemeenteraad, in mei - juni 2012. In mei 2012 zal het college van burgemeester en wethouders de Raad een voorstel voorleggen over de nieuwe subsidieregelingen, de daarin opgenomen procedures van advies en besluitvorming en de bij de regelingen behorende budgetten.

Kadernota:	
8 december 2011	• besluitvorming gemeenteraad over kadernota
december 2011	• informeren culturele instellingen over besluitvorming
Subsidieregelingen 2013 e.v.:	
december 2011 – april 2012	• opstellen concept subsidieregelingen cultuur 2013 e.v. (inclusief adviescommissie). Opstellen van indicatoren *outcome* nieuw beleid.
mei – juni 2012	• besluitvorming college en raad over subsidieregelingen
juli 2012	• informeren culturele instellingen over subsidieregelingen
Subsidieaanvragen 2013:	
1 oktober 2012	• sluitingstermijn indienen subsidieaanvragen 2013
oktober/november 2012	• vaststellen budgetten 2013 door gemeenteraad
31 december 2012	• uiterste datum van toekenning subsidies 2013
Randvoorwaarden kadernota:	
januari 2012 en verder	• uitwerking randvoorwaarden kadernota: a. huisvestingsagenda; b. vergunningen/regelgeving; c. creatieve milieus; d. cultureel ondernemers.
september – oktober	• jaarlijkse rapportage college aan gemeenteraad over uitwerking randvoorwaarden

bijlagen

Cultuur beleid Arnhem

Bijlage 1

Doelenboom cultuurbeleid Arnhem vanaf 2012

Indeling waarbij de amendementen van de raad bij behandeling *Uitgangspuntenbrief Cultuur* tot de leidende hoofddoelstelling zijn verwerkt:

Hoofddoelstelling cultuurbeleid Arnhem	Versterking met cultuur van de economische, sociale en ruimtelijke (= maatschappelijke) ontwikkeling van Arnhem		
Doelstellingen	**Versterken van de culturele keten**	**Verbreden van cultuurbereik en participatie**	**Profileren & vitaliseren cultureel klimaat Arnhem**
Activiteiten	Verbreding opdracht aan de basisvoorzieningen: structurele organisatorische en bedrijfsmatige samenwerking	Verbreding opdracht aan de basisvoorzieningen: inhoudelijke programmering + publieksbereik	Verbreding opdracht aan de basisvoorzieningen: ondersteuning cultureel ondernemerschap
	Flexibilisering budgetten	Flexibilisering budgetten	Flexibilisering budgetten
	Kwartiermaker Cultuur in Rijnboog	Kwartiermaker Cultuur in Rijnboog	Kwartiermaker Cultuur in Rijnboog
	Opdrachtverstrekking	Opdrachtverstrekking meerjarenvoorzieningen: (talent)ontwikkeling	Opdrachtverstrekking meerjarenvoorzieningen: profilering
		Programma's cultuureducatie onderwijs + in de wijk (cultuurscouts)	Profilering Arnhem cultuurstad (Modestad)
		Ondersteuning amateurkunst (o.a. regeling amateurkunst)	Culturele festivals, (kunst) manifestaties
		Stimuleren tijdelijke culturele interventies in herstructureringsgebieden	Stimuleren tijdelijke culturele interventies in herstructureringsgebieden
		Budget incidentele activiteiten: *participatie*	Budget incidentele activiteiten: *zichtbaarheid*
			Woon / werkruimten en creatieve milieus
			Pilot pionieren centrumgebied rond Rijn
			Visuele uitstraling: - 1% regeling BK in openbare ruimte - meer aandacht voor cultureel-historisch erfgoed

Bijlage 2

Budgettair kader vanaf 2012

Type budget	Partij/besteding	Budget 2011 incl. bezuinigingen	Budget 2012 incl. bezuinigingen	Totaal bezuinigingen boekjaar 2011	Totaal bezuinigingen boekjaar 2012	Totaal bezuinigingen boekjaar 2013	Totaal bezuinigingen boekjaar 2014
Subsidie	Bibliotheek Arnhem	4.336	4.356	-20			
Accres*	Nog te verdelen	0	116				
Algemeen Beheer**	Geen	444	443				
	Subtotaal	**4.780**	**4.915**	**-20**	**0**	**0**	**0**
Exploitatiebudget	MSSA	3.284	3.284	-70	-70	-170	-170
Accres en mutaties***	MSSA	0	51				
Algemeen Beheer**	Geen	738	783				
	Subtotaal	**4.022**	**4.118**	**-70**	**-70**	**-170**	**-170**
Exploitatiebudget	Gemeentemusea	2.626	2.626	-35	-35	-35	-35
Accres en mutaties***	Gemeentemusea	0	17				
Algemeen Beheer**	Geen	233	227				
	Subtotaal	**2.849**	**2.870**	**-35**	**-35**	**-35**	**-35**
Gemeenschappelijke regeling	Gelders Archief	1.012	1.012	-5	-5	-110	-110
Accres en mutaties*	Nog te verdelen	0	28				
Algemeen Beheer**	Geen	79	79				
	Subtotaal	**1.091**	**1.119**	**-5**	**-5**	**-110**	**-110**
Exploitatiebudget	Domein van Kunst en Cultuur	2.236	2.244	-80	-170	-170	-170
Accres en mutaties***	Domein van Kunst en Cultuur	0	0				
Algemeen Beheer**	Geen	266	277				
	Subtotaal	**2.502**	**2.521**	**-80**	**-170**	**-170**	**-170**
Subsidie	Amateurverenigingen	137	145	-54	-46	-46	-46
Subsidie	AFM	5	5				
Subsidie	Cultuureducatie*****	284	284				
Accres*	Nog te verdelen	0	12				
Algemeen Beheer**	Geen	23	23				
	Subtotaal	**449**	**469**	**-54**	**-46**	**-46**	**-46**

Type budget	Partij/besteding	Budget 2011 incl. bezuinigingen	Budget 2012 incl. bezuinigingen	Totaal bezuinigingen boekjaar 2011	Totaal bezuinigingen boekjaar 2012	Totaal bezuinigingen boekjaar 2013	Totaal bezuinigingen boekjaar 2014
Onderhoud	Monumentale Kunsten	36	51	-15			
Subsidie	Slak	235	235				
Subsidie	Plaatsmaken	100	100				
Subsidie	Hooghuis	5	5				
Subsidie	Bestedingsplan BKV	148	150	-20	-18		
Subsidie	Sonsbeek Internationaal	50	50				
Subsidie	Made in Arnhem	15	15				
Onttrekking BR tbv BKV	Geen	-20	0	-20			
Subsidie	Interart	9	0		-9		
Subsidie	Kunstmanifestaties	134	171	-41	-4	-4	-4
Subsidie	Park Open	43	43				
Subsidie	Focus Filmtheater	258	258	-15	-15	-15	-15
Kapitaallastenbudget	Geen (tbv Focus)	25	25				
Subsidie	Fonds Cultuur	58	113	-55			
Subsidie	RTVA	135	135				-37
Subsidie	Scheepenzaal	6	6				
Subsidie	Generale Oost	90	90				
Subsidie	Introdans	103	103				
Subsidie	Jacobiberg	201	201				
Subsidie	Huis van Puck	194	194				
Subsidie	Eusebius	14	14				
Subsidie	Wintertuin	34	34				
Subsidie	Plaats	30	30				
Subsidie	Telder	15	15				
Subsidie	Dapper	20	20				
Rentelasten	Luxor	36	36				
Kapitaallastenbudget	Luxor	17	17				
Onderhoud	Luxor	42	42				
Subsidie	Luxor	350	350				
Subsidie	Oostpool	60	60				
Kapitaallastenbudget	Oostpool	41	41				
Subsidie	Poehaa	38	38				
Subsidie	KAB Post-theater	159	159				
Subsidie	Modebiennale	350	325		-25	-25	-25
Subsidie	Hof theater	46	46				
Subsidie	HGO	60	60				
Subsidie	Cultuur in de Breedte	102	102				
Subsidie	De Zaal	10	0		-10	0	0
Subsidie	Willemeen	20	20				
Subsidie	Bosch	5	5				
Subsidie	Keesen en co	50	50				
Subsidie	Ereprijs	25	25				
Subsidie	Rijnconsort	10	10				
Subsidie	Guus Tangelder	20	20				
Subsidie	Jazz in Arnhem	20	20				

Type budget	Partij/besteding	Budget 2011 incl. bezuinigingen	Budget 2012 incl. bezuinigingen	Totaal bezuinigingen boekjaar 2011	Totaal bezuinigingen boekjaar 2012	Totaal bezuinigingen boekjaar 2013	
Subsidie	Jens van Daele	15	15				
Subsidie	Colline	10	10				
Subsidie	Gift	10	10				
Subsidie	Komma 4	10	10				
Subsidie	Muziekzomer	39	39				
Subsidie	Centrum Beeldende Kunst GLD	0	0	-35	-35	-35	-35
Subsidie	Uitkoopbudgetten MSSA	0	0	-20	-20	-20	-20
Subsidie	Regeling Talentontwikkeling	0	0	-22	-22	-22	-22
Subsidie	Regeling Ontwikkelfestivals	0	0	-65	-65	-65	-65
Subsidies	Nader te verdelen bezuiniging	0	0			-60	-60
	Subtotaal	**3.483**	**3.568**	**-308**	**-223**	**-246**	**-283**
Dekking investering							
Onderzoeksbudget &	Musis	3.862	0				
afronding	Geen	95	72		-23		
Accres en mutaties*							
Algemeen Beheer**	Nog te verdelen	0	90				
	Geen	237	238				
	Subtotaal	**4.194**	**400**	**0**	**-23**	**0**	**0**
TOTAAL CULTUUR		**23.370**	**19.980**	**-572**	**-572**	**-777**	**-814**

LEGENDA (gegevens datum 12-10-2011)

* Onder de term “accres” getoonde bedragen betreffen specifiek aan het product toegerekend accres, ter goedkeuring aan de raad voorgelegd middels de MJPB 2012-2015. Accres excl. mogelijke bijstelling septembercirculaire.

** De term “algemeen beheer” betreft hier het toegerekend totaal van het algemeen beheer MO aan het product, incl. mutaties verbonden aan VB 2011-2, alsmede de MJPB 2012-2015

*** Met “accres en mutaties” wordt gedoeld op het totaal van mutaties dat de raad wordt voorgesteld middels VB 2011-2 (incl. structurele doorvertaling naar 2012 ev.) en de MJPB 2012-2015 (incl. het toegerekend accres)

**** Getoonde bezuinigingen conform amendement “duurzaam bezuinigen” op het meerjarig kader (structureel -572.000)

***** Per 2013 vervalt de bijdrage van het rijk aan dit budget. Dit betekent een verlaging met €161.000 tot € 123.000.

Bijlage 3

Reacties cultuurdebatten (Cultuur Arnhem 2011-2015 en Manifest van de ruimte)

Arnhem, 12 mei 2011

Betreft: Open Brief gemeenteraad Arnhem,

Cultuur Arnhem 2012 – 2015:
Investeer in ondernemende bruisende mensen

Aan: Gemeente Arnhem, fracties politieke partijen vertegenwoordigd in de gemeenteraad.

Geachte leden van de gemeenteraad,

De gemeente Arnhem beraadt zich over de toekomst van de gemeentelijke kunstpraktijk. In mei gaat u het debat aan. Parallel discussieert het werkveld van kunst & cultuur over de uitgangspunten richting toekomst. De uitnodigingen zijn verzonden. Drie bijeenkomst, eind mei en op 1 juni, staan op stapel. Wethouder Michiel van Wessem belooft ons 'inspirerende sprekers'.

Die inspiratie zal nodig zijn. De afgelopen jaren vonden meerdere cultuurdebatten plaats. Ze waren weinig bruisend. Waar was de jeugd? Welke nieuwe en succesvolle cultuurondernemers kwamen aan bod?
Het hele werkveld van urban arts heeft nog nooit het woord genomen? Wij hopen op een extra inspanning om juist deze in het verleden node gemiste initiatieven bij het debat te betrekken.

Als vertrekpunt voor de gesprekken liggen twee nota's op tafel:
1. Uitgangspuntenbrief vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders, 15 feb 2011.
2. Paper van Dany Jakobs en Ewan Lentjes, beiden verbonden aan ARCCI, die dient als bouwsteen voor de discussie over het cultuurbeleid.

Wie beide stukken tot zich neemt, ontmoet belangwekkende uitgangspunten, feiten, lijnen en hier en daar een praktisch voorstel. We noemen: 'vergeet de wijken niet'; 'zorg voor een inspirerende verbinding tussen de Binnenstad en het Modekwartier' en 'een beetje meer lef en ambitie zijn richting toekomst zeker gewenst'. Het rapport van Dany en Ewan vat het op de laatste bladzijde samen in één stelling: 'het moet allemaal gewoon meer bruisen'. Blijft open de vraag: hoe gaan we daar voor zorgen?

We doen een voorzet: Investeer in ondernemende bruisende mensen! Want nota's, beleidslijnen, onderzoeken, evaluaties en voornemens, je hebt ze tot op zekere hoogte nodig, maar ondernemen, dat doen ze niet. Organisaties, instellingen, netwerken, ketens, gebouwen en voorzieningen, ook daar kun je niet buiten, maar bruisen, dat doen ze niet. Het zijn mensen die ondernemen en bruisen, beter: die het kunnen laten groeien en bloeien.

Vandaar nogmaals ons devies en advies: investeer in bruisende ondernemende mensen. Het werkveld van kunst en cultuur Arnhem heeft meerdere van deze voortrekkers welke de afgelopen jaren bewezen hebben zorg te dragen voor een succesvolle en inspirerende praktijk. Het is een divers gezelschap, maar een aantal kenmerken hebben ze gemeen. Ze passen op de centjes, tonen initiatief, hebben het organisatorisch op orde, lopen over van ideeën, weten enthousiasme uit te dragen, ontwikkelen nieuwe plannen, brengen artistieke kwaliteit, hebben feeling met de samenleving, acteren pro-actief, experimenteren met social media, boren meerdere geldbronnen aan en creëren een breed draagvlak voor hun activiteit / projecten.

Een kleine specificatie van bovenstaande focus: investeer in jonge ondernemende mensen die bruisen. Wie vangt de hedendaagse jeugd met aansprekende kunst- en cultuurprojecten? Deze mensen verdienen het voor op het podium te komen. De jeugd heeft de toekomst. In een cultuurbeleid 2012 – 2015 mogen ze dan ook een flink aandeel krijgen.

In de uitgangspuntenbrief van het college van burgemeester en wethouders staan vijf criteria voor de kunstfinanciering richting toekomst:

- bevorderen actieve participatie en talentontwikkeling;
- bereiken voldoende publiek;
- zijn aanvullend en versterkend ten opzichte van creatieve keten;
- tonen cultureel ondernemerschap en generen eigen inkomsten;
- werken samen binnen creatieve keten en met domeinen daarbuiten.

Wel het werkveld van kunst en cultuur Arnhem kent meerdere voortrekkers die bovenstaande uitgangspunten al jaren in praktijk brengen. Zij dienen dan ook het zesde en eerste criterium te zijn: behaalde resultaten in het verleden zijn geen garanties voor de toekomst, maar geven de betreffende personen / voortrekkers wel een dikke streep voor.

Beste leden van de Arnhemse gemeenteraad,

Wie wil investeren in bruisende en ondernemende mensen moet ruimte scheppen bij andere delen van het cultuurbeleid. Al tien jaar terug sprak het Arnhemse werkveld van kunst en cultuur zich op een drukbezochte bijeenkomst in Musis Sacrum uit voor minder geld in stenen en overhead. Meer budget richting inspiratie en activiteit s.v.p. luidde toen de boodschap. Nu staat de gemeente Arnhem op het punt een groot deel van de financiële ruimte voor de komende 25 jaar vast te leggen in het project Cultuur in Rijnboog: Kenniscluster – Kunstencluster. Is er nog een weg terug? Kan er nog eens goed naar deze plannen worden gekeken? Zijn ze, omdat het allemaal zo lang duurt, ondertussen niet achterhaald?

Wellicht is één cluster met Kennis èn Kunsten een meer interessante optie. Wellicht is deze voorziening ook eerder financieel rond te krijgen. Die grond van het beoogd Kenniscluster raak je zo dicht bij het centrum heus wel weer kwijt. Liever ten 9/10de gekeerd, dan ten hele gedwaald. Wellicht kunnen de uitgangspunten van Musis tien jaar terug, toch nog in praktijk gebracht.

Een uitnodiging aldus, om in het komende debat te kiezen voor een bijzondere, unieke en vernieuwende invalshoek: investeer in bruisende en ondernemende (jonge) mensen. Voortrekkers met praktische plannen richting toekomst. Arnhem heeft ze. Het werkveld kunst en cultuur laat ze zien. Toon het lef om klip en klaar voor deze prioriteit te kiezen.

Met vriendelijke groet,

Op persoonlijke titel en in alfabetische volgorde:

Conny van der Bijl, Meet my Street
Marcellino van Callias, The Street Department
Thijs Groenewegen, TK07
Carolijn Leisink, theatergroep Cactus
Karin Terwisse, Sprookjesfestival
Jan Verschure, stichting Beleven /Kunstbedrijf Arnhem

MANIFEST VAN DE RUIMTE

pleidooi voor een radicaal ander cultuurbeleid

Een jonge generatie trappelt van ongeduld om te laten zien wat ze kunnen. Ze hebben een enthousiaste achterban. Trekken met gemak honderden tot duizenden fans naar verlaten terreinen, onmogelijke plekken onder bruggen, geven juweeltjes van voorstellingen op aftandse verlaten fabrieksterreinen en in kantoorgebouwen. Ze hebben geen podium in een gesubsidieerde ‘cultuurfabriek’, een gelikt theaterpaleis, of vergunning voor een gig op het marktplein.

Het is de generatie die niet protesteert, klaagt, zeurt en uit is op een jarenlange subsidie. Zij wil gewoon ruimte, een loods, een lege plek, een vergunning, een overheid die samen het experiment aangaat.

Steeds meer raakt de samenleving er van overtuigd dat de nieuwe vraagstukken op het terrein van milieu, economie en samen leven in een breed culturele samenleving om nieuwe oplossingen vraagt.

Dit is GEEN beleidsnota, ook geen vrucht van lang en breed overleg. Daar is de nieuwe generatie niet zo goed in. Gaat liever direct aan de slag.

Wat willen wij?

Geef ons lege plekken waar wij nieuwe cultuur kunnen laten groeien. In dit manifest gaat het om veelal kleinschalig ontluikende (experimentele) uitingen van creativiteit en cultuur.

Laat ‘oude’ vervallen gebouwen (langer) staan. Breng een basaal veiligheidsniveau aan, stel een helder gebruiksregiem op en bewaak die strak. Maak het terrein ‘betreden op eigen risico’.

Geef vergunningen sneller af. Geef een cultuurorganisator een jaarvergunning als hij aan de eisen voldoet. Of geef een vergunning op een lokatie. Of een type event, ongeacht wie het met die vergunning organiseert.

Vraag geen geld voor een vergunning voor kleinschalige of experimentele initiatieven, maar geef wat geld toe.

We accepteren dat het (beetje) geld moet komen van de huidige vaste subsidie-afnemers. Bezuinig niet op het totaal van culturele subsidies.

Geef ruimte om te falen. Geen vernieuwing zonder experiment, zonder de kans op falen. Beloon lef, moed en initiatief. De markt beloont het succes.

Verleg de meeste subsidies van structureel naar tijdelijk, van geïndexeerd naar afbouwend. Wij denken dat structurele subsidie lui maakt en instituties creëert met een eigen 'intern' belang.

Wijs vergunningenluwe zones aan. Maak afspraken met de bespelers en de buurtbewoners. Geef ruimere normstelling voor geluid, veiligheid, publieksaantallen. Maar wij accepteren dat de grenzen strikt worden bewaakt. Alleen dan kan er vertrouwen bij de bevolking ontstaan dat ook hun belangen worden gerespecteerd.

Arnhem moet de geestelijke ruimte krijgen die Berlijn tot magneet voor jong en creatief Europa maakt. Een stad anno nu legt geen meningen op, geeft haar inwoners ruimte om zich (cultureel) te uiten. We willen een overheid die zich realiseert dat haar rol bescheiden is. Geen stempel drukt op een door haar gewenste cultuurrichting. Een eerlijke overheid die met open vizier met ons praat. Die naast de burgers staat en er niet tegenover.

Een gemeente stimuleert de aanleg van een online communicatie infrastructuur zodat creatieve contacten kunnen worden versneld, contact met alle relevante partijen buiten de geijkte kanalen om, kan worden gelegd en onderhouden.

Een overheid die een actieve bevolking wenst, besteedt naast aandacht aan de zwaksten van de klas, ook aandacht aan de koplopers; geeft voorrang aan initiatieven op klachten. Durft afhankelijkheidsgedrag van mensen en instituten te doorbreken en bevordert het varen op eigen kracht.

De lezer van het manifest die achter de opstellers een politieke richting of ambitie zoeken, hebben het niet begrepen. Partijen die hun stellingen en maatschappijprincipes in dit manifest terugzien, mogen het in vrijheid als zodanig duiden.

Dit manifest is geen product van een oeverloze discussies in met TL-verlichte vergaderzalen. Het is geen eindproduct, maar een vertrekpunt waar iedereen zijn eigen draai aan kan geven. Maar weet dat hoe iedereen het ook gaat verwoorden, de onderliggende trends er niet anders door zullen worden.
Het roer moet om. Omdat de tijd er rijp voor is en een nieuwe generatie een andere samenleving wil.

ARNHEM 2011

Bijlage 4
Evaluatie cultuurbel

1. Inleiding p. 70

2. Cultuurmenu 2001 – 2005 – 2015 p. 71
2.1 Cultuurvisie: Het KAN-CAN-profiel p. 71

3. De deelbudgetten p. 73
3.1 Nota's p. 73
3.2 De beleidsvelden p. 74
3.2.1 Cultuureducatie en amateurkunst p. 74
3.2.3 Podiumkunsten p. 75
3.2.4 Beeldende kunst en vormgeving p. 77
3.2.5 Creatieve milieus p. 78

4. Terugblik cultuurbeleid in Arnhem p. 79
4.1 Kwantitatieve gegevens p. 79
4.1.1 Sociaaleconomische index p. 79
4.1.2 Woonaantrekkelijkheid p. 80
4.1.3 Ontwikkelingen in de creatieve sector p. 80
4.1.4 Cultuurbereik en aanbod p. 82
4.2 Kwalitatieve gegevens p. 92
4.2.1 Evaluaties p. 92
4.2.2 Uitkomsten cultuurdebatten p. 94

5. Conclusies p.97

1 Inleiding

Op 7 januari 2002 heeft de gemeenteraad van Arnhem de *Cultuurvisie 2001-2005-2015* vastgesteld. Deze visie was gefundeerd op de resultaten van een discussie tussen de politiek, kunstenaren en culturele instellingen, externe deskundigen en belanghebbenden uit stad en regio. De Cultuurvisie vloeide voort uit het *Cultuurmenu Arnhem 2001-2005-2015*, waarin drie profielen werden geschetst voor de culturele toekomst van Arnhem en de rol daarin van de overheid en meer specifiek de gemeente. De Cultuurvisie is de uitwerking van het door de raad geselecteerde profiel KAN-CAN.
Op 20 september 2010 stemde de Arnhemse gemeenteraad in met het voornemen om te komen tot een nieuw, integraal kader voor het cultuurbeleid van de stad. Dit nieuwe kader zal betrekking hebben op de Meerjarenprogrammabegroting vanaf 2012. Het uitgangspunt van het cultuurmenu en de cultuurvisie blijft overeind: voor de maatschappelijke en stedelijke ontwikkeling van Arnhem is het belangrijk om de positie van kunst en cultuur in de stad te steunen en te versterken. Er is echter wel behoefte aan actualisering en meer focus.
De diverse beleidskaders waar nu op deelterreinen mee wordt gewerkt, zijn op sommige punten verouderd en sluiten niet altijd op elkaar aan. Daarnaast is geconstateerd dat de huidige subsidieverlening in de cultuursector weinig overzichtelijk is, deels overlap vertoont en dat voor een aantal subsidies de juiste juridische grondslag ontbreekt. Daarom wordt gekozen voor één integraal kader voor alle beleidsvelden, gekoppeld aan een nieuw subsidiesysteem.

Om tegemoet te komen aan de wens om te actualiseren en te focussen is het nodig om te weten waar de gemeente Arnhem staat met haar cultuurbeleid. Daarbij is antwoord gewenst op vragen als:

- Wat waren de uitgangspunten uit de Cultuurvisie en welke doelstellingen kwamen daar uit voort?
- In welke mate worden deze doelen bereikt en sluiten deze doelen en de uitgangspunten nog goed aan op de wensen voor de toekomst?

In deze evaluatie worden vragen beantwoord met als achterliggende doelstelling:

- Het verschaffen van inzicht in de doelen, activiteiten en resultaten van het huidige cultuurbeleid en de afzonderlijke beleidsvelden (podiumkunsten, beeldende kunst en vormgeving, amateurkunst en cultuureducatie);
- Het leveren van een onderbouwende bijdrage aan de nieuwe integrale kadernota Cultuur.

Werkwijze

In deze evaluatie wordt de ontwikkeling van Arnhem gevolgd van 2002 - het jaar dat de *Cultuurvisie* werd vastgesteld - tot en met 2010.
De evaluatie is het resultaat van ambtelijke analyse op basis van documenten: onder meer de bovengenoemde cultuurvisie, de verschillende beleidsnota's per beleidsonderdeel, een drietal evaluatiebijeenkomsten en drie cultuurdebatten die alle dit voorjaar plaatshadden. De cultuurdebatten zijn geïnitieerd door de gemeente en hadden tot doel de stad te laten reageren op de *Uitgangspuntenbrief Cultuur,* die in maart door de gemeenteraad was vastgesteld als opmaat naar de nieuwe integrale kadernota Cultuur.

Het gaat daarmee om een zogenaamde meta-evaluatie (een evaluatie van de evaluaties ten einde een oordeel te kunnen geven over het integrale cultuurbeleid). Om daar meer balans in aan te brengen is gebruik gemaakt van statistieken die een beeld geven van de huidige status van cultureel Arnhem: de *Atlas voor gemeenten 2011* en het *Statistisch Jaarboek* van de gemeente Arnhem.

Leeswijzer

In hoofdstuk twee zal een toelichting worden gegeven op de opties die werden geboden in het *Cultuurmenu 2001 – 2005 – 2015* en, meer diepgaand, de cultuurvisie en het gekozen KAN-CAN-profiel. Vervolgens wordt in hoofdstuk drie inzicht gegeven in de visie, ambities en output van de verschillende (deel)beleidsterreinen. In hoofdstuk vier zal aan de hand van 'harde' kwantitatieve gegevens (onder andere de *Atlas voor gemeenten 2011* en het statistisch jaarboek van de gemeente) en 'zachte', meer kwalitatieve uitkomsten (evaluaties en cultuurdebatten) worden geanalyseerd welke ontwikkeling Arnhem op het gebied van cultuur en de creatieve economie heeft doorgemaakt tussen 2002 en 2010. In het vijfde hoofdstuk worden tot slot conclusies getrokken.

2 Cultuurmenu 2001 – 2005 – 2015

Het *Cultuurmenu 2001 – 2005 – 2015* legde de gemeente Arnhem drie opties voor. Voor een goed begrip van wat het betekende om uiteindelijk te kiezen voor het KAN-CAN-profiel is het relevant alle keuzeopties – drie in totaal - bondig toe te lichten.

Divertimento

Kenmerken zijn een grote variatie op het gebied van veelal kleinschalige cultuurproductie en cultuurpresentatie. Veel investeringen in activiteiten, productie en programma's en nauwelijks in voorzieningen.
Dit profiel staat voor een verhoogd budget voor flexibele subsidies voor met name kleine festivals en evenementen en semiflexibele subsidies voor de activiteiten van kleine instellingen.
Het profiel beoogt te bewerkstelligen dat anno 2015 cultuur goed geïntegreerd is in het beleid voor maatschappelijke ontwikkeling en dat culturele activiteiten lokaal een groter en meer divers publiek bereiken. Het sociaal-culturele klimaat dat daarmee verbeterd wordt is belangrijker dan het belang van economie en stadsontwikkeling.
De kosten van dit profiel worden geraamd op € 0,5 tot € 1 miljoen extra per jaar.

KAN-CAN-CULTUUR

Als midden-profiel stelt dit profiel een hogere prioriteit aan cultuur dan Divertimento. KAN-CAN erkent het belang van cultuur voor zowel maatschappelijke als voor economische en stadsontwikkeling.
Ook KAN-CAN staat voor veel flexibele en, zij het in mindere mate, semiflexibele subsidies. Doordat er nadrukkelijk gekozen wordt voor samenwerking – en dus niet voor concurrentie – met Nijmegen zal dit profiel leiden tot gespreide vestiging van middelgrote en grote culturele voorzieningen over beide steden.
Het profiel beoogt te bewerkstelligen dat anno 2015 in beide steden zowel nieuwe kleinschalige als grootschalige voorzieningen op het gebied van cultuurproductie en cultuurpresentatie zijn ontstaan. De omvang en diversiteit van het publiek is toegenomen en er bestaat nationale en internationale aandacht voor enkele activiteiten. In het kader van bezuinigingen zal in dit profiel niet worden gekozen voor de zogeheten kaasschaaf, maar voor bewuste keuzes en hier en daar gerichte investering met durfkapitaal. De kosten van dit profiel worden geraamd op zo'n € 1 miljoen – € 1,25 miljoen extra structureel op jaarbasis.

CITY

Dit profiel zet het meest krachtig in op cultuur als onderscheidend kenmerk voor de stad. Er wordt sterk geïnvesteerd in middelgrote en grote festivals middels semiflexibele subsidies voor instellingen.
Er wordt toegewerkt naar extra voorzieningen zoals een tweede Kröller-Müller en een entertainmenttheater. In dit profiel wordt er een investeringsfonds opgericht voor cultuurhuisvesting waarin jaarlijks tussen de € 2,5 en € 4,5 miljoen wordt gestort.
Het profiel heeft de ambitie dat anno 2015 Arnhem opvalt in de regio door culturele allure. De stad is aantrekkelijk voor bewoners en bedrijven en is een trekpleister voor dagjesmensen en internationaal toerisme. De stad bruist van culturele activiteiten en beschikt over een efficiënt communicatiesysteem dat iedere doelgroep voorziet van informatie-op-maat.

Bij het maken van de keuze tussen de drie opties was een aantal factoren relevant:

- Het evenwicht tussen culturele activiteiten en voorzieningen;
- Het wegwerken van achterstand op het niveau van basisvoorzieningen
- De meerwaarde, kwaliteit en exclusiviteit van extra voorzieningen (ten opzichte van bestaande);
- Het publieksbereik van voorzieningen: bezoekcijfers lokaal/regionaal en inter(nationaal);
- De maatschappelijke functie en de meerwaarde van extra voorzieningen voor stedelijke ontwikkeling.

2.1 Cultuurvisie: Het KAN-CAN-profiel

Het KAN-CAN-profiel zoals uitgewerkt in de *Cultuurvisie 2001 – 2005 – 2015* vormt het meest recente kader voor het cultuurbeleid in Arnhem. Het houdt een basisvisie in op de rol en functie van cultuur en kunst in de stad en de wijze waarop de gemeente dit het beste kan subsidiëren. Zoals gezegd is de keuze gevallen op KAN-CAN na een

interactief proces en mag de nota daarmee rekenen op veel draagvlak onder belanghebbenden uit stad en regio.

In de Cultuurvisie staat het begrip 'culturele planologie' centraal: "Dit impliceert dat de waarde van kunst en cultuur als kapitaal voor de stad wordt onderkend, maar ook dat bij investeringen in culturele activiteiten en voorzieningen steeds een zorgvuldige afweging wordt gemaakt tussen het belang van die investeringen voor maatschappelijke ontwikkeling enerzijds en voor stedelijke ontwikkeling anderzijds." (*Cultuurvisie 2001 – 2005 – 2015*, pagina 4)
In deze context is het cultuurbeleid erop gericht kunst en cultuur instrumentaal in te zetten, enerzijds met als doel de maatschappelijke verheffing van burgers / wijken, anderzijds om de stad een aantrekkelijker vestigingsplaats te maken voor zowel burger als bedrijf. De speerpunten uit de cultuurvisie zijn dat de gemeente Arnhem:

- Streeft naar versterking van zijn culturele infrastructuur, waarbij een mix van kleine, middelgrote en grote organisaties de voorkeur heeft;
- toewerkt naar een grotere flexibiliteit in het subsidiesysteem en een beter evenwicht tussen investeringen in voorzieningen (accommodaties) en activiteiten;
- investeringen in culturele voorzieningen en activiteiten steeds toetst aan het belang voor maatschappelijke en stedelijke ontwikkeling;
- samenwerkt met de partners in het Knooppunt Arnhem – Nijmegen voor de ontwikkeling van cultuurbeleid en de keuzen voor nieuwe culturele voorzieningen;
- dit regionale cultuurbeleid afstemt op het beleid van Oost-Nederland en het nationale cultuurbeleid. Tevens is er een gerichte oriëntatie op mogelijkheden voor internationaal cultuurbeleid.

Subsidiesysteem

In het *Cultuurmenu* is vastgesteld dat de subsidies voor cultuur bestemd zijn voor financiering van cultuur voor zover de markt daar niet in voorziet. De gedachte daarachter is dat de overheid, in dit geval de gemeente Arnhem, niet hoeft te interveniëren als initiatieven zichzelf kunnen redden, maar het is wel aan de gemeente om een gunstig klimaat te scheppen voor (amateur)kunst en cultuur. Dat kan door inzet van het subsidieinstrument maar ook door goede informatie en coördinatie te bevorderen. Informatie en coördinatie komen ook ten goede aan initiatieven die geen beroep doen op overheidssubsidies.

Het subsidiesysteem neemt een belangrijke positie in binnen het cultuurbeleid. Het *Cultuurmenu* beschrijft, zoals te zien in bovenstaande speerpunten, de ambitie om subsidie vaker en op flexibele wijze in te zetten ten behoeve van activiteiten, ten koste van accommodaties. Deze subsidiemethode zou beter aansluiten op het algemene doel van het Cultuurbeleid, namelijk "*het scheppen van een gunstig klimaat voor kunst en cultuur, met aandacht voor kwaliteit, innovatie, diversiteit, participatie en spreiding*" (Cultuurvisie, 2002: pagina 16).

Subsidieaanvragen worden bekeken in het licht van dit algemene doel en vervolgens geselecteerd aan de hand van die criteria. Hieronder vertaald als:

- de mate waarin een culturele activiteit of instelling van hoge kwaliteit is;
- innoverend is;
- bijdraagt aan diversiteit;
- een hogere participatie realiseert;
- een betere (geografische) spreiding van kunst en cultuur bewerkstelligt.

Daarnaast is het, volgens de in het *Cultuurmenu* beschreven subsidiemethode, de taak van de gemeente om subsidieaanvragers te beoordelen op hun *achtergrond*; *eerdere prestaties* en de mate waarin plannen *overtuigen* door *originaliteit* en *realiseerbaarheid*.

In de volgende paragrafen zal worden ingegaan op de ambities, doelen, activiteiten en, indien mogelijk, op behaalde resultaten binnen de afzonderlijke beleidsvelden. De indeling volgt de diverse beleidsvelden / deelbudgetten van de *Cultuurvisie*, te weten:

- Cultuureducatie
- Amateurkunst
- Podiumkunsten
- Beeldende kunst en vormgeving.

3 De deelbudgetten

3.1 Nota's

In de komende paragrafen wordt een overzicht gegeven van de aanwezige relevante beleidsnota's en de visie en doelen die daarin gesteld werden. De tabel hieronder verschaft een overzicht van de geanalyseerde beleidsnota's:

Beleidskader	Titel nota	Periode
Cultuureducatie	'De bakens verzetten'	2008 - 2012
Amateurkunst	'De bakens verzetten'	2008 - 2012
Podiumkunsten	'Podiumkunsten Arnhem'	2009 - 2012
Beeldende kunst en vormgeving	'Bronnen' (niet vastgesteld door de raad)	2011 - 2014
Creatieve milieus	'Ruimte voor creatieve milieus'	2009 - 2014

Onderstaande beleidsevaluaties zijn reeds door de gemeente Arnhem geproduceerd en aanwezig in het voor dit onderzoek benutte dossier:

Beleidsevaluatie	Periode
Evaluatie beleidskader Cultuureducatie	2008 - 2010
Evaluatie beleidskader Amateurkunsten	2008 -2010
Evaluatie beleidskader Podiumkunsten	2009 - 2012
Geen evaluatie van beleidsnota 'Bronnen' aanwezig	
Geen evaluatie van beleidsnota 'Creatieve milieus' aanwezig	

Tot 2002 waren de beleidsvelden cultuureducatie en amateurkunst beschreven in een aparte nota. Omdat er veel overlap is tussen de twee beleidsvelden zijn ze vanaf 2002 samen opgenomen in één integrale nota. In maart 2008 is na een intensief traject de kadernota *De bakens verzetten - 2008-2012* vastgesteld door de Arnhemse gemeenteraad. In *De bakens verzetten* wordt aangegeven hoe Arnhem invulling wil geven aan het beleid ten aanzien van cultuureducatie en de amateurkunst in de periode 2008 -2012. Ondanks overlap blijven het twee aparte beleidsvelden met een eigen financieringsstructuur en gescheiden evaluatie. Omdat het tussentijdse evaluaties betreffen, is de reikwijdte enigszins beperkt.

In mei 2009 is na een lange voorgeschiedenis de kadernota *Podiumkunsten Arnhem 2009-2012* vastgesteld door de Arnhemse gemeenteraad.
In de nota wordt aangegeven hoe Arnhem nadere invulling wil geven aan de ontwikkeling van een aantrekkelijk en divers aanbod van podiumkunsten in de periode 2009-2012. In het bijbehorende financiële bestedingsplan wordt het beschikbare budget over de verschillende gezelschappen, instellingen en initiatieven verdeeld. Dit bestedingsplan geldt voor de jaren 2009 en 2010.
In de kadernota wordt een tussentijdse evaluatie (eind 2010) aangekondigd. Dit zou de basis vormen voor een nieuwe subsidieregeling Podiumkunsten, op grond waarvan het budget podiumkunsten in de jaren 2011 en 2012 zou worden verdeeld. Hiervan werd in 2010 afgezien vanwege de bezuinigingstaakstelling en het voornemen binnen afzienbare tijd een nieuwe, integrale kadernota op te stellen. De raad heeft bij de behandeling van de Meerjarenprogrammabegroting 2011-2014 besloten om 2011 als overgangsjaar voor de (deel)budgetten Cultuur te beschouwen. Voor de podiumkunsten betekende dit voortzetting van het financiële bestedingsplan 2009-2010, met inbegrip uiteraard van de vastgestelde bezuinigingen voor 2011.

De nota *Bronnen* voor de beeldende kunst en vormgeving is nooit vastgesteld door de gemeenteraad. Door het raadsbesluit om 2011 als overgangjaar voor de (deel)budgetten Cultuur te beschouwen in afwachting op de nieuwe, integrale kadernota Cultuur en haar looptijd (tot en met 2014), is deze nota niet geëvalueerd.

3.2 De beleidsvelden

De beleidsevaluaties betreffen enerzijds ambtelijke evaluaties, anderzijds de evaluatiebijeenkomsten cultuurbeleid, gehouden in maart 2011. De indeling bestaat uit het waarom (waarom überhaupt beleid), wat (uitgangspunten, doelstellingen en ambities), hoe (output: activiteiten) en welke (outcome: beoogde effecten, resultaten).
In de volgende paragrafen worden het 'waarom', 'wat' en 'hoe' steeds schematisch weergegeven.

Op de geboekte resultaten zal afzonderlijk worden ingegaan. De resultaten zijn in een enkel geval goed te koppelen aan de output in het beleidsveld. Echter, doordat de beleidsstukken verschillen in opzet, is deze koppeling niet altijd mogelijk. Ook is een één-op-één koppeling tussen gerealiseerde output en de doelstellingen niet in alle gevallen mogelijk.

3.2.1 Cultuureducatie en amateurkunst

Waarom	Doelstellingen (wat)	Output (hoe)
Cultuureducatie geeft toegang tot wat kunst en cultuur te bieden hebben voor persoonlijke ontwikkeling en draagt bij om een maatschappelijk en creatief vaardig burger te worden. De vitaliteit en sociale functie van diverse activiteiten binnen de amateurkunst leveren een wezenlijke bijdrage aan het leefklimaat. Bovendien kan deelname aan amateurkunst mensen ertoe aanzetten meer gebruik te maken van stedelijke culturele voorzieningen.	• Het vraaggericht werken en denken in verbindingen: tussen onderwijs, wijken (vraag) en het culturele veld (aanbod). • In het verlengde hiervan een centrale flexibele netwerkorganisatie voor cultuureducatie dat vraag en aanbod op elkaar afstemt en tevens een brede bemiddelings en adviesfunctie vervult (onderwijs, wijken, werkveld, professionele kunsten en amateurkunst). • De prioriteit ligt bij de jeugd en de wijken. • Het cursusaanbod aan volwassenen is kostendekkend.	1 Zes programma's cultuureducatie: • Cultuur en school op Maat; • Cultuurscholen; • Cultuur in de wijk; • Amateurkunst en cursusaanbod; • Talentontwikkeling in Arnhem; • Cultuureduactie in Rijnboog. 2 Vormgeving netwerkorganisatie 3 Inzet additionele middelen op de leest van de kadernota cultuureducatie. 4 Nieuwe subsidiesystematiek amateurkunst met ruimte voor nieuwe initiatieven.

Resultaat output 1 – zes programma's cultuureducatie:

- 91% van de scholen voor het primair onderwijs neemt deel aan het programma cultuur en school op maat dat wordt aangestuurd door kunstbedrijf Arnhem. Het aanbod van kunstbedrijf Arnhem in het Voortgezet onderwijs richt zich voornamelijk op het VMBO.
- Kunstbedrijf Arnhem bemiddelt tussen vraag en aanbod voor onderwijs en Arnhemse culturele instellingen. De verhouding tussen het aanbod van Kunstbedrijf Arnhem en het aanbod van overige Arnhemse culturele instellingen is 1 op 2. In het voortgezet onderwijs vervult kunstbedrijf Arnhem (nog) geen bemiddelingsfuncties. Wel kunnen Arnhemse instellingen via de site van het kunstbedrijf hun aanbod plaatsen.
- Verankering van cultuureducatie in het onderwijscurriculum: in het primair onderwijs scharen acht scholen zich onder het profiel: cultuureducatie als speerpunt. Het voortgezet onderwijs kent twee cultuurprofielscholen: het Beekdallyceum en het Olympuscollege.
- Op het terrein van talentontwikkeling wordt samengewerkt met het voortgezet onderwijs, het ROC Rijn IJssel en ArtEZ. Een convenant is in de maak. Kunstbedrijf heeft een coördinator talentontwikkeling en er zijn twee talentklassen.
- Voor het programma cultuur in de wijk beschikken we (nog) niet over vergelijkbare kwantitatieve gegevens cultuurparticipatie. In paragraaf 4.1.4 is wel een overzicht opgenomen van activiteiten en projecten en de besteding van middelen.
- Het cursusaanbod van Kunstbedrijf Arnhem wordt ook in wijken aangeboden. Tarieven volwassenen zijn grotendeels salariskostendekkend.

Resultaat output 2 – Vormgeving netwerkorganisatie

- Werkorganisatie Kunstbedrijf vanaf 1 september 2009
- Intentieovereenkomst fusie Het Domein - Stichting Beleven
- Aangescherpt managementcontract 2011 voor Het Domein

Resultaat output 3 – Inzet additionele middelen op leest kadernota cultuureducatie

- Participatieregeling Cultuur ingezet op cultuureducatie primair en voortgezet onderwijs en in het programma cultuur in de wijk.
- Realisatie van 6 fte aan combinatiefuncties (€ 300.000,--) voor de programma's cultuureducatie in het onderwijs en het programma cultuur in de wijk.
- Vogelaargelden en GSO-III budgetten ingezet (€ 262.000,--) voor het programma cultuur in de wijk. Activiteiten en projecten zijn grotendeels door het stadsprogramma wijkgericht werken gesubsidieerd.
- Participatiebudget IZ (de zgn. aboutalebgelden) (€ 154.000,--) om deelname aan cultuur te stimuleren voor kinderen en jongeren uit huishoudens met een minimuminkomen ingezet op buitenschoolse aanbod cultuureducatie. Verbinding met aanbod onder schooltijd.

Resultaat output 4 – amateurkunst

- Het aantal nieuwe initiatieven dat deelneemt aan subsidieregeling amateurkunst is toegenomen.

3.2.3 Podiumkunsten

Waarom	Doelstellingen (wat)	Output (hoe)
De gemeenteraad ziet en erkent de mogelijkheden die de podiumkunsten bieden om het culturele klimaat in Arnhem te versterken: de podiumkunsten spelen een belangrijke rol in het verder ontwikkelen van de culturele infrastructuur en publiekstrekkende activiteiten.	• Het op een hoger plan trekken van de podiumkunsten • Een sterke en levendige infrastructuur voor de podiumkunsten met samenhang en evenwicht tussen de functies *educatie* (ontwikkeling), *productie* en *presentatie*, met oog voor talentontwikkeling. • Zichtbare podiumkunsten met een breed publieksbereik (met aandacht voor het bereiken van jongeren en nieuwe publieksgroepen).	1 Extra inzet op de schakel *Presentatie* (basis- en nichepodia, festivals) ter vergroting van de zichtbaarheid van het aanbod. Er komt een nieuw budget voor 'ontwikkelfestivals'. 2 Extra inzet op de schakel *Educatie* (talentontwikkeling): de productiehuisfunctie wordt onderdeel van de keten en er komt een nieuw budget voor talentontwikkeling in de wijk 3 Schakel *Productie*: het producerend middensegment krijgt een extra impuls met het oog op doorgroei- en ontwikkelmogelijkheden. 4 Keten in zijn geheel: verwezenlijking van de rol van MSSA als kloppend hart en in de afstemming van podia onderling. De rol van initiator van het algemene podiumkunstenoverleg ligt bij Toneelgroep Oostpool.

Resultaten

De evaluatie van de podiumkunsten is uitgevoerd op outputniveau.

Resultaten algemeen:

- De gemeente is veel nieuwe subsidierelaties aangegaan. Vanaf zomer 2009 worden met middelgrote en grote instellingen (subsidie vanaf € 20.000) prestatieafspraken gemaakt (met ingang van 2010). Uitgangspunt daarbij is steeds het nieuwe beleidskader podiumkunsten en de positie (= gerelateerd aan functie in de keten) daarin van de betreffende instellingen. Jaarlijkse monitorgesprekken voor het bespreken en afstemmen van resultaten en verwachtingen. In één geval heeft dat proces geleid tot het besluit de subsidierelatie af te bouwen (Stichting InterArt).
- Er is tot nu toe geen aparte algemene subsidieregeling Podiumkunsten in het leven geroepen.

Resultaat output 1 - Extra inzet op de schakel Presentatie:

- Subsidieregeling 'Ontwikkelfestivals' opgesteld. Begin 2010 een aanvraagronde. Eind 2010 besluit de gemeenteraad in het kader van de bezuiniging op de cultuurgelden dit deelbudget te schrappen.

Resultaat output 2 – Extra inzet op de schakel Educatie / talentontwikkeling:

- Subsidieregeling 'Talentontwikkeling in de wijk' opgesteld. Begin 2010 een aanvraagronde. Eind 2010 besluit de gemeenteraad in het kader van de bezuiniging op de cultuurgelden dit deelbudget te schrappen.
- Regie op nieuwbouw GO / TO om productiehuisfunctie te verstevigen.

Resultaat output 3 – Extra impuls Productie:

- Ambtelijke ondersteuning middensegment, soms adviserend, soms bemiddelend van aard (bijv. huisvesting Poehaa, doorstart Bosch, nieuwe organisatie Park Open).
- De uitkoopregeling kleine zaal MSSA opgesteld in overleg met directie Schouwburg: 1 seizoen (2010-2011) van kracht geweest. Eind 2010 besluit de gemeenteraad in het kader van de bezuiniging op de cultuurgelden dit deelbudget te schrappen.

Resultaat output 4 – De keten in zijn geheel:

- Nieuw, aangescherpt managementcontract MSSA begin 2011.
- Rol initiator podiumkunstenoverleg Toneelgroep Oostpool tijdelijk in de ijskast vanwege financiële perikelen. In 2010 wordt Cultuur Netwerk Arnhem opgericht. Hieraan nemen bijna alle grote en middelgrote instellingen deel.

3.2.4 Beeldende kunst en vormgeving

Waarom	Doelstellingen (wat)	Output (hoe)
beeldende kunst en vormgeving kunnen op hun eigen unieke wijze bijdragen aan het leefklimaat, het welbevinden, het imago, de sociale cohesie in en de sociaaleconomische structuur van onze stad. Daarnaast hebben zij een bijzondere meerwaarde als exponenten van de creatieve verbeelding die de samenleving als geheel en het individu in het bijzonder kunnen stimuleren in de eigen ontwikkeling en het gebruik van verbeeldingskracht en kennis.	• Het versterken en verder professionaliseren van het middensegment. • Het duurzaam in standhouden van de huidige kwaliteit en kwantiteit van het aanbod van het middensegment.	**Productie:** 1 Inzet flexibel Budget BKV op incidentele activiteiten en kleinschalige evenementen op het gebied van de professionele beeldende kunst en vormgeving in het middensegment 2 Financieel ondersteunen netwerkorganisaties CASA, GBK, OPA en G.A.N.G. met ruimte voor professionaliseren van de organisatie 3 Ondersteunen doorontwikkelen transitiekaart 4 Inzet Interart bij ontwikkeling van instrumenten ter bevordering van de doorstroming van (moeilijke te bereiken) jong talent binnen de beeldende kunst en vormgeving 5 Ondersteunen Productiehuis Plaatsmaken (reorganiseren en handhaven technische faciliteiten) 6 Inzetten SLAK bij het als actief portaal/intermediair tussen vraag en aanbod 7 Realiseren meer permanente werkruimten **Presentatie:** 8 Realiseren van een zorgvuldige afwikkeling en opheffing stichting GBKG 9 Ondersteunen nichepodia Subwalk en Tape 10 Extra middelen voor museum Made in Arnhem 11 Inzetten MMKA als laboratorium voor nieuwe ideeën en inzichten; het museum als platform voor een inspirerende interactie tussen creativiteit, kennis en disciplines 12 Intensivering en professionalisering van het programma, deelname aan en bereik van festival Arnhem Modebiënnale 13 Het zo vroeg mogelijk betrekken van het creatieve en artistieke perspectief bij de ruimtelijke ontwikkelingen (nieuwbouw, sanering herinrichting). 14 Instellen adviescommissie BKV

De nota voor beeldende kunsten is niet door de Arnhemse gemeenteraad vastgesteld en er heeft geen evaluatie plaatsgevonden.

3.2.5 Creatieve milieus

Waarom	Doelstellingen (wat)	Output (hoe)
Een sterke culturele sector draagt bij aan het leefklimaat, het welbevinden, de sociale cohesie in en de sociaaleconomische ontwikkelingen van de stad. In dit kader wil de gemeente Arnhem de voorwaarden scheppen voor het organiseren van tijdelijke en permanente fysieke ruimten voor de functies produceren en presentatie.	• Stabilisatie van het aantal tijdelijke werkruimten op een niveau van ca. 400 eenheden. Het op peil houden van een tijdelijk bestand is dus een must. • Toename van het aantal permanente ruimten met ca. 300 eenheden (150 atelierwoningen, 150 ateliers) deels ondergebracht in zgn. creatieve milieus. Het aanbod van dergelijke ruimten moet groeien. • Streven naar doorstroming. Een goed evenwicht tussen tijdelijk en permanent aanbod moet de doorstroming van ondernemers van tijdelijk naar permanent • Uitbreiding met tenminste drie creatieve milieus met elk een podium/ presentatiefunctie voor BKV. • Vorming van een stedelijke coalitie gericht op de ontwikkeling en realisatie van initiatieven op het terrein van creatieve milieus. • Verdere professionalisering van SLAK.	1 Projectleider Creatieve Milieus aangesteld in 2011 2 Plan van Aanpak Creatieve milieus 2011 3 Bijbehorend projectplan in de loop van 2011

Begin 2009 verscheen de nota 'Ruimte voor creatieve milieus', gevolgd in 2011 door 'Broeden in Arnhem', een rapport van de Groen-Linksfractie. Op basis hiervan heeft de gemeenteraad in juli 2011 besloten een deel (€ 66.000) van de bestemmingsreserve BKV in te zetten voor de realisatie van een Plan van aanpak creatieve milieus.

4 Terugblik cultuurbeleid in Arnhem

Om de resultaten en bewegingen zichtbaar te maken in de afgelopen jaren, zal in dit hoofdstuk gebruik gemaakt worden van zogenaamde 'harde' en 'zachte' gegevens. In de volgende paragraaf (4.1) zal eerst worden ingegaan op de kwantitatieve gegevens die voorhanden zijn, hoofdzakelijk ontleend aan *Atlas voor gemeenten 2011* en het statistisch jaarboek van de gemeente (tot en met 2010).
De zachte gegevens bestaan uit de belangrijkste conclusies getrokken uit de feedback vanuit de Arnhemse samenleving, zoals geuit tijdens de door de gemeente georganiseerde evaluatiegesprekken en drie cultuurdebatten die naar aanleiding van de *Uitgangspuntenbrief Cultuur* zijn gevoerd (4.2).

Het doel van deze exercitie is niet het leggen van causale verbanden tussen specifieke beleidsinstrumenten en effecten in de Arnhemse samenleving. Het gaat wel om het herkennen van belangwekkende trends en het verkrijgen van inzicht in de vraag of deze trends afwijken van de landelijke beweging. In unieke Arnhemse trends schuilen immers ook effecten van lokaal beleid.

4.1 Kwantitatieve gegevens

De *Atlas voor gemeenten* geeft een vergelijking tussen de vijftig grootste gemeenten van Nederland (G50). In de atlas worden gemeenten op veertig verschillende punten vergeleken en dit geeft een goede indicatie van de ontwikkeling die de gemeente in een periode doormaakt.

De *Atlas voor gemeenten* heeft dit jaar (2011) Arnhem benoemd tot grootste stijger van de afgelopen vijf jaar als het gaat om stijging op de sociaaleconomische index en woonaantrekkelijkheid. Het bijzondere aan deze prestatie is dat de combinatie van hogere scores op *beide* indices betekent dat Arnhem erin geslaagd is haar aantrekkingskracht te vergroten en tegelijkertijd daar ook minder kansrijke huishoudens van heeft weten te laten profiteren. De totaalscore zet Arnhem op de veertiende plek van de G50.

De atlas legt hierbij een direct verband tussen cultuur (en dus cultuurbeleid) en de score op deze twee indices. Steden die rijk zijn aan kunst en cultuur zijn aantrekkelijk voor hoger opgeleiden en een groter aantal hoger opgeleiden leidt tot verbetering in sociaaleconomisch status van de stad.

4.1.1 Sociaaleconomische index

De sociaaleconomische index bestaat uit ondermeer het aantal inwoners in de bijstand, werkloosheidspercentage, het aantal banen en het percentage lageropgeleiden. Arnhem maakte tussen 2002 en 2010 een verschuiving van plek 32 naar 29. Interessant is de volatiliteit die de ontwikkeling laat zien. Zo steeg Arnhem tussen 2006 en 2007 van plek 35 naar 22. Sinds die tijd is Arnhem in rangorde weer gedaald. Echter, het nettoresultaat in de afgelopen acht jaar is een stijging van drie plaatsen.

Sociaal-economische index

De sociaal-economische index bestaat uit:	Ranking
bijstand	(45)
werkloosheid	(38)
arbeidsongeschiktheid	(33)
armoede	(42)
percentage laagopgeleiden	(16)
participatie vrouwen	(24)
banen	(9)
percentage groeisectoren	(10)
sociaal-economische index	(29)

Ranking gemeente op de index (1= hoogste positie, 50 = laagste positie)

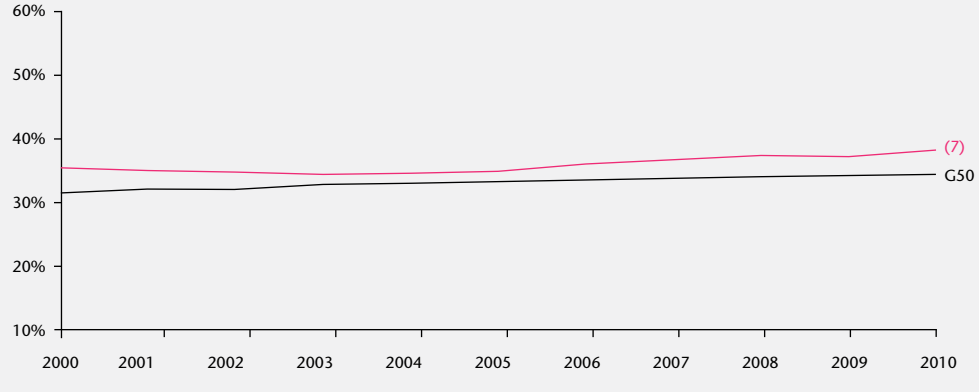

Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

De verklaring voor de groei op deze index zit hem voornamelijk in het feit dat bevolkingsgroei van Arnhem, die sneller ging dan de G50 gemiddeld, tot gevolg had dat het percentage hoogopgeleiden in Arnhem toenam en dat het percentage lageropgeleiden daalde.

Hoogopgeleiden

Aantal hoogopgeleiden als percentage van de beroepsbevolking

Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

De algemene werkgelegenheid in Arnhem, die tussen 2002 en 2009 steevast onder het gemiddelde van de G50 lag, kwam in 2010 precies op het gemiddelde te liggen. Hier heeft Arnhem dus duidelijk de inhaalslag succesvol gemaakt.

4.1.2 Woonaantrekkelijkheid

Als het gaat om woonaantrekkelijkheid steeg Arnhem tussen 2002 en 2010 maar liefst van plek 18 naar plek 8. Indicators voor woonaantrekkelijkheid zijn onder andere het cultureel aanbod, veiligheid, de bereikbaarheid van banen, de nabijheid van natuurgebieden en het culinair aanbod. Arnhem heeft ook hier duidelijk haar concurrentiepositie ten opzichte van andere steden weten te verbeteren. Voornamelijk op de bereikbaarheid van banen per auto in de spits scoort Arnhem hoog.

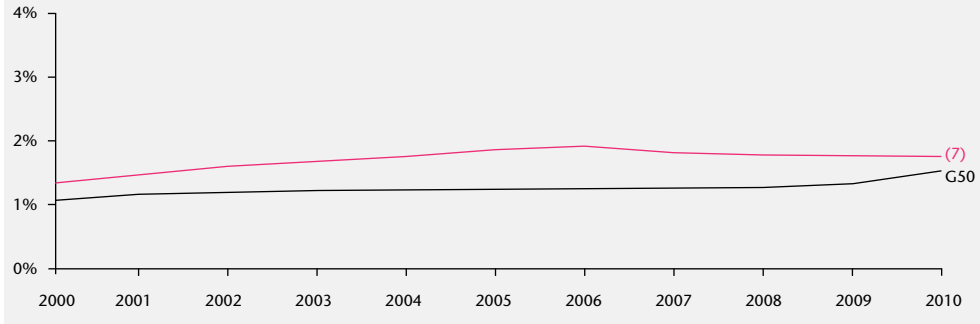
4.1.3 Ontwikkelingen in de creatieve sector

Creatieve werkgelegenheid

Met creatieve werkgelegenheid wordt bedoeld het aantal banen in de creatieve bedrijfstakken, in de kunsten en cultureel erfgoed, in media en entertainment en in creatieve zakelijke dienstverlening als percentage van het totaal aantal banen in Arnhem.
Het aantal banen in creatieve bedrijfstakken betreft in Arnhem zo'n vier procent en dit aantal is gelijk aan het percentage in 2002. In vergelijking met de G50 presteert Arnhem over alle jaren heen gemiddeld en neemt een tiende plek op de ranglijst in. Er is hier dus geen sprake van mogelijk herkenbaar beleidseffect in de zin dat de ontwikkeling in Arnhem een significant andere trend vertoont dan de rest van de G50. Hetzelfde geldt voor het aantal banen in media en entertainment (rang 11) en in de creatieve zakelijke dienstverlening (rang 17).

Kunsten en cultureel erfgoed

Aandeel banen in de sector kunsten en cultureel erfgoed

Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

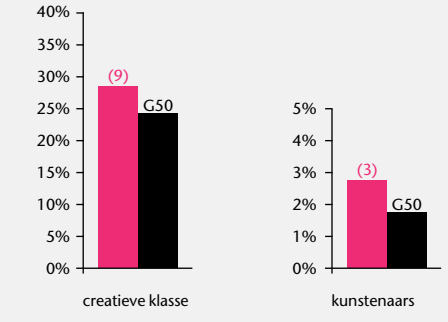
Het aantal banen in de kunsten en cultureel erfgoed (bovenstaande figuur) ligt in Arnhem boven het G50 gemiddelde. Arnhem neemt hier een zevende plek in op de ranglijst. Hierbij moet wel vermeld worden dat Arnhem al voor 2002 een bovengemiddeld aantal banen in de kunsten en cultureel erfgoed had. De groei over de jaren vertoont geen sterke afwijking met de trend in de G50 en er is dus geen sprake van een duidelijk herkenbaar beleidseffect.

Omvang creatieve klasse en kunstenaars

De creatieve klasse en het aantal kunstenaars is in Arnhem (pr 2010) bovengemiddeld groot.
In Arnhem behoort circa 28 procent van de totale beroepsbevolking tot de creatieve klasse versus 24 procent gemiddeld in de G50. Zij neemt hier de negende rang in. Voor wat betreft de kunstenaars neemt Arnhem zelfs een derde plek in. In Arnhem behoort ongeveer 2,6 procent van de beroepsbevolking tot de kunstenaars versus ongeveer 1,8 procent gemiddeld. Er zijn voor deze en volgende indicatoren geen tijdreeksen beschikbaar.

THEMA CULTUUR
Creatieve klasse

Creatieve werknemers en kunstenaars als percentage van de beroepsbevolking

Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

4.1.4 Cultuurbereik en aanbod

De indicatoren voor het algemene bereik van cultuur zijn het aantal bezoeken aan theater en musea per inwoner van de stad. Voor wat betreft theaterbezoek scoort Arnhem met zo'n 3,4 bezoeken per inwoner licht onder het gemiddelde (3,6) en staat zij op de 17de plaats. Voor museumbezoek scoort Arnhem met zo'n 1,3 bezoeken per inwoner licht boven het gemiddelde (1,1) en staat zij op een 12de plaats. In deze paragraaf zal dieper worden ingegaan op zowel het aanbod als het bereik van verschillende culturele en kunstzinnige uitingen. Het aanbod van kunst en cultuur wordt in de Atlas onderverdeeld in:

- Podiumkunsten;
- Beeldende Kunsten;
- Literatuur;
- Erfgoed;
- Film;
- Evenementen.

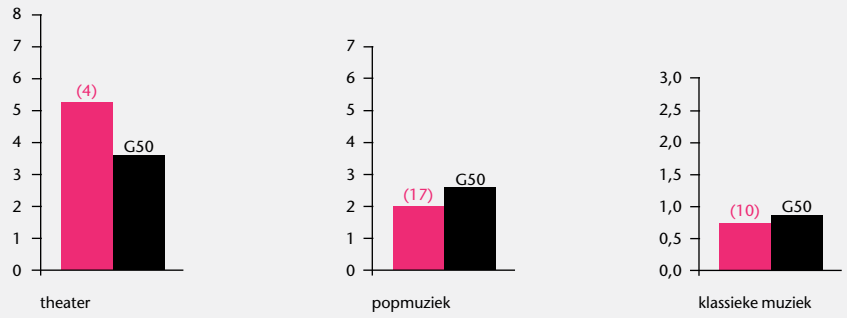
Omdat de podiumkunsten en de beeldende kunsten ook aparte beleidsvelden zijn (vooralsnog) in het Arnhemse cultuurbeleid, wordt daar uitgebreider bij stilgestaan. De Atlas maakt geen expliciet onderscheid naar cultuureducatie en de amateurkunst, daarom zullen deze twee beleidsvelden alleen behandeld worden op basis van het statistisch jaarboek. De overige punten worden samenvattend benoemt.

Podiumkunsten

De podiumkunsten omvatten in de Atlas de kunstsoorten theater, popmuziek en klassieke muziek. In Arnhem (op de 4e plaats) zijn er maar liefst meer dan 5 theatervoorstellingen per 1.000 inwoners per jaar, terwijl dat gemiddeld in G50 zo'n 3,5 waren. Arnhem zit dus zeer ruim bovengemiddeld. Wat betreft pop- en klassieke muziek scoort Arnhem daarentegen onder het gemiddelde.

Podiumkunsten

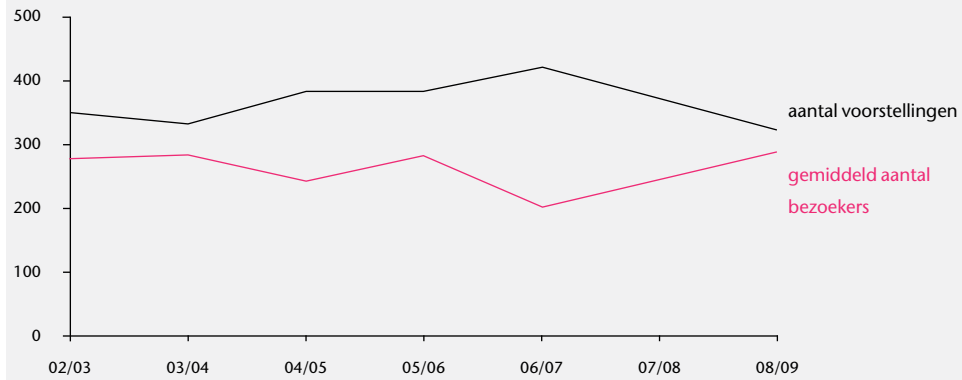
Aantal uitvoeringen in de podiumkunsten, per 1000 inwoners per jaar

Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

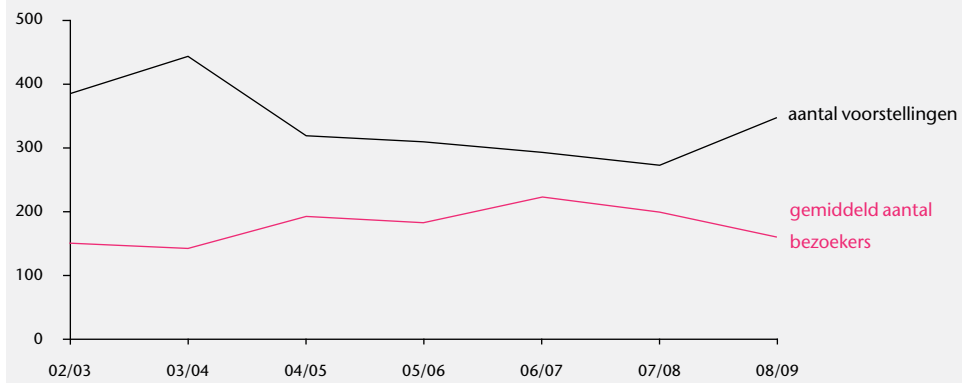
Wanneer het gaat om het bereik en aanbod van de podiumkunsten biedt het *Statistisch jaarboek* van de gemeente Arnhem een meer gedetailleerd beeld. Onderstaande tabellen geven de ontwikkeling weer in de seizoenen tussen 2002/2003 tot en met 2008/2009 met betrekking tot het aantal voorstellingen en het aantal bezoekers in absolute cijfers voor de Schouwburg Arnhem en Musis Sacrum.

Stadsschouwburg

Figuur 1. Ontwikkeling aantal voorstellingen en bezoekersaantallen Stadsschouwburg

Musis Sacrum

Figuur 2. Ontwikkeling aantal voorstellingen en bezoekersaantallen Musis Sacrum

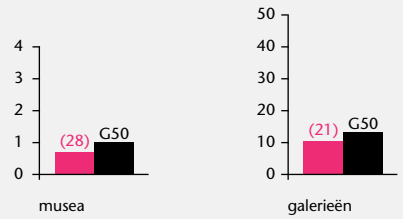
Zoals bovenstaande figuren aantonen is het aantal voorstellingen en bezoekers in seizoen 2008/2009 ongeveer gelijk aan de aantallen in 2002/2003. De bezoekersaantallen van Musis Sacrum zijn hierop een uitzondering, deze lagen in 2008/2009 beduidend lager dan in 2002/2003. Wel lijkt er in geval van de schouwburg sinds 2006/2007 sprake te zijn van een trend waarbij het aantal voorstellingen daalt, maar er meer bezoekers op de voorstellingen afkomen. Bij Musis Sacrum doet deze trend zich ook voor, maar dan vanaf 2007/2008. Beide trends zijn te jong om iets over de duurzaamheid van de beweging te kunnen zeggen.

Beeldende kunsten

De beeldende kunsten bevatten in de Atlas musea voor beeldende kunst, galeries en ateliers. Voor zowel het aanbod in musea als in galeries scoort Arnhem onder het gemiddelde. Zo heeft Arnhem circa 0,6 musea per 100.000 inwoners waar de G50 er gemiddeld één heeft (28e plaats). Daarnaast heeft Arnhem tien galeries per 100.000 inwoners, waar dit er in G50-verband 13 zijn.

Beeldende kunst

Aantal musea voor beeldende kunst en galerieën, per 100.000 inwoners

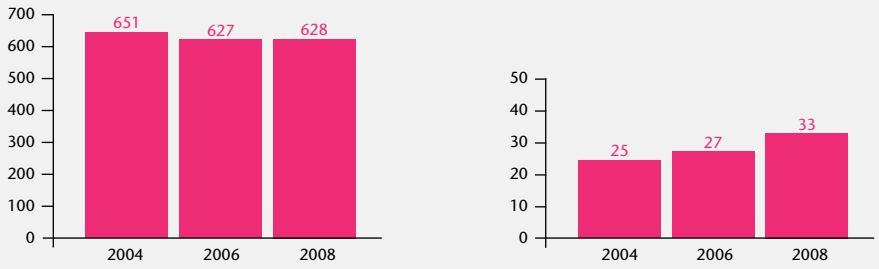

Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

Onderstaand figuur geeft de ontwikkeling weer in de periode tussen 2004 en 2009 in het aantal galeries en ateliers in Arnhem als geheel. In vier jaar is het aantal ateliers gedaald van 651 in 2004 naar 628 in 2008. Het aantal galeries steeg van 25 naar 33 bij de laatste meting.

Aantal galeries

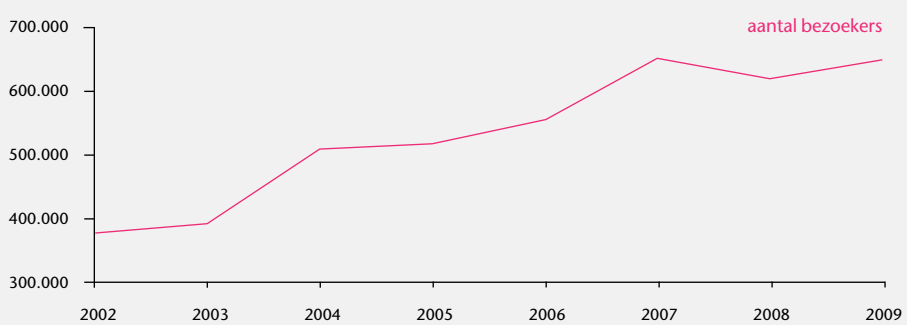
Aantal ateliers

Figuur 3. Ontwikkeling aantal galeries en ateliers

Onderstaand figuur toont de ontwikkeling in het aantal bezoekers van alle musea samen in Arnhem. Het aantal bezoekers van musea laat een stijgende lijn zien over de afgelopen jaren. Onderstaand figuur geeft de ontwikkeling weer van het totaal aantal bezoekers.

Musea

Figuur x. Ontwikkeling aantal bezoekers musea in Arnhem

Cultuureducatie en amateurkunst

Cultuureducatie en amateurkunst zijn niet in de rangschikking van de Atlas opgenomen. Cijfers uit het *Statistisch jaarboek* tonen een daling van het totaal aantal cursisten van Kunstbedrijf Arnhem aan vanaf 2007/2008.

Aantal cursisten Kunstbedrijf Arnhem / Het Domein van kunst en cultuur

Cursusjaar	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
Muziek	1.767	1.742	1.544	1.616	1.422
Beeldende Kunst	611	607	684	421	364
Muziektheater	396	429	456	401	373
Dans	507	487	432	590	683
Theater	319	317	290	266	260
Schrijverschool	66	78	59	46	31
CAPS/KOM	22	30	29	27	21
TOTAAL	**3.688**	**3.690**	**3.494**	**3.367**	**3.154**

Bron: Kunstbedrijf Arnhem / Het Domein

De onderstaande tabel toont het aantal gesubsidieerde amateurkunstinstellingen in Arnhem. Het aantal instellingen dat gesubsidieerd wordt, fluctueert.

Aantal gesubsidideerde amateurkunstinstellingen in Arnhem

Cursusjaar	2004/2005	2006/2007	2008/2009	2010/2011
Beeldend	1	1	0	0
Muziek	19	21	21	19
theater en dans	9	11	10	9
zang	13	16	20	18
overig	0	1	1	0
TOTAAL	**42**	**50**	**52**	**46**

Bron: dienst MO

Cultuureducatie in het primair onderwijs

Arnhem telt per 2010 12.230 leerlingen in het primair onderwijs. Kunstbedrijf Arnhem is aanbieder van cultuureducatie in het onderwijs en vervult een bemiddelingsfunctie tussen het onderwijs en Arnhemse culturele instellingen. Het aanbod van het Kunstbedrijf laat een daling zien. De verklaring hiervoor ligt in een toename aan projecten op maat voor het onderwijs. Deze projecten zijn toegesneden op een specifieke vraag en kunnen niet breed worden uitgezet. Het aantal scholen met aanbod van de overige Arnhemse culturele instellingen laat daarentegen een stijging zien.

Aanbod cultuureducatie Kunstbedrijf Arnhem

Schooljaar	2008/2009	2009/2010	2010/2011
totaal aantal scholen	59	59	59
aantal deelnemende scholen	54	55	53
deelname in %	92%	93%	90%
aantal bereikte leerlingen	10.777	10.126	9.752
deelname in %	91%	84%	80%
totaal aantal leerlingen	11.865	12.111	12.230

Bron: Kunstbedrijf Arnhem

Aanbod cultuureducatie van Arnhemse kunst- en cultuurinstellingen

jaartal	2008/2009	2009/2010	2010/2011
totaal aantal scholen	59	59	59
aantal deelnemende scholen	36	37	53
deelname in %	61%	63%	90%
aantal bereikte leerlingen	15.069	12.216	15.683
deelname in %	127	101	130
totaal aantal leerlingen	11.865	12.111	12.230

Bron: Kunstbedrijf Arnhem

Cultuur in de wijk

Onderstaande tabel toont de budgetten die geoormerkt zijn voor het programma cultuur in de wijk.

Specifiek geoormerkte budgetten Cultuur in de Wijk

Aanbod Cultuur in de wijk 2011	programma cultuur in de wijk	Cultuurbudget	Overig
DPS/Wijkgericht werken	€ 262.000		
Cultuurparticipatie (rijksregeling			
via Fonds Cultuurparticipatie)			
• cultuureducatie PO		€ 14.000	€ 86.000
• cultuureducatie VO			€ 75.000
• combinatiefuncties		€ 147.206	
Vogelaargelden – bijdrage			€ 90.000
combinatiefuncties			€ 60.000
Rijksimpuls combinatiefuncties			
Subsidieregeling amateurkunst		€ 137.000	
Podiumkunsten		€ 380.000	
BKV		€ 12.500	
Arnhem omarmt/IZ			€ 154.000
TOTAAL	**€ 262.000**	**€ 690.706**	**€ 465.000**

Bron: dienst MO

Onderstaande tabellen geven het aanbod en budgetten weer van het programma cultuur in de wijk.

ARNHEM ZUID	AANBOD CULTUUR IN DE WIJK 2010 - 2011	PROGRAMMA CULTUUR IN DE WIJK	
Malburgen	Programma Cultuur in de wijk: o.a. ondersteuning bewonersinitiatieven en culturele activiteiten en projecten	DPS/Wijkgericht werken	€ 29.000
	Cultuurscout	Combinatiefuncties	
	Amateuraanbod	Subs. regeling AK	
	Programma Cultuur en School op Maat	Cultuureducatie PO	
	Urban arts / Hot spot in jongerencentrum the Fresh	Arnhem omarmt	
	Kunstclubs kinderen	Arnhem omarmt	
Zuidwijken: Vredenburg / Kronenburg De Laar Elderveld	Programma Cultuur in de wijk: o.a. ondersteuning bewonersinitiatieven en culturele activiteiten en projecten	DPS/wijkgericht werken i.s.m. woningbouwcorporaties	€ 60.000
	Cultuurscout	Combinatiefuncties	
	Programma Cultuur en School op Maat	Cultuureducatie PO	
	Cultuureducatie Voortgezet Onderwijs	Cultuureducatie VO	
	Kunstclubs kinderen	Arnhem omarmt	
	Cursusaanbod Kunstbedrijf op locatie: De Laar, Elderveld, Rijkerswoerd en Schuytgraaf.	Kunstbedrijf	
			€ 89.000

Bron: dienst MO

ARNHEM NOORD	AANBOD CULTUUR IN DE WIJK 2010 - 2011	Financiering	Aandeel programma Cultuur in de wijk	Aandeel Cultuurbudget
Arnhemse Broek	Programma Cultuur in de wijk: o.a. ondersteuning bewonersinitiatieven en culturele activiteiten en projecten	DPS/Wijkgericht werken	€ 25.500	
	Cultuurscout	Combinatiefuncties		
	Amateuraanbod	Subs. regeling AK		
	Programma Cultuur en School op Maat	Cultuureducatie PO		
	Urban arts / Hot spot in jongerencentrum de symfonie	Arnhem omarmt		
	Kunstclubs kinderen	Arnhem omarmt		
	Cursusaanbod Kunstbedrijf op locatie	Kunstbedrijf		
Geitenkamp	Programma Cultuur in de wijk: o.a. ondersteuning bewonersinitiatieven en culturele activiteiten/projecten incl. locatie	DPS/wijkgericht werken	€ 35.000	
	Cultuurscout	Combinatiefuncties		
	Amateuraanbod	Cultuureducatie PO		
	Programma Cultuur en School op Maat	Cultuureducatie VO		
	Cultuureducatie Voortgezet Onderwijs	Arnhem omarmt		
	Kunstclubs kinderen	Arnhem omarmt		
	Cursusaanbod Kunstbedrijf op locatie	Budget Kunstbedrijf		
Klarendal	Programma Cultuur in de wijk: o.a. ondersteuning bewonersinitiatieven en culturele activiteiten en projecten	DPS/wijkgericht werken Klarendal	€ 37.000	
	Cultuurscout	Combinatiefuncties		
	Podiumkunstprogrammering met accent Cabaret KAB/Posttheater	Podiumkunsten		€ 159.000
	Educatie- en Repetitieruimte Jacobiberg	Podiumkunsten		€ 201.000
	Expositieruimte BKV/Tape	BKV		€ 12.500
St. Marten	Programma Cultuur in de wijk: o.a. ondersteuning bewonersinitiatieven en culturele activiteiten en projecten	DPS/wijkgericht werken St. Marten	€ 25.000	
	Cultuurscout	Combinatiefuncties		
	Programma Cultuur en School op Maat	Cultuureducatie PO		
	Cultuureducatie Voortgezet Onderwijs	Cultuureducatie VO		
	Urban arts / Hot spot in jongerencentrum The Mix	Arnhem omarmt		
	Kunstclubs kinderen	Arnhem omarmt		
	Danswerkplaats De Zaal	Podiumkunsten		€ 10.000
	Dansproducties GIFT	Podiumkunsten		€ 10.000

ARNHEM NOORD	AANBOD CULTUUR IN DE WIJK 2010 - 2011	Financiering	Aandeel programma Cultuur in de wijk	Aandeel Cultuurbudget
Presikhaaf	Programma Cultuur in de wijk: o.a. ondersteuning bewonersinitiatieven en culturele activiteiten/projecten incl. locatie Spatie	DPS/wijkgericht werken	€ 50.500	
	Cultuurscout			
	Programma Cultuur en School op Maat	Combinatiefuncties		
	Cultuureducatie onder schooltijd	Cultuureducatie PO		
	Voortgezt Onderwijs	Cultuureducatie VO		
	Amateuraanbod			
	Urban arts / Hot spot in jongerencentrum	Subs. regeling AK		
	Push	Arnhem omarmt		
			€ 173.000	**€ 392.500**

De cultuurparticipatie stedelijk (algemeen) en op wijkniveau is gemeten in 2010. Het aantal kinderen dat in de wijk deelneemt is drie maal hoger dan het algemene aanbod van culturele instellingen.

Cultuurparticipatie gemeten aan Arnhem Card / Arnhem omarmt stimuleringsmiddelen 2010

	Aantal	Budget	
Kinderen			
Algemeen	442	Arnhem card	€ 72.701
Wijkniveau	1379	Arnhem omarmt	€ 154.000
Volwassenen	1821	Arnhem card	€ 63.548
TOTAAL	**3642**		**€ 290.249**

Bron: inwonerszaken

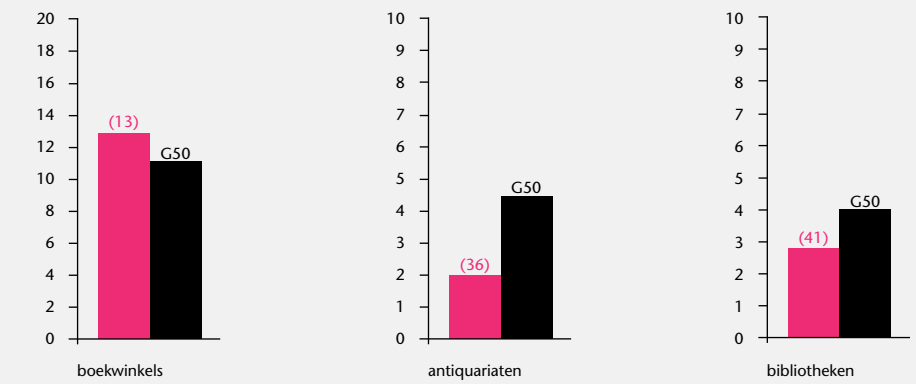
Overige

Literatuur

Arnhem scoort bovengemiddeld op het aantal boekwinkels, maar sterk onder het gemiddelde op het aantal antiquariaten en bibliotheken. Op basis van cijfers uit het statistisch jaarboek wordt duidelijk dat de ontwikkeling in het aantal leden van de bibliotheken in Arnhem tussen 2002 en 2009 redelijk stabiel is. In 2002 had de bibliotheek in totaal 37.505 leden, in 2009 35.428.

Literatuur

Aantal boekwinkels, antiquariaten en bibliotheken, per 100.000 inwoners

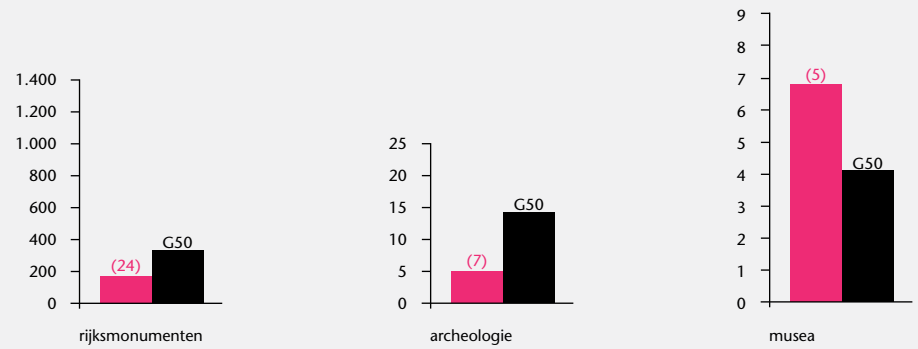
Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

Erfgoed

Arnhem scoort sterk bovengemiddeld op het aantal erfgoedmusea, maar sterk onder het gemiddelde voor wat betreft het aantal rijks- en archeologische monumenten.

Erfgoed

Rijks- en archeologische monumenten en cultuurhistorische musea, per 100.000 inwoners

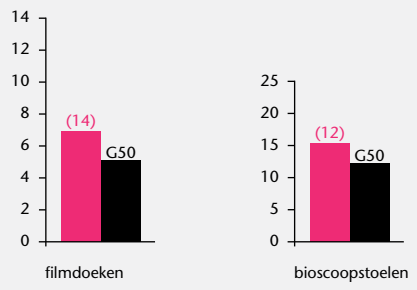
Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

Film

Arnhem heeft een bovengemiddeld aantal filmdoeken en aantal bioscoopstoelen in vergelijking met de G50.

Film

Aantal filmdoeken (per 100.000 inwoners) en bioscoopstoelen (per 1000 inwoners)

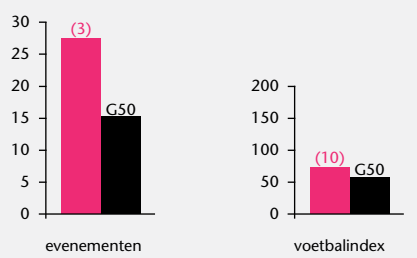
Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

Evenementen

Als het gaat om het aantal evenementen per inwoner scoort Arnhem zeer ruim bovengemiddeld. Zij heeft maar liefst bijna tweemaal zo vaak een cultureel evenement als de G50 gemiddeld (rang 3). Ook op de voetbalindex[1] scoort Arnhem boven het G50 gemiddelde.

Evenementen

Aantal culturele evenementen per 100.000 inwoners, en de voetbalindex

Bron: Atlas voor gemeenten, 2011

1 Indicator voor het aanbod aan grote sportevenementen in de gemeente. Het is een maatstaf gebaseerd op de aanwezigheid en prestaties van profvoetbalclubs. (zie ook: Atlas voor gemeenten, 2011, pagina 251)

4.2 Kwalitatieve gegevens

In het voorjaar van 2011 organiseerde de gemeente Arnhem een drietal evaluatiebijeenkomsten en drie cultuurdebatten. De evaluatiebijeenkomsten hadden tot doel om de belanghebbenden uit de culturele sector aan het woord te laten over het tot dan toe gevoerde beleid (vanaf 2009) op de terreinen podiumkunsten, cultuureducatie en amateurkunst. Met de daaropvolgende cultuurdebatten werd de stad (breder dan direct belanghebbenden) gevraagd te reageren op de *Uitgangspuntenbrief Cultuur,* die in maart door de gemeenteraad was vastgesteld als opmaat naar de nieuwe integrale kadernota Cultuur.

4.2.1 Evaluaties

In maart 2011 heeft de gemeente Arnhem een drietal bijeenkomsten georganiseerd om het vigerende beleid te bespreken met subsidieontvangers uit de culturele sector. De bijeenkomst over het beleidsveld podiumkunsten werd in tweeën gesplitst (toneel/dans en muziek) en er vonden twee afzonderlijke bijeenkomsten plaats in het kader van de beleidsvelden cultuureducatie en amateurkunst. In deze paragraaf worden bondig de belangrijkste uitkomsten weergegeven.
Daarnaast bevat deze rapportage een evaluatie van de pilot die eind 2010 plaatshad van de (eerste) Dag van de Arnhemse Geschiedenis (DAG).
Het betreft een ambtelijke evaluatie, gebaseerd op een 'eigen' evaluatie van de instellingen die de DAG organiseerden. We voldoen hiermee aan de toezegging die in augustus 2009 bij beantwoording van de motie 'Dag van de Arnhemse Geschiedenis' aan de raad is gedaan om deze pilot te evalueren.

4.2.1.1 Podiumkunsten

Arnhem culturele hoofdstad van het Oosten

De positie die Arnhem ambieert als cultuurstad, zowel in het oosten als in de toekomstige landelijke basisinfrastructuur, wordt als zeer belangrijk ervaren. Deze ambitie brengt wel een verantwoordelijkheid met zich mee tot investeren in een volledige culturele keten van educatie, productie en presentatie. Er moet daarom ook worden bekeken of er middelen uit andere budgetten dan de cultuurbudgetten benut kunnen worden om deze ambitie te steunen.

Regionale samenwerking

De ambitie culturele hoofdstad te worden lijkt strijdig met het streven naar meer regionale samenwerking, op zijn minst in het KAN-gebied. Elke stad wil immers haar eigen keten hebben en behouden. Dit idee wordt gesterkt door de constatering dat het publiek en de culturele organisaties gehecht zijn aan de eigen identiteit en beperkt bereid zijn om te reizen. Er is onder de aanwezigen weinig vertrouwen in het behalen van 'echte' winst uit een gezamenlijke backoffice. Wel willen kleinere theatergezelschappen graag op onderdelen samenwerken, zoals bij de kaartverkoop, marketing en publiciteit.

De creatieve keten

De ambitie van de gemeente is om een volledige creatieve keten in stand te houden, onder andere door in de infrastructuur te blijven investeren. In Arnhem bevindt zich een volledige piramide aan zowel professionele als niet-professionele culturele instellingen en kunstenaren. Aandacht voor de top mag niet ten koste gaan van de basis, omdat dit de markt is waarop de culturele instellingen opereren. De wisselwerking en dynamiek binnen de piramide moeten leidraad zijn voor meer samenhang en evenwicht in de activiteiten in de stad en het gemeentelijke cultuurbeleid. Hierbij dienen vernieuwing, spontaniteit en een blijvend creatieve omgeving doorslaggevend te zijn.

Productie

Subsidie heeft voor het producerend middensegment een financiële basis gelegd in de exploitatie. Echter, de subsidies bevorderen de groei (vergroten en verbreden van publieksbereik) niet oneindig en sommige organisaties zitten inmiddels aan de grenzen van de mogelijkheden om verder te groeien. Om deze reden is er behoefte aan basissubsidie met daarnaast ruimte voor incidentele projectgelden.

Presentatie

De programmering van basis- en nichepodia wordt onderling goed op elkaar afgestemd. Op velerlei gebied wordt samengewerkt. Maar er is ook sprake van overlap in de programmering (met name cabaret/kleinkunst) en van meerdere afzonderlijke programmeringsinitiatieven, al dan niet gesubsidieerd (vooral kamermuziek). De samenwerking en afstemming - ook met de basispodia en in regionaal verband - kunnen hier worden verbeterd.

De schakel presentatie kent geen *highlight* op het gebied van de presentatie van podiumkunsten, dat wil zeggen een toonaangevend, (inter)nationaal georiënteerd festival. Het algemene oordeel tijdens de bijeenkomst is dat hier geen rol voor de gemeente ligt. De profileringambitie van Arnhem mag niet leiden tot het opleggen van grote evenementen, maar deze dienen vanuit de stad op te borrelen.

Afstemming tussen producerende en presenterende instellingen is aanwezig. Wel wordt afstemming van aanbod en afname bemoeilijkt door het ontbreken van bestuurlijke afstemming tussen de verschillende overheden.

Educatie/talentontwikkeling

Er is blijvend aandacht nodig voor ondersteuning van starters binnen de keten. Jong talent moet zich in Arnhem – in de breedte – kunnen ontwikkelen. Dit betekent voldoende podia, repetitie/oefenruimten en experimenteerruimte (niet fysiek). Ook experimenten en kleinere initiatieven (zoals festivals) in de basis (zoals de wijken) zijn van belang.
De productiehuisfunctie is van groot belang voor ondersteuning, doorstromen en aantrekken van talent in de podiumkunsten. Het vormt de schakel tussen HBO- en MBO-opleidingen mbt podiumkunsten of aanverwante opleidingen. Daarmee is de productiehuisfunctie tevens van belang voor de landelijke positie van Arnhem als podiumkunstenstad. Mogelijk is hier meer synergie te bereiken door te koppelen aan de productiefunctie (een groter producerend gezelschap) en eventueel de presentatiefunctie (Cultuur in Rijnboog).

4.2.1.2 Cultuureducatie en amateurkunst

Verankeren van verbindingen cultuur – onderwijs – wijk

In beide bijeenkomsten wordt gewezen op het belang van het borgen van kunst en cultuur in onderwijs en wijken. Het goed verankeren wordt gezien als een verbeterpunt. Er mag meer aandacht besteed worden aan de continuïteit van het culturele aanbod – ook al gaat het om verschillende culturele projecten uitgevoerd door verschillende partners.
De verankering van cultuureducatie in het reguliere onderwijs is nog niet optimaal en vanuit het onderwijs wordt gevraagd beter aan te sluiten op de bestaande onderwijspraktijk.
Vanuit het stadsprogramma wijkgericht werken wordt de meerwaarde gelegd bij een meer geclusterd cultureel aanbod voor de wijk.
Als het gaat om het verhogen van leefbaarheid in de wijken komt naar voren dat een hogere mate van binding van kunst en cultuur met andere (sociale) domeinen o.a. wonen, zorg, welzijn wenselijk is.
Voor de gemeente wordt een regierol gezien daar waar het gaat om de informatievoorziening over de middelen en in het stroomlijnen van de subsidiecriteria.

Overzicht

Samenhangend met het punt hierboven wordt in beide bijeenkomsten naar voren gebracht dat het ontbreekt aan (over)zicht op wie zorg draagt voor aansluiting, vervolgmogelijkheden en doorstroming van cultuur op wijk en op onderwijs. Er is behoefte aan een centrale voorziening voor informatie en overzicht van wie waar wat doet en wanneer. Bij amateurkunst speelt ook nog de behoefte aan ontmoeting en uitwisseling en gebruik kunnen maken van elkaars expertise.

Fysieke voorzieningen voor kunst en cultuur in de wijk

In beide bijeenkomsten wordt gewezen op het belang van goede voorzieningen op wijkniveau voor cultuur. In Arnhem Zuid ontbreekt een culturele infrastructuur. Deze voorzieningen worden nodig geacht voor de continuïteit en de verbinding van cultuur met de wijk en het onderwijs. Als voorbeeld worden de (tijdelijke) cultuurvoorzieningen in Presikhaaf en de Geitenkamp genoemd. Verschillende doelgroepen maken gebruik van deze voorzieningen. Het creëert reuring in de wijk en zorgt voor economische bedrijvigheid. Ook de zelfwerkzaamheid van bewoners wordt gestimuleerd. Dergelijke voorzieningen op wijkniveau versterken de creatieve keten en brengen een betere wisselwerking tussen top, midden en basis op gang.

Arnhem Card

De Arnhem Card wordt gewaardeerd als middel om de toegang tot cultuur laagdrempeliger te maken. Men heeft behoefte aan een overzicht waar de Arnhem Card met name voor gebruikt wordt als het gaat om cultuur.

Subsidieregeling amateurkunst

In de evaluatie bijeenkomst amateurkunst wordt gevraagd om de termijn voor het indienen van de aanvraag naar 1 oktober te verschuiven, in plaats van 1 april. Daarnaast wordt verzocht om de criteria en beoordeling nog eens kritisch tegen het licht te houden, rekening houdend met het divers karakter van de verschillende amateurverenigingen.

4.2.1.3 Dag van de Arnhemse geschiedenis

Op 23 oktober 2010 vond een piloteditie van de Dag van de Arnhemse Geschiedenis (DAG) plaats. Dit was het gevolg van een motie van Pro Arnhem uit 2009. De DAG werd georganiseerd door een projectgroep van verschillende erfgoedpartners: Bibliotheek Arnhem, Gelders Archief, Volksuniversiteit, Historisch Museum Arnhem en Prodesse Conamur. De gemeente Arnhem ondersteunde met een bijdrage van € 5.000 uit het Fonds Cultuur.
De eerste editie is begin 2011 door de projectgroep geëvalueerd. Algemeen oordeel luidt dat de eerste editie van de DAG succesvol was. Het evenement trok meer dan 1000 bezoekers, die volgens de projectgroep overwegend positief oordeelden[2].

2 Gebaseerd op reacties van bezoekers, waarbij onder andere actief aan mensen is gevraagd wat ze ervan vonden. Ook zijn er twee medewerkers van de bibliotheek 'undercover' bij onderdelen betrokken geweest en hebben teruggerapporteerd.

Deelname aan de DAG was gratis. De vijf organiserende instellingen beschouwen de DAG inhoudelijk als een doorslaand succes die het verdient om gecontinueerd te worden.
Waar het gaat over een mogelijk vervolg van de DAG stellen de betrokken instellingen dat zij bij zichzelf na moeten gaan of ze de activiteiten als structureel onderdeel van hun taken/activiteitenprogramma willen beschouwen. Belangrijk element in die afweging is de vraag of de gemeenteraad kiest voor voortzetting en ondersteuning van het evenement, wat zich volgens de instellingen zou moeten vertalen in een meer substantiële financiële bijdrage. Het evaluatieverslag geeft een overzicht van de organisatie-uren die eraan zijn besteed: in totaal bijna 700, wat neerkomt op een bedrag van circa € 31.000.
De betrokken instellingen geven aan dat zij een mogelijk vervolg niet op dezelfde wijze (dat wil zeggen: bijna geheel uit eigen middelen) kunnen en willen uitvoeren.

De evaluatie belicht vooral het perspectief van de organiserende instellingen en is zodoende hoofdzakelijk 'aanbodgericht': wat hebben de organiserende partijen aangeboden en tegen welke kosten. De evaluatie geeft minder inzicht in de vraag welke activiteiten goed of juist minder goed werden bezocht, hoe de samenwerking met instellingen is verlopen en welke lessen er zijn getrokken. In een mogelijke vervolgeditie zal - ook door de gemeente - meer aandacht moeten worden besteed aan de vraag wat een dergelijk evenement voor de stad, het publiek en de erfgoedinstellingen kan betekenen en welke consequenties dat heeft voor de inhoudelijke kant (bijvoorbeeld minder activiteiten, maar wel groter opgezet).

Concluderend kunnen we stellen dat deze eerste (pilot)editie met veel enthousiasme en vrijwillige inzet tot stand is gekomen. De DAG heeft een respectabel aantal bezoekers getrokken, zeker gezien de slechte weersomstandigheden. De opkomst is echter minder rooskleurig als dit wordt afgezet tegen de kosten.
Het initiatief is een interessante opmaat naar de organisatorische en programmatische samenwerking in het Kenniscluster, die ertoe moet leiden dat de geschiedenis van Arnhem een meer diverse aandacht en invulling krijgt. Dit geldt des te meer als het Historisch Museum Arnhem op termijn – in aanloop naar het Kenniscluster- haar deuren op de huidige locatie sluit en tijdelijk in de stad gaat exposeren. De samenwerking kan verder uitgroeien (zwaan-kleef-aan effect) door meer relevante samenwerkingsverbanden aan te gaan, zoals nu deels ook al is gebeurd met Prodesse Conamur, bezoekerscentrum Sonsbeek etcetera. Te denken valt aan Het Domein, onderwijsinstellingen, CASA, het Nederlands Openlucht Museum, diverse winkels en podia in de stad, bedrijfsleven, media en wijkplatforms.

4.2.2 Uitkomsten cultuurdebatten

Op 25 mei, 26 mei en 1 juni werden drie debatten gehouden in respectievelijk het Bruishuis in Malburgen, Hotel Haarhuis en stadion GelreDome. Per debat stond een van de drie focuspunten uit de *Uitgangspuntenbrief Cultuur* centraal:
1 Arnhem culturele hoofdstad van het Oosten
2 Samenhang en evenwicht in de creatieve keten
3 Cultureel ondernemerschap

De belangrijkste uitkomsten op een rij:

Debat 1 (Arnhem culturele hoofdstad van het Oosten)

Zonder innovatieve en bruisende culturele sector geen vitale economie in Arnhem. Maar dan moet wel duidelijk zijn wat de sterke punten van Arnhem zijn; dit komt nu nog onvoldoende terug in de profilering en beeldvorming van de stad. Ga uit van dat wat Arnhem uniek maakt en dat wat hier al aanwezig is.

Er is draagvlak om te kiezen voor een speerpunt, een duidelijke blikvanger. Een meerderheid van de aanwezigen herkent mode als het meest onderscheidende thema voor Arnhem. Voorwaarde is dat, als de aandacht eenmaal getrokken is, ook getoond wordt wat Arnhem verder te bieden heeft en de breedte daarvan (onder andere op het gebied van de podiumkunsten, maar ook cultuur-historisch erfgoed).

Samenwerking met Nijmegen kan winst opleveren; economische belangen hebben een grotere

schaal nodig. Dit wordt breed onderschreven, met name de mogelijkheden op het gebied van programmering, maar de bereidheid om te reizen is voor de podiumkunsten beperkt (voor musea groter). Dus specialiseren en bijzonder aanbod creëren. Er zijn ook flankerende voorwaarden, onder andere parkeerbeleid en mobiliteit (openbaar vervoer), goede horeca.

(jonge) Makers en cultureel ondernemers hebben podia, woon- / werkruimte en 'vrije ruimte' voor initiatieven zoals festivals en manifestaties nodig. Geef de maker/ondernemer zijn eigen verantwoordelijkheid terug; overheid doe een stapje terug uit het publieke domein. De rol van de overheid zou meer gericht moeten zijn op het faciliteren en alleen ingrijpen wanneer en waar het nodig is. Maak het Rijnbooggebied een openbaar podium, zonder al te veel restricties door regelgeving.

Debat 2 (Samenhang en evenwicht in de creatieve keten)

Er is meer nodig dan alleen creatieven om een creatieve stad te zijn. Steden groeien omdat ze ontmoetingen en interacties tussen mensen faciliteren. Vrije ruimte is de voedingsbodem voor ontmoeting en interactie. Het beleid ten aanzien van een creatieve stad moet gericht zijn op het verbeteren van de groeivoorwaarden: creëren, stimuleren en faciliteren van vrije ruimte.

De keten is aanbodgedreven. De markt en/of het publiek en de vraag ontbreken in de keten. Arnhem heeft genoeg potentie. Voor het behoud van de positie als culturele stad Arnhem is samenwerking en versmelting tussen vraag een aanbod nodig.

Meer verbindingen tussen de disciplines (*cross-overs*) biedt kansen op uitbreiding van publieksbereik. Innovatie vindt plaats op het snijvlak tussen sectoren of domeinen, in de vorm van ontmoetingen. Ontmoetingen kun je faciliteren.

Arnhemse wijken hebben een sterke identiteit. Maak de Arnhemmers ambassadeurs van je creatieve stad en gebruik 'bekende Arnhemmers' in ruimste zin van het woord om verbindingen te bewerkstelligen tussen high en low culture.

Debat 3 (Cultureel ondernemerschap)

De overheid ondersteunt de culturele sector niet voor niets; niet alle culturele activiteiten en/of uitingen kunnen zelfstandig op de markt overleven. Er is ook ruimte nodig voor vernieuwing en experiment. Desalniettemin kan de sector ook andere financiële bronnen dan overheidssubsidie aanboren (onder andere het zoeken van opdrachten). Nagenoeg alle culturele instellingen hebben dat (hoog) op hun agenda staan.

Als de overheid exploitaties van culturele instellingen subsidieert moet daar een scherpe visie aan ten grondslag liggen. De onderbouwing daarvan door de overheid kan beter.

Cultureel ondernemerschap draait om het afstemmen van (a) inhoud en waarde van het culturele product en (b) het publieksbereik en de 'markt' voor dat product. Dat vraagt ook het nodige van de publieksbenadering en bedrijfsvoering.

Cultuur is het middel bij uitstek om verbindingen binnen een gemeenschap te leggen: verbindingen tussen mensen, tussen de mens en zijn/haar omgeving en 'met jezelf'. De inzet van cultuur bij stedelijke ontwikkeling is niet enkel gericht op het terugverdienen van de culturele investering. Veelal is niet bekend waar en wanneer het positieve effect van de inzet van cultuur zich uit.

5. Conclusies

De conclusies die getrokken kunnen worden komen niet voort uit causale verbanden tussen de inzet van specifieke beleidsinstrumenten en effecten in de Arnhemse samenleving. Dit heeft verschillende oorzaken. Ten eerste is het niet goed mogelijk om aan de hand van de bestaande beleidskaders specifieke beleidsinstrumenten te koppelen aan resultaten van strategische doelen. Enerzijds zijn de doelen niet SMART geformuleerd en evenmin zijn vooraf indicatoren vastgesteld om het effect van beleid aan af te lezen. Anderzijds is het cultuurveld geen beleidsveld dat zich altijd even gemakkelijk leent voor het leggen van causale verbanden. Dát er resultaten geboekt worden blijkt vaak pas na enige tijd en dan is het niet altijd evident wat de exacte bijdrage is geweest van specifieke beleidsinstrumenten.
Daarnaast ontbreekt het aan goede meet- en monitoringinstrumenten en –methoden. Cultuur is slechts gedeeltelijk onderdeel van het gemeentelijke statistisch onderzoek en de stadsmonitor. Hierdoor ontstaat een onvolledig beeld van het effect van het cultuurbeleid en de vraag of doelstellingen zijn behaald. Zo zijn over het bereik en spreiding van culturele activiteiten en de participatiegraad (te) weinig of gefragmenteerde gegevens beschikbaar. Hierdoor kunnen alleen voorzichtige uitspraken worden gedaan over de *outcome*, het effect van de investeringen in cultuur (voorzieningen en activiteiten) op de maatschappelijke en stedelijke ontwikkeling.
Daar staat tegenover dat de gemeente het afgelopen half jaar veel tijd en energie heeft besteed om in gesprek met alle betrokken partijen - in het culturele veld en daarbuiten - te komen tot een beeld van zowel het gevoerde beleid, als van de gewenste bijstelling en richting in het nieuwe beleidskader. Deze gesprekken hebben veel waardevolle informatie opgeleverd. Gecombineerd met de kwantitatieve gegevens zijn de volgende conclusies te trekken:

Terugkijkend op de afgelopen tien jaar is een voorzichtige eerste conclusie dat Arnhem er in algemene zin in slaagt om omstandigheden te creëren waardoor hoger opgeleiden zich, met name vanaf 2005, steeds vaker in Arnhem vestigen.

De woonaantrekkelijkheid is de afgelopen decennia sterk toegenomen en het cultureel aanbod speelt daarin een belangrijke rol. Dit, tezamen met andere indicatoren als stijgende werkgelegenheid, leidt ertoe dat de sociaaleconomische status van Arnhem verbetert en Arnhem zelfs Nederlands snelste stijger is. Arnhem staat nu dichter bij haar einddoel dan ten tijde van het schrijven van de *Cultuurvisie*.
Dit bevestigt dat het gemeentelijk programma Cultuur in breed perspectief moet worden geplaatst, namelijk in relatie tot elkaar versterkende en onderling doorbouwende beleidsterreinen zoals erfgoed, toerisme, sport, bereikbaarheid en economie.

De gemeente Arnhem omschreef in de *Cultuurvisie* het algemene doel van het cultuurbeleid als "*het scheppen van een gunstig klimaat voor kunst en cultuur, met aandacht voor kwaliteit, innovatie, diversiteit, participatie en spreiding*" (*Cultuurvisie*, pagina 16). Een gunstig klimaat voor kunst en cultuur houdt ook in een gunstig klimaat voor kunstenaars en de creatieve klasse. Gemeten langs die maatstaf kan voorzichtig gesteld worden dat de cijfers de indruk wekken dat Arnhem bovengemiddeld aantrekkelijk is voor kunstenaren en creatieven. Maar er is op dat vlak sinds het schrijven van de *Cultuurvisie* geen duidelijk herkenbaar lokaal effect waarneembaar, zoals in het geval van de sociaaleconomische status. Positief punt is dat in Arnhem de hele keten vertegenwoordigd is en dat past bij de doelstelling van een sterke en levendige infrastructuur.

Een van de doelstellingen in de *Cultuurvisie* was een grotere flexibiliteit in het subsidiesysteem en een beter evenwicht tussen investeringen in voorzieningen (accommodaties) en activiteiten. Er blijkt in 2011 onverminderd behoefte aan ruimte ten aanzien van het cultuurbeleid en –budget, vooral een meer flexibele inzet van subsidies.

Er wordt gepleit voor meer 'vrije ruimte': soms moet de overheid zich juist minder inmengen in het culturele domein. Ook is er onverminderd behoefte aan fysieke ruimte om te kunnen werken, oefenen, repeteren, presenteren en wonen.

Aanbod en bereik sluiten in Arnhem niet goed op elkaar aan, zo illustreert de *Atlas voor Gemeenten 2011*. Arnhem scoort goed op aanbod (4e positie), maar het publieksbereik blijft daar behoorlijk bij achter: voor theater- en museabezoek zijn de posities respectievelijk 17e en 12e. De vraag moet meer centraal komen te staan.

Er is behoefte aan eenduidig en duidelijk beleid. Daarnaast hecht men waarde aan duidelijker uitdragen van het beleid: wat wil de gemeente en waarom?

Samenwerking binnen de culturele sector gebeurt hoofdzakelijk op ad-hocbasis, dat wil zeggen projectmatig. Meer vergaande samenwerking op het gebied van publieksinformatie, marketing, promotie, ticketing en programmering vindt nauwelijks plaats. Met de oprichting van Cultuur Netwerk Arnhem is een (nieuwe) basis gelegd voor allerlei samenwerkingsvormen. Dit geldt ook voor samenwerking in regionaal en KAN-verband.

Spreiding over de stad. De ruimtelijke ontwikkeling van het centrumgebied krijgt veel aandacht, maar culturele activiteit op wijkniveau is ook belangrijk, onder andere met het oog op participatie. Kleinschalige activiteiten en experiment vinden veelal hier plaats.

Zichtbaarheid. Het publiek is er, maar komt het naar de activiteiten? Er is behoefte aan meer gezamenlijke marketing en promotie.
De basisvoorzieningen zouden hier meer van hun capaciteit voor moeten inzetten.

Profilering – het Arnhemse productieklimaat kent veel potentieel, maar dit komt in de profilering van de stad onvoldoende terug. Er is behoefte aan een duidelijke blikvanger (*flagship branding*): Arnhem modestad. Als de aandacht eenmaal getrokken is kunnen we laten zien wat Arnhem verder te bieden heeft. Dit geldt nadrukkelijk ook voor ons cultureel-historische erfgoed en voor kunst in de openbare ruimte: Arnhem kent relatief weinig *landmarks*: karakteristieke visuele en ruimtelijke ijkpunten in de stad.
Er is overigens geen behoefte aan een *highlight* op het gebied van de presentatie van podiumkunsten, dat wil zeggen een toonaangevend, (inter) nationaal georiënteerd podiumkunstenfestival.
De profileringsambitie van Arnhem mag niet leiden tot het 'opleggen' van grote evenementen, maar deze dienen vanuit de stad op te borrelen.

Bijlage 5
Aangenomen moties d.d.30-1-2012

PARTIJ VAN DE ARBEID GROENLINKS ZIN IN DE TOEKOMST 4.

D66.

Motie Ruimte voor de Rave

De gemeenteraad van de gemeente Arnhem, bijeen op 27 januari 2012, ter vaststelling van Cultuurnota Stroom,

Constaterende dat
- elektronische muziek gecombineerd met visuele en grafische vormen van kunst, beter bekend onder de naam Dance, een sterk opkomende stroming is binnen de culturele sector in Arnhem;
- in Nederland Arnhem ook steeds meer bekend komt te staan als Dance-stad;
- dit voor een groot aantal bezoekers aan onze stad leidt;
- Dance ook één van de speerpunten is van Luxor Live.

Overwegende dat
- de gemeenteraad ruimte wil geven aan het laten floreren van de Dance-scène in Arnhem;
- de groeperingen die binnen deze stroming actief zijn niet om financiële steun vragen, maar alleen om meer mogelijkheden in termen van faciliteiten, middelen en ruimte;
- momenteel nog een aantal vastgestelde beleidspunten de verdere ontwikkeling van de Dance in Arnhem in de weg staan;
- een aantal van deze beleidspunten niet in het cultuurbeleid, maar in aanpalende beleidsterreinen geregeld is;
- zaken als het maximaal aantal outoor-dance-evenementen per jaar en de vastgestelde sluitingstijden daarbij belangrijke zaken zijn;
- de organisatoren ten zeerste bereid zijn om de evenementen in nauwe samenwerking met de gemeente op te pakken en oog hebben voor overige belangen zoals die van omwonenden;

Draagt het college op:

- In het uitvoeringsprogramma voor de Cultuurnota Stroom expliciet op te nemen dat onderzocht wordt op welke wijze invulling gegeven kan worden aan het ruimte geven aan de Dance-stroming in Arnhem;
- Uiterlijk op 1 juni 2012 aan de gemeenteraad aan te geven op welke wijze de mogelijkheden vertaald zijn in de aanpalende beleidsterreinen van de gemeente.

PvdA Groen Links

Niels Springeling Tobias de Groot

AANGENOMEN

PARTIJ VAN DE ARBEID GROENLINKS ZIN IN DE TOEKOMST

Motie Backoffice Cultureel Arnhem

De gemeenteraad van de gemeente Arnhem, bijeen op 27 januari 2012, ter vaststelling van Cultuurnota Stroom,

constaterende dat
- Het cultuurbeleid van de gemeente Arnhem gefocust zal zijn op het stimuleren van samenwerking tussen de instellingen;
- De afgelopen jaren alle instellingen veel tijd en energie gestoken hebben in het secundaire proces van hun bedrijfsvoering;

overwegende dat
- er een brede behoefte is aan de centrale organisatie die voorziet in het beheren en dienstbaar maken van de middelen voor de brede culturele sector;
- door middel van een backoffice-constructie de beschikbare middelen voor de culturele instellingen effectiever en flexibeler kunnen worden ingezet;
- een backoffice culturele instellingen meer ruimte geeft om zich te kunnen richten op hun primaire taken: hun output naar de stad Arnhem;
- Bundeling van een aantal logistieke en administratieve zaken (diensten en faciliteiten) en de benodigde expertise tot een hogere professionaliteit en slagkracht van deze taken zal leiden;

Draagt het college op:
- Het culturele veld uit te dagen om met een uitgewerkt voorstel te komen hoe een facilitair backoffice effectief en efficiënt kan worden opgericht en samenwerkingsverbanden die een dergelijk backoffice willen opzetten te ondersteunen bij de opzet ervan.

PvdA
Niels Springeling

GroenLinks
Teblas de Groot

AANGENOMEN

9.

GROENLINKS ZIN IN DE TOEKOMST SP PvdA D66 ARNHEMS BELANG TROTS OP NL

Motie Kwartiermaker

De gemeenteraad van de gemeente Arnhem, bijeen op 30 januari 2012, ter bespreking van de cultuurnota 'Stroom',

Lezende:

- (blz, 39 Stroom) 'Gezien de ambities die het culturele veld in Arnhem uitdraagt en de wens hier gezamenlijk vorm aan te geven, willen we de sector nadrukkelijk bij de realisatie van het nieuwe beleid betrekken. We doen dat door een kwartiermaker aan te stellen in de aanloop naar de realisatie van het kennis- en kunstencluster.'
- 'Vanuit de budgetten voor beide clusters verstrekken we een kwartiermaker een tijdelijke opdracht om inhoudelijk (programmering), organisatorisch en bedrijfsmatig de basisvoorzieningen te verbinden.'

constaterende dat
- door het bestaan van het CNA de samenwerking en de dialoog tussen de grote instellingen is toegenomen;
- het CNA waarschuwt de verwachtingen ten opzichte van de samenwerking tussen de basisvoorzieningen en andere instellingen te temperen;

overwegende dat
- met name de samenwerking tussen de grotere en de kleinere instellingen verbeterd kan worden;

verzoekt het college
- de taken van de kwartiermaker Cultuur in Rijnboog aan te passen, zodat deze niet alleen de samenwerking tussen de grote instellingen onderling, maar juist ook de samenwerking tussen de grotere en kleinere instellingen zal stimuleren

T. de Groot	J. Elfrink	N. Springeling	H. de Vroome	A. Özyürek	B. Geurtz
GroenLinks	SP	PvdA	D66	Arnhems Belang	TROTS

AANGENOMEN

Colofon

Wij hebben ons uiterste best gedaan om de rechten van de foto's te achterhalen en vrij te maken. Dit is echter niet bij alle foto's gelukt. Mocht u eigenaar van de rechten van een van deze foto's of kunstwerk zijn, neemt u dan contact op met de gemeente Arnhem.

Fotoverantwoording:

Voorpagina fotografie Peet Jansen
Pagina 2 Gemeente Arnhem
Pagina 4 Gemeente Arnhem
Pagina 6 Menno van der Meulen
Pagina 9 Gemeente Arnhem
Pagina 10 Loes van Beuningen
Pagina 12 Gemeente Arnhem / P.J. Kruidhof (Hoogte 80) / Hans Gerritsen
Pagina 15 Harald Slaterus
Pagina 16 Rob Groot Zevert
Pagina 17 Showband Mystique / Peter Reinders
Pagina 18 Gemeente Arnhem / Marscha van Druuten / EneHarry / Herman van Ommen
Pagina 20 Herman van Ommen
Pagina 22 Gemeente Arnhem
Pagina 24 Marscha van Druuten
Pagina 25 Gemeente Arnhem
Pagina 26 EneHarry
Pagina 29 Paul de Bruijn
Pagina 30 René Knoop / Herman van Ommen / Dapper / Nederlands Openlucht Museum / Gemeente Arnhem
Pagina 33 Coriëtte Schoenaerts
Pagina 34 Ben van Duin
Pagina 35 Gemeente Arnhem
Pagina 36 Klaas Gubbels / Judith Zwikker / Bob Bronshoff / Gemeente Arnhem / HMA
Pagina 39 HMA
Pagina 40 Neutelings Riedijk Architecten
Pagina 43 Jurgen Rooijackers (Dapper 2010)
Pagina 44 Bob Bronshoff
Pagina 46 Gemeente Arnhem
Pagina 48 Bokkie Vink / Gemeente Arnhem / Kunstbedrijf Arnhem
Pagina 50 Kao Productions
Pagina 52 Henry Krul/Zondagsservies
Pagina 54 Bibliotheek Arnhem
Pagina 56 Concept en grafisch ontwerp Esther Noyons/fotografie Anneleen Louwes
Pagina 57 Hans Gerritsen
Pagina 58 Het Gelders Orkest / Henry Krul/Zondagsservies / Bibliotheek Arnhem
Pagina 60 Herman van Ommen
Pagina 62 Gemeente Arnhem

Grafisch ontwerp: Harald Slaterus
Druk: De Groot, Goudriaan
Uitgave: Gemeente Arnhem, januari 2012